

Sulaikymas ir jo alternatyvos imigracijos procese

EMN Apibendrinamoji ataskaita 2014 m.

paremta nacionalinėmis ataskaitomis, pateiktomis 26 valstybių narių: AT, BE, BG, CY, CZ, DE, EE, EL, ES, FI, FR, HR, HU, IE, LT, LU, LV, MT, NL, PL, PT, SE, SI, SK, UK ir NO

Turinys

Atsakomybė	3
Aiškinamoji pastaba	3
1. Įvadas	7
2. ES teisės aktų dėl imigrantų sulaikymo apžvalga tarptautinės teisės kontekste.....	12
3. Trečiųjų šalių piliečių, kurie gali būti sulaikomi, kategorijos ir teisinis sulaikymo pagrindas	14
4. Vertinimo procedūros ir kriterijai dėl trečiųjų šalių piliečių sulaikymo ar jam alternatyvių priemonių taikymo	21
5. Sulaikymo centrų tipai ir gyvenimo sąlygos juose	28
6. Alternatyvių sulaikymui priemonių prieinamumas ir praktinis organizavimas	33
7. Sulaikymo ir jam alternatyvių priemonių poveikis prieglobsčio ir grąžinimo procedūrų efektyvumui	37
8. Išvados	40
1 priedas. Terminų žodynas.....	42
2 priedas. Nacionalinės valdžios institucijos.....	44
3 priedas. Sulaikymo sąlygos ir kiti kokybės rodikliai.....	46
4 priedas. Statistiniai duomenys.....	56

Atsakomybė

Šią Europos migracijos tinklo (*angl. European Migration Network*, toliau – EMN) parengtą apibendrinamąją ataskaitą sudaro Europos Komisijos, EMN paslaugų tiekėjo (ICF International) ir EMN nacionalinių informacijos centrų (EMN NIC) Europos šalyse duomenys. Ataskaita nebūtinai atspindi Europos Komisijos, EMN paslaugų tiekėjo ar EMN NIC nuomonę ir požiūrį.

Savo ruožtu Europos Komisija, EMN paslaugų tiekėjas ir EMN NIC nėra atsakingi už bet kokią čia pateiktos informacijos panaudojimą.

Šis tyrimas buvo 2014 metų EMN veiklos programos dalis.

Aiškinamoji pastaba

Apibendrinamoji ataskaita parengta remiantis nacionalinėmis ataskaitomis, kurias pateikė 26 EMN šalys (**Airija, Austrija, Belgija, Bulgarija, Čekijos Respublika, Estija, Graikija, Ispanija, Jungtinė Karalystė, Kipras, Kroatija, Latvija, Lenkija, Lietuva, Liuksemburgas, Malta, Nyderlandai, Portugalija, Prancūzija, Slovakijos Respublika, Slovėnija, Suomija, Švedija, Vengrija, Vokietija ir Norvegija**), naudodamosi bendrosiomis EMN parengtomis specifikacijomis, kad būtų lengviau palyginti turimus duomenis.

Nacionalinės ataskaitos remiasi teorine galiojančių teisės aktų ir politikos dokumentų, ataskaitų, mokslinės literatūros ir interneto išteklių analize, taip pat iš nacionalinių valdžios institucijų surinkta informacija. Duomenys gauti iš nacionalinių valdžios institucijų ir kitų (nacionalinių) duomenų bazių.

Svarbu pažymėti, kad šioje ataskaitoje pateikta informacija apibūdina padėtį minėtose valstybėse narėse iki 2014 metų imtinai ir yra gauta iš EMN NIC. Išsamesnės informacijos apie čia aptariamąs temas galima rasti EMN interneto svetainėje publikuojamose šalių [nacionalinėse ataskaitose](#).

Santrauka

- ★ Sulaikymas, susijęs su imigracija, yra administracinė (ne baudžiamoji) priemonė, kuria valstybė apriboja asmens judėjimą, kad būtų galima taikyti imigracijos teisę.¹ Tai griežta priemonė, ribojanti teisę į laisvę, todėl tarptautinėje teisėje ir ES *acquis* numatytos tam tikros **procedūrinės apsaugos priemonės**, t. y. būtinumo, proporcingumo, trumpumo, nesavavaliavimo, teisėtumo, teisinės pagalbos prieinamumo ir teisminės kontrolės principai.
- ★ **Teisinės priemonės, susijusios su ES prieglobsčio ir migracijos *acquis***, pirmiausia Direktyva 2008/115/EB (Gražinimo direktyva) ir Direktyva 2003/115/EB bei jos nauja redakcija 2013/33/ES (Priėmimo sąlygų direktyva), numato, kad imigrantų sulaikymas pateisinamas tik esant tam tikroms priežastims tam tikrose situacijose, pavyzdžiui, siekiant užkirsti kelią neteisėtai atvykti į valstybės narės teritoriją, esant pasislėpimo pavojui ir, tam tikrais atvejais, taikant prieglobsčio procedūrą (žr. 2 skyrių).
- ★ **Valstybių narių teisėje matyti skirtumų**, kalbant apie trečiųjų šalių piliečių, kurie gali būti sulaikyti, kategorijas ir atitinkamai apie jų sulaikymo priežastis. Dažniausiai sulaikymo pagrindai yra šie: „**pasislėpimo pavojus**“ (galioja 25 valstybėse narėse iš 26 dalyvaujančių šiame tyrime), „**poreikis nustatyti trečiosios šalies piliečio tapatybę**“ (22 valstybių narių teisės aktuose), taip pat „**grėsmė nacionaliniam saugumui ir viešajai tvarkai**“, „**nesutikimas su alternatyviomis sulaikymui priemonėmis**“, „**sugadintų ar suklastotų dokumentų pateikimas**“ ir „**pakankamas pagrindas manyti, kad asmuo gali nusikalsti**“.
- ★ Daugumoje valstybių narių **sulaikyti pažeidžiamus asmenis**, tarp jų *nelydimus nepilnamečius, lydimus nepilnamečius ir šeimas su vaikais, nėsčiąsias, prekybos žmonėmis ir kankinimų aukas*, arba visiškai draudžiama, arba sulaikymas galimas tik **išskirtiniais atvejais**.
- ★ Reikalingos visapusiškos ir patikimos trečiųjų šalių piliečių sulaikymo **vertinimo procedūros**, kad būtų užkirstas kelias savavaliavimui ir garantuojama, kad ši priemonė būtina ir proporcinga. Tam tikra individualaus vertinimo forma siekiant nustatyti sulaikymo pagrįstumą taikoma **visose** valstybėse narėse, nors nacionaliniuose teisės aktuose tai numato tik 21 valstybė narė. Kitų valstybių narių teisės aktuose toks vertinimas nėra nustatytas, bet įgyvendinamas praktiškai. Nesklandumų, atliekant vertinimo procedūras valstybėse narėse, kyla dėl aiškių vertinimo kriterijų ir/ar rodiklių trūkumo, sudėtingos teisinės sistemos, „automatinio“ tam tikrų kategorijų trečiųjų šalių piliečių sulaikymo. Taip pat nurodomi sunkumai, susiję su sulaikymo laikotarpio pratęsimu, teisminės kontrolės dėl sulaikymo priemonės tinkamumo stoka.
- ★ Nors valstybėse narėse **sulaikymo centrų tipai ir sulaikytiesiems suteikiamos gyvenimo sąlygos skiriasi**, yra ir tam tikrų bendrų modelių, ypač susijusių su pagrindinių paslaugų (tokių kaip sveikatos priežiūra, vertėjo paslaugos) garantavimu ir teise palaikyti ryšius su išoriniu pasauliu.
- ★ Daugumoje valstybių narių (24) taikomos **alternatyvios sulaikymui priemonės**, tokios kaip prievolė registruotis, reikalavimas dėl gyvenamosios vietos, prievolė atiduoti tapatybės ar kelionės dokumentą, paleidimas už užstatą, stebėjimas elektroninėmis priemonėmis, patikėjimas laiduotojui ir priežiūros darbuotojams, priežiūros plano sudarymas. Tyrimas parodė, kad bendruomenės administruojamos programos² šiuo metu nėra nė vienoje iš 26 valstybių narių, dalyvaujančių šiame tyrime.
- ★ Yra sunku įvertinti trečiųjų šalių piliečių sulaikymo ar jam alternatyvių priemonių poveikį valstybių narių gražinimo politikos ir prieglobsčio procedūroms.

¹ Daugiau žr. EMN žodyne 3.0.

² Bendruomenės vadyba ar priežiūros planas apima atvejus, kai asmenys savarankiškai gyvena bendruomenėje, o laikytis nustatytos tvarkos jiems padeda priskirtas priežiūrintis asmuo (JTVPK 2012 m. atnaujintos gairės dėl sulaikymo), taip pat žr. Alice Edwards (2011), „Skubiausios priemonės: imigrantų sulaikymo alternatyvos, palyginimas“, Lygių galimybių apžvalga, 7 leidinys.

efektyvumui. Šiuo atveju nepakanka duomenų, ypač kalbant apie alternatyvias priemones.

Koks tyrimo tikslas?

Tyrimo tikslas – palyginti valstybių narių imigracijos politikos nuostatas ir gerąją praktiką sulaikymo ir jam alternatyvių priemonių atžvilgiu.³ Konkrečiau kalbant siekiama:

- ★ Pateikti informaciją apie **sulaikymo ir jam alternatyvių priemonių mastą** kiekvienoje valstybėje narėje, apibendrinant statistinius duomenis apie trečiųjų šalių piliečių (pagal kategorijas), kuriems taikomos šios priemonės, skaičių;
- ★ Identifikuoti **trečiųjų šalių piliečių**, kurie gali būti sulaikyti ir/ar jiems gali būti pritaikytos alternatyvios priemonės, **kategorijas**;
- ★ Palyginti ir išsiaiškinti **priežastis**, dėl kurių trečiųjų šalių piliečiai gali būti sulaikyti arba dėl kurių jiems gali būti pritaikyta alternatyvi priemonė, taip pat įvertinti procedūras ir kriterijus, pagal kuriuos priimami sprendimai dėl sulaikymo konkrečiais atvejais;
- ★ Identifikuoti ir apibūdinti įvairius **sulaikymo centrų tipus** bei **alternatyvias sulaikymui priemones**, prieinamas ir taikomas valstybėse narėse;
- ★ Surinkti įrodymus dėl sulaikymo ir jam alternatyvių priemonių įtakos **grąžinimo politikos ir prieglobsčio procedūrų efektyvumui**.

Ypatingas dėmesys buvo skirtas sulaikymui ir/ar jam alternatyvioms priemonėms pažeidžiamų asmenų, – nepilnamečių, šeimų su vaikais, nėščiųjų ir žmonių, turinčių specialiųjų poreikių – atveju. Tyrimas analizuoja sulaikymą tik imigracijos/prieglobsčio suteikimo požiūriu ir neapima tų trečiųjų šalių piliečių, kurie sulaikomi dėl nusikalstamos veikos.⁴

Koks imigrantų sulaikymo ir jam alternatyvių priemonių taikymo ES mastas?

Statistiniai duomenys, surinkti 2009–2013 metais, rodo, kad 24 valstybėse narėse, kurios pateikė duomenis, bendras sulaikytų trečiųjų šalių piliečių

skaičius per metus vidutiniškai sumažėjo apie 5 % – nuo 11 6401 2009 metais iki 92 575 – 2013 metais.⁵

Statistiniai duomenys apie bendrą skaičių trečiųjų šalių piliečių, kuriems 2009–2013 metais buvo pritaikytos alternatyvios sulaikymui priemonės, gauti iš 13 valstybių narių. 2013 metais daugiausia alternatyvių sulaikymo priemonių trečiųjų šalių piliečiams taikė **Prancūzija** (1258), **Austrija** (771), **Belgija** (590) ir **Švedija** (405).

Suskirstyti statistiniai duomenys apie skaičių sulaikytų asmenų ir skaičių tų, kuriems buvo pritaikytos alternatyvios sulaikymui priemonės, pagal trečiųjų šalių piliečių kategorijas daugumoje valstybių narių neprieinami – jie gauti tik pagal kai kurias kategorijas: iš 10 šalių – apie sulaikytus trečiųjų šalių piliečius, ir iš 6 šalių – apie trečiųjų šalių piliečius, kuriems pritaikytos alternatyvios sulaikymui priemonės (žr. 4 priedą).

Statistiniai duomenys apie vidutinę sulaikymo trukmę 2009–2013 metais gauti iš 17 valstybių narių. Vidutinė sulaikymo trukmė šiose valstybėse narėse 2013 metais buvo apie 40 dienų. Ilgiausias vidutinis sulaikymo laikotarpis 2013 metais užfiksuotas **Maltoje** (180 dienų) ir **Estijoje** (58 dienos), o mažiausias vidutinis dienų skaičius – **Švedijoje** (5 dienos) ir **Suomijoje** (11,8 dienos) bei žemyninėje⁶ **Prancūzijoje** (11,9 dienos).

Kurių kategorijų trečiųjų šalių piliečiai gali būti sulaikyti ir koks teisinis pagrindas šių kategorijų atveju?

Nors valstybių narių teisės aktuose trečiųjų šalių piliečių, kurie gali būti sulaikyti, kategorijos įvairuoja, galima išskirti keturias pagrindines: (i) prieglobsčio prašytojai, (ii) trečiųjų šalių piliečiai, kuriuos nuspręsta grąžinti, (iii) asmenys, kurie sulaikyti, siekiant išvengti neteisėto atvykimo, ir (iv) asmenys, sulaikyti dėl neteisėto buvimo.

Pabrėžtina, kad **prieglobsčio prašytojų sulaikymą** reguliuoja kitos nacionalinės teisės normos negu kitų kategorijų trečiųjų šalių piliečių sulaikymą (pvz., asmenų, kurie sulaikomi, kad negalėtų neteisėtai atvykti, neteisėtai būti ar yra grąžinami) visose valstybėse narėse, išskyrus **Jungtinę Karalystę, Norvegiją, Suomiją** ir **Švediją**, kur tos pačios nuostatos vienodai taikomos visų kategorijų trečiųjų šalių piliečiams.

Dažniausia priežastis sulaikyti, galiojanti 25 valstybėse narėse, yra „pasislėpimo pavojus“, daugiausia susijęs su grąžinimu. Kitas pagrindas, nurodytas 25 valstybių narių teisės aktuose, yra trečiosios šalies piliečio

³ Tyrimas paremtas duomenimis iš 26 valstybių narių (Airijos, Austrijos, Belgijos, Bulgarijos, Čekijos Respublikos, Estijos, Graikijos, Ispanijos, Jungtinės Karalystės, Kipro, Kroatijos, Latvijos, Lenkijos, Lietuvos, Liuksemburgo, Maltos, Nyderlandų, Portugalijos, Prancūzijos, Slovakijos Respublikos, Slovėnijos, Suomijos, Švedijos, Vengrijos, Vokietijos ir Norvegijos).

⁴ Sulaikymas imigracijos atveju nėra kriminalinė bausmė. Tačiau areštas galimas tomis pačiomis faktinėmis aplinkybėmis, jeigu neteisėtai atvykimas ar buvimas yra kriminalizuotas pagal tos valstybės įstatymus. Daugiau rasite Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros publikacijoje „Neteisėtai atvykusių migrantų ir su jais susijusių asmenų kriminalizacija“:
http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-criminalisation-of-migrants-0_en_0.pdf

⁵ Statistika apie bendrą sulaikytų trečiųjų šalių piliečių skaičių neprieinama Latvijoje – 2011 m., Portugalijoje – 2009 ir 2013 m. ir Norvegijoje – 2009, 2010, 2011 ir 2012 m.

⁶ Žemyninė Prancūzija yra Europoje esanti Prancūzijos dalis. Ji neapima Prancūzijos užjūrio teritorijų.

„tapatybės nustatymas“, taikomas daugiausia prieglobsčio prašytojams. Daugiau priežasčių, galiojančių visų kategorijų trečiųjų šalių piliečiams, yra „grėsmė nacionaliniam saugumui ir viešajai tvarkai“, „nesutikimas su alternatyviomis sulaikymui priemonėmis“, „sugadintų ar suklustotų dokumentų pateikimas“ ir „pakankamas pagrindas manyti, kad asmuo gali nusikalsti“.

Ar gali būti sulaikyti pažeidžiami asmenys, tarp jų ir nelydimi nepilnamečiai?

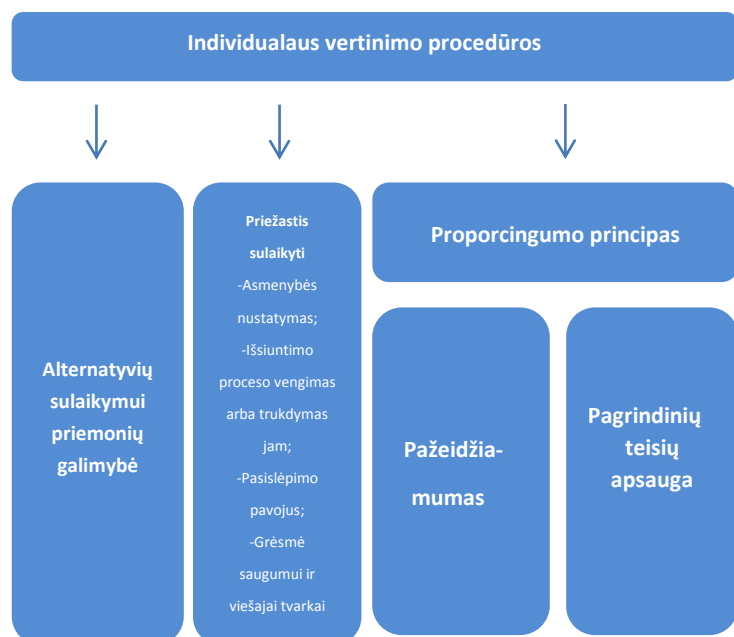
Daugumoje valstybių narių **sulaikyti pažeidžiamus asmenis**, tarp jų *nelydimus nepilnamečius (NN)*, *lydimus nepilnamečius ir šeimas su vaikais, nėsčiąsias bei prekybos žmonėmis ir kankinimų aukas*, arba visiškai draudžiama, arba sulaikymas galimas tik **išskirtiniais atvejais**.

NN iki tam tikro amžiaus sulaikymas nacionaliniuose teisės aktuose arba visiškai draudžiamas (**AT, BE, BG, CZ, ES, FR, HU, IE, LV, PL, SI, SK**), arba galimas tik „išskirtiniais atvejais“ (**CY, DE, EE, EL, FI, HR, LT, MT, NL, PT, SE, UK, NO**).

Kaip valstybėse narėse įvertinama, ar sulaikyti, ar pritaikyti alternatyvias sulaikymui priemones?

ES ir tarptautinės teisės aktai numato, kad dėl imigranto sulaikymo turėtų būti sprendžiama tinkamai įvertinus individualias su jo/jos situacija susijusias aplinkybes. Tam tikros formos **vertinimas, siekiant nustatyti sulaikymo pagrįstumą, taikomas visose valstybėse narėse**. Individualaus vertinimo procedūrą gali sudaryti keletas elementų, tarp jų ir (i) galimybė taikyti alternatyvias sulaikymui priemones, (ii) teisinis pagrindas sulaikyti ir (iii) proporcingumo principo paisymas, atsižvelgiant į pažeidžiamumą ir pagrindinių teisių apsaugą.

1 pav. Individualaus vertinimo procedūrų dalys

Daugumoje valstybių narių **tos pačios nacionalinės institucijos, kurios atsakingos už sprendimus dėl trečiosios šalies piliečio sulaikymo, atlieka ir individualų vertinimą**, ar suėmimas yra pagrįstas. 9 valstybėse narėse priimant sprendimą dėl sulaikymo teisinės institucijos dalyvauja nuo pat pradžių, tačiau apskritai šių institucijų vaidmuo sulaikymo klausimu valstybėse narėse labai nevienodas.

Kokie trečiųjų šalių piliečių sulaikymo centrai yra valstybėse narėse ir kokios juose suteikiamos būtiniausios gyvenimo sąlygos?

Imigrantų sulaikymo centrų yra **visose** valstybėse narėse, išskyrus **Airiją**, kur trečiųjų šalių piliečiai laikomi kalėjimuose. Tyrimė dalyvaujančiose 26 valstybėse narėse iš viso yra **128** sulaikymo centrai.

Sulaikymo centrų **organizavimas** valstybėse narėse skiriasi. Kai kuriose valstybėse narėse trečiųjų šalių piliečiai gali būti apgyvendinti tame pačiame centre, neatsižvelgiant į aplinkybes, dėl kurių jie buvo sulaikyti. Keletu atvejų trečiųjų šalių piliečiai gali būti apgyvendinti specializuotuose centruose, atsižvelgiant į tam tikras aplinkybes, pvz., **Vengrijoje**, kur prieglobsčio prašytojai apgyvendinami atskiruose sulaikymo centruose, ir **Kipre**, kur pagal sulaikytojo keliamą grėsmę saugumui parenkamas atitinkamo tipo sulaikymo centras. Tai gali būti specializuoti centrai ar policijos nuvados.

Prieglobsčio prašytojų, esančių sulaikymo centruose, **gyvenimo kokybė** priklauso nuo juose suteikiamų būtiniausių sąlygų. Kur leidžiama sulaikyti pažeidžiamų grupių asmenis, valstybės narės teikia sveikatos priežiūros ir apgyvendinimo paslaugas, atsižvelgdamos į specialius šių asmenų poreikius. Kur gali būti sulaikomi **nelydimi nepilnamečiai (NN)**, daugumoje valstybių narių jie atskiriami nuo pilnamečių ir/ar apgyvendinami atskiruose centruose, pritaikytuose pagal jų poreikius. **Lydimi nepilnamečiai** paprastai nebūna atskiriami nuo savo šeimų, išskyrus kai kurias valstybes nares (**BE, CY, DE, FI, LV, SK**), kur vaikai gali būti apgyvendinti vaikų priežiūros centruose, tačiau daugiausia stengiantis juos apsaugoti (o ne sulaikyti). Vis dėlto tai nevyksta automatiškai: prieš nusprendžiant, atsižvelgiama į teisę gyventi šeimoje ir vaiko interesus.

Kasdienis kontaktas su išoriniu pasauliu leidžiamas visose valstybėse narėse. Tačiau jo dažnumas ir laiko trukmė, kurią leidžiama praleisti lauke, gali žymiai skirtis.

Visos tyrimė dalyvaujančios valstybės narės į sulaikymo centrus įleidžia lankytojus, tačiau galioja skirtingos taisyklės dėl jų tipų ir vizitų dažnumo bei trukmės. Taip pat **visose** valstybėse narėse asmenims, apgyvendintiems sulaikymo centruose, teikiamos teisinės konsultacijos. **Visos** valstybės narės sulaikytiesiems teikia ir tam **tikras sveikatos priežiūros paslaugas**: nuo skubios pagalbos,

būtiniosios medicinos pagalbos iki antrinio lygio sveikatos priežiūros (pastaroji apima labiau specializuotą gydymą ir perkėlimą į ligoninę).

Kokios alternatyvios sulaikymui priemonės prieinamos valstybėje narėje ir kaip jos įgyvendinamos praktiškai?

Alternatyvios sulaikymui priemonės iš viso taiko 24 valstybės narės. Dabartiniu metu šios priemonės nėra taikomos **Maltoje**, o **Graikijoje**, nors jos ir numatytos teisės aktuose, praktiškai taip pat nėra taikomos.

1 lentelė. Alternatyvios sulaikymui priemonės valstybėse narėse

Alternatyvios sulaikymui priemonės	Jas taikančių valstybių narių skaičius
Prievolė registruotis (t. y. reguliariai pasižymėti policijos ar imigracijos įstaigose)	23
Reikalavimas dėl gyvenamosios vietos (pvz., apsigyventi konkrečiu adresu)	18
Prievolė atiduoti pasą ar kelionės dokumentą	15
Paleidimas už užstatą (su laiduotoju ar be jo)	13
Stebėsena elektroninėmis priemonėmis (pvz., žymėjimas)	4
Laiduotojo reikalavimas	4
Prižiūrinčio asmens paskyrimas ar priežiūros plano sudarymas	2
Kitos alternatyvios priemonės:	
- Savanoriško grįžimo programos	2
-Pinigų kelionės dokumentams ir bilietams konfiskavimas	1
-Apgyvendinimas prieglobsčio prašytojų priėmimo centruose	2
-Apgyvendinimas išvykimo patalpose	1
-NN globa	1

Visose tyrime dalyvaujančiose valstybėse narėse alternatyvios sulaikymui priemonės taikomos, atliekant **individualų vertinimą**. Visos valstybės narės numato, kad **sulaikymas** turėtų būti taikomas tiems trečiųjų šalių piliečiams, **kurie neatitinka** reikalaujamų sąlygų. Visos alternatyvios priemonės taikomos remiantis teisės aktais dėl imigracijos ir/ar prieglobsčio. **Kroatijoje** pateikiami papildomi nurodymai tam skirtame taisyklių vadove.

Valdžios institucijos, atsakingos už sprendimus, ar taikyti trečiųjų šalių piliečiams alternatyvias sulaikymui priemones, valstybėse narėse yra skirtingos. Tik keliose valstybėse narėse (**DE, LT, PT**) priklauso nuo alternatyvios priemonės rūšies šios institucijos skiriasi nuo institucijų, atsakingų už praktinį šių priemonių administravimą.

Kokį poveikį sulaikymas ir jam alternatyvios priemonės turi grąžinimo politikos ir prieglobsčio procedūrų efektyvumui?

Tyrimas parodė, kad sunku nustatyti trečiųjų šalių piliečių sulaikymo ar jam alternatyvių priemonių taikymo poveikį valstybių narių grąžinimo politikos ir

prieglobsčio procedūrų efektyvumui. Tam įvertinti trūksta statistinių duomenų, ypač susijusių su alternatyviomis sulaikymui priemonėmis. Turima statistika dažnai paremta labai negausiais pavyzdžiais ir grindžiama sunkiai palyginamais šaltiniais. Apskritai statistiniai duomenys, surinkti šiam tyrimui, leidžia manyti, kad:

- ★ sulaikymo ir jam alternatyvių priemonių poveikis valstybių narių galimybei priimti ir vykdyti skubius ir teisingus sprendimus dėl grąžinimo yra gana nereikšmingas (o kiti veiksniai, pavyzdžiui, ar grąžinamas asmuo turi reikalingus kelionės dokumentus, atlieka daug svarbesnį vaidmenį);
- ★ asmenims taikyti alternatyvias sulaikymo priemones yra pigiau negu apgyvendinti juos sulaikymo centruose, tačiau tiesioginių šio teiginio įrodymų trūksta ir jie prieinami ne visose valstybėse narėse;
- ★ pagrindinėms sulaikytų asmenų teisėms kyla didesnis pavojus negu tuo atveju, jeigu jiems būtų taikomos alternatyvios sulaikymui priemonės;
- ★ pasislėpimo pavojus didesnis alternatyvių priemonių atveju, o sulaikymo centruose ši rizika labai maža arba iš viso neegzistuoja.

1. Įvadas

1.1 TYRIMO TIKSLAS IR PAGRINDIMAS

Imigrantų sulaikymas – ne baudžiamoji, o administracinė priemonė, kurią valstybė taiko siekdama apriboti asmens judėjimą, kad būtų įgyvendinta kita imigracijos procedūra.⁷ ES prieglobsčio ir migracijos teisyne nustatyta, kad sulaikyti galima dėl konkrečių priežasčių, susiklosčius tam tikroms aplinkybėms, pavyzdžiui, siekiant užkirsti kelią neteisėtai atvykti į valstybės narės teritoriją, neleisti pasislėpti, kai taikoma grąžinimo procedūra, ir, tam tikrais atvejais, taikant prieglobsčio procedūrą.

Visais atvejais ES teisės aktuose numatyta, kad sulaikymas turėtų būti naudojamas kaip „paskutinė išeitis“, ir skatinama taikyti alternatyvias sulaikymui priemones. Šios alternatyvios priemonės nesusijusios su laisvės atėmimu – jų atveju leidžiama įvairaus laipsnio judėjimo laisvė, tačiau reikalaujama laikytis nurodytų sąlygų per laikotarpį, kurio reikia migracijos/prieglobsčio statuso klausimams išspręsti ir/arba kol laukiama išsiuntimo iš teritorijos. Alternatyvios sulaikymui priemonės gali būti, pavyzdžiui, prievolė registruotis, reikalavimas dėl gyvenamosios vietos, prievolė atiduoti tapatybės ar kelionės dokumentą, paleidimas už užstatą, stebėsena elektroninėmis priemonėmis, laiduotojo paskyrimas, patikėjimas priežiūros darbuotojams arba priežiūra pagal planą.

⁷ Žr. EMN žodyną 3.0

Praktikoje procedūros, susijusios su sulaikymu ir jam alternatyviomis priemonėmis, valstybėse narėse labai skiriasi. Turima informacija rodo⁸, kad daugelis valstybių narių mažai naudojami šių alternatyvių priemonių galimybėmis, todėl sunku spręsti, kaip plačiai jos taikomos ir kiek sulaikymas bei jam alternatyvios priemonės turi įtakos grąžinimo politikos ir prieglobsčio procedūrų efektyvumui.

Šio EMN tyrimo tikslas yra palyginti valstybių narių imigracijos politikos nuostatas ir gerąją praktiką sulaikymo ir jam alternatyvių priemonių atžvilgiu. Konkretesni tyrimo tikslai yra:

- ★ Pateikti informaciją apie **sulaikymo ir jam alternatyvių priemonių mastą** kiekvienoje tyrime dalyvaujančioje valstybėje narėje ir Norvegijoje, surenkant turimus statistinius duomenis apie skaičių trečiųjų šalių piliečių (pagal kategorijas), kuriems taikomos šios priemonės.
- ★ Identifikuoti, kurių **kategorijų trečiųjų šalių piliečiai** gali būti sulaikomi ir/ar kuriems gali būti pritaikytos alternatyvios sulaikymui priemonės;
- ★ Palyginti priežastis, dėl kurių trečiųjų šalių piliečiai **yra sulaikomi ir/ar jiems taikomos alternatyvios sulaikymui priemonės**, kaip numatyta nacionalinėje teisinėje sistemoje, taip pat vertinimo procedūras ir kriterijus, kuriais remiantis priimami sprendimai dėl sulaikymo individualiais atvejais;
- ★ Identifikuoti ir apibūdinti **sulaikymo centrų tipus** bei **alternatyvias sulaikymui priemones**, prieinamas ir taikomas valstybėse narėse;
- ★ Surinkti įrodymų apie sulaikymo ir jam alternatyvių priemonių įtaką **grąžinimo politikos ir prieglobsčio suteikimo procedūrų efektyvumui**.

Ypatingas dėmesys skiriamas sulaikymo ir/ar jam alternatyvių priemonių taikymo galimybėms pažeidžiamų asmenų, pavyzdžiui, nepilnamečių, šeimų su vaikais, nėščiųjų ir žmonių, turinčių specialiųjų poreikių, atveju. Tyrimas analizuoja sulaikymą tik imigracijos/prieglobsčio suteikimo atvejais ir neapima sulaikymo tų trečiųjų šalių piliečių, kurie įvykdė nusikalstamą veiką.⁹

⁸ *Inter alia*: Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra (2013), „Trečiųjų šalių piliečių sulaikymas, kai jiems taikomos grąžinimo procedūros“: <http://fra.europa.eu/en/node/1220>; Alice Edwards (2011), „Pirminės priemonės: imigrantų sulaikymo alternatyvos lyginamuoju aspektu“, Lygių galimybių apžvalga, 7 leidinys; Priverstinės migracijos apžvalga (leidinys 44, 2013 rugsėjis), „Sulaikymas, jam alternatyvios priemonės ir deportacija“: <http://www.fmreview.org/detention>

⁹ Sulaikymas imigracijos atveju nėra kriminalinė baudmė. Tačiau areštas galimas esant toms pačioms faktinėms aplinkybėms kaip ir tuo atveju, jeigu neteisėtai atvykimas ar buvimas yra kriminalizuotas pagal tos valstybės įstatymus. Daugiau informacijos pateikta Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros publikacijoje „Neteisėtai atvykusių migrantų ir su jais susijusių asmenų kriminalizacija“:

1.2 ATASKAITOS STRUKTŪRA

Tolesniame **1.3 skyriuje** pateikiami statistiniai duomenys apie sulaikymą ir jam alternatyvių priemonių taikymą 2009–2013 metais. **2 skyriuje** apžvelgiami ES teisės aktai, susiję su platesne tarptautinės teisės sistema. **3 skyrius** nagrinėja, kokių kategorijų trečiųjų šalių piliečiai gali būti sulaikomi ir kokių teisiniu pagrindu. **4 skyriuje** apžvelgiamos vertinimo procedūros ir kriterijai, naudojami sulaikant trečiųjų šalių piliečius ir taikant alternatyvias sulaikymui priemones. **5 skyriuje** nagrinėjami sulaikymo centrų tipai ir sulaikymo sąlygos konkrečiose valstybėse narėse. Alternatyvių sulaikymui priemonių prieinamumas ir praktinis organizavimas pateikiamas **6 skyriuje**. **7 skyriuje** nagrinėjama, kokią įtaką sulaikymas ir jam alternatyvios priemonės turi prieglobsčio suteikimo ir grąžinimo procedūroms. Terminų žodynas pateikiamas **1 priede**, **2 priede** išvardytos susijusios nacionalinės institucijos, o **3 priede** apžvelgiamos sulaikymo sąlygos ir kiti kokybės rodikliai. **4 priede** pateikiami statistiniai duomenys apie sulaikytų trečiųjų šalių piliečių skaičių, pritaikytas alternatyvias sulaikymui priemones ir vidutinę sulaikymo trukmę.

1.3 STATISTIKA, SUSIJUSI SU SULAIKYMU IR JAM ALTERNATYVIOMIS PRIEMONĖMIS

1.3.1 STATISTINIAI DUOMENYS APIE SULAIKYTŲ TREČIŲJŲ ŠALIŲ PILIEČIŲ SKAIČIŲ

1.3.1.1 Bendras sulaikytų trečiųjų šalių piliečių skaičius (2009–2013 m.)

4 priedo A4.A lentelėje pateikti statistiniai duomenys apie bendrą sulaikytų trečiųjų šalių piliečių skaičių 2009–2013 m., gauti iš 24 valstybių narių.¹⁰ **Bendras** 2013 m. sulaikytų trečiųjų šalių piliečių **skaičius** yra 92 575.¹¹ 2 pav. matyti, kad 2013 m. daugiausia trečiųjų šalių piliečių buvo sulaikyta **Prancūzijoje**¹² (38 266), **Ispanijoje** (9020), **Vengrijoje**¹³ (6496) ir **Bulgarijoje** (6303), o mažiausia **Estijoje** (94), **Slovakijos Respublikoje** (204) ir **Latvijoje** (221).

Sulaikytų trečiųjų šalių piliečių skaičius 2009–2013 m. labiausiai **padidėjo Bulgarijoje** – daugiau negu 600 % (nuo 832 asmenų 2009 m. iki 6302 asmenų 2013 m.), **Vengrijoje** – 226 % (nuo 1989 asmenų 2009 m. iki 6496 asmenų 2013 m.) ir **Švedijoje** – 66% (nuo 1742 asmenų 2009 m. iki 2893 asmenų 2013 m.).

http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-criminalisation-of-migrants-0_en_0.pdf

¹⁰ Statistinių duomenų apie bendrą sulaikytų trečiųjų šalių piliečių skaičių nėra iš Latvijos – 2011 m., Portugalijos – 2009 ir 2013 m., ir Norvegijos – 2009, 2010, 2011 ir 2012 m.

¹¹ 2013 m. statistinius duomenis apie sulaikymą pateikė 23 valstybės narės: AT, BE, BG, CZ, DE, HR, EE, ES, FI, FR, HU, IE, LV, LT, LU, MT, NL, PL, SK, SI, SE, UK, NO.

¹² Pateikti duomenys susiję su žemynine Prancūzija ir Prancūzijos užjūrio teritorijomis.

¹³ Kai kuriais atvejais tas pats trečiosios šalies pilietis gali būti įtrauktas į Policijos sulaikytų asmenų statistiką, Imigracijos ir pilietybės tarnybos Užsieniečių reikalų ir Pabėgėlių reikalų departamentų statistiką, nes jis/ji gali būti sulaikytas dėl skirtingų teisiųjų priežasčių, kurios taikomos trečiosios šalies piliečiui. Tokiais atvejais gali labai išaugti bendras sulaikytų trečiųjų šalių piliečių skaičius.

Didžiausias sumažėjimas tuo pačiu laikotarpiu užfiksuotas **Slovakijos Respublikoje** – 65 % (nuo 582 2009 m. iki 204 2013 m.), **Nyderlanduose** – 53 % (nuo 7870 2009 m. iki 3670 2013 m.) ir **Vokietijoje** – beveik 50 % (nuo 8366 2009 m. iki 4309¹⁴ 2013 m.).

1.3.1.2 Sulaikytų prieglobsčio prašytojų pagal įprastas procedūras skaičius (2009–2013 m.)

Atskiri statistiniai duomenys apie sulaikytų prieglobsčio prašytojų pagal įprastas procedūras¹⁵ skaičių 2009–2013 m. gauti iš 9 valstybių narių (**AT**¹⁶, **HU**, **FI**¹⁷, **LV**, **MT**, **NL**, **SI**, **SK**, **SE**).

Šiose šalyse didžiausias sulaikytų trečiųjų šalių piliečių, prieglobsčio prašytojų, skaičius 2013 m. užfiksuotas **Vengrijoje** – 1762), ir tai sudaro 9 % bendro prieglobsčio prašytojų skaičiaus 2013 m., toliau – **Nyderlandai** (780, arba atitinkamai 5 %) ir **Austrija**¹⁸ (374, arba atitinkamai 2 %).

Sulaikytų prieglobsčio prašytojų pagal įprastas procedūras skaičius ir dalis 2013 m. parodyta 2 lentelėje.¹⁹

2 lentelė. Sulaikytų prieglobsčio prašytojų pagal įprastas procedūras skaičius ir dalis 2013 m.²⁰

	Prieglobsčio prašytojų skaičius	Sulaikytų prieglobsčio prašytojų skaičius	Sulaikytų prieglobsčio prašytojų dalis
AT ²¹	17 520	376	2 %
HU	18 900	1762	9 %
LV ²²	195	166	85 %
MT ²³	2245	-	-
NL	17 160	780	5 %
SI ²⁴	270	49	18 %
SK	440	57	13 %
SE	54 360	81	0.15 %

¹⁴ Neįtraukti federalinės Heseno žemės duomenys.

¹⁵ Neįtraukti duomenys apie sulaikytus prieglobsčio prašytojus pagal Dublino reglamentą ir tuos, kuriems taikomos paspartintos procedūros.

¹⁶ Austrijos atveju pateikti statistiniai duomenys susiję su sprendimu sulaikyti, remiantis priežastimis, taikomomis prieglobsčio prašytojams.

¹⁷ Negauti 2013 m. Suomijos statistiniai duomenys.

¹⁸ Ten pat (žr. ankstesnę išnašą dėl sulaikymo atvejų statistikos Austrijoje).

¹⁹ 2013 m. statistiniai duomenys gauti iš 8 valstybių narių: AT, HU, LV, MT, NL, SI, SK ir SE.

²⁰ Apskaičiuota remiantis Eurostato statistiniais duomenimis apie prieglobsčio prašymus 2013 m. (migr_asyappctza).

²¹ Ten pat (žr. ankstesnę išnašą dėl sulaikymo atvejų statistikos Austrijoje).

²² Latvijos atveju pateikti suvestiniai skaičiai apima sulaikytus trečiųjų šalių piliečius, prieglobsčio prašytojus pagal įprastas procedūras, pagal procedūras skubos tvarka (paspartintos prieglobsčio procedūros) ir pagal Dublino reglamentą.

²³ Prieglobsčio prašytojai nėra sulaikomi Maltoje. Tačiau sulaikomi neteisėtai atvykę asmenys – vėliau jie gali kreiptis dėl prieglobsčio.

²⁴ Slovėnijos atveju pateikti suvestiniai skaičiai apima sulaikytus trečiųjų šalių piliečius, prieglobsčio prašytojus pagal įprastas procedūras, pagal procedūras skubos tvarka (paspartintos prieglobsčio procedūros) ir pagal Dublino reglamentą. Valdžios institucijos nerenka duomenų apie sulaikymą pagal skirtingas prieglobsčio procedūrų rūšis.

Šaltinis: Eurostatas (migr_asyappctza) ir šiam EMN tyrimui pateiktos nacionalinės ataskaitos, skelbiamos EMN tinklalapyje.

1.3.1.3 Skaičius asmenų, kuriuos buvo nuspręsta grąžinti ir kurie paskui buvo sulaikyti (2009–2013 m.)

Atskiri statistiniai duomenys apie skaičių tų trečiųjų šalių piliečių, kurių atžvilgiu buvo priimtas sprendimas grąžinti ir kurie paskui buvo sulaikyti, gauti iš 5 valstybių narių (**BG**, **EE**, **LU**, **SI**, **SK**).

2013 m. trečiųjų šalių piliečių, kurie buvo sulaikyti taikant grąžinimo procedūrą, skaičius šiose valstybėse narėse yra toks: **Bulgarija** – 6303, **Estija** – 94, **Slovėnija** – 175, **Liuksemburgas** – 165 ir **Slovakija** – 95.

1.3.2 STATISTINIAI DUOMENYS APIE TREČIŲJŲ ŠALIŲ PILIEČIŲ, KURIEMS BUVO PRITAIKYTOS ALTERNATYVIOS SULAIKYMO PRIEMONĖS, SKAIČIŲ

Kaip parodyta žemiau esančioje 3 lentelėje ir 4 priedo A4.B lentelėje, statistiniai duomenys apie bendrą trečiųjų šalių piliečių, kuriems buvo pritaikytos alternatyvios sulaikymo priemonės, skaičių 2009–2013 m. gauti iš 13 valstybių narių.

2013 m. daugiausia trečiųjų šalių piliečių, kuriems pritaikytos alternatyvios sulaikymo priemonės, buvo **Prancūzijoje** (1258), **Austrijoje**²⁵ (771), **Belgijoje** (590) ir **Švedijoje** (405).

3 lentelė. Statistiniai duomenys apie bendrą trečiųjų šalių piliečių, kuriems buvo pritaikytos alternatyvios sulaikymo priemonės, skaičių 2009–2013 m.

	2009	2010	2011	2012	2013
AT ²⁶	1877	1404	1012	925	771
BE	206	221	463	485	590
EE ²⁷	153	96	223	257	193
FI	374	404	352	258	291 ²⁸
FR ²⁹	N/A	N/A	N/A	668	1,258
HR	13	10	4	6	9
HU	709	753	327	308	284
LV ³⁰	N/A	N/A	10	34	52
LT ³¹	21	35	15	94	24

²⁵ Pateikti statistiniai duomenys susiję su sprendimų dėl alternatyvių sulaikymo priemonių skaičiumi, o ne su skaičiumi asmenų, kuriems buvo pritaikytos šios alternatyvios priemonės.

²⁶ Ten pat (žr. ankstesnę išnašą dėl sulaikymo atvejų statistikos Austrijoje).

²⁷ Estijos statistiniai duomenys susiję su atveju, kai buvo taikomos alternatyvios sulaikymo priemonės, skaičiumi, o ne su skaičiumi asmenų, kuriems buvo pritaikytos šios alternatyvios priemonės. Vadinasi, kai kuriems asmenims buvo pritaikyta daugiau negu viena alternatyvi priemonė, o tai labai įprasta praktika.

²⁸ Suomijos skaičiai šioje lentelėje gauti iš Sienos apsaugos tarnybos ir policijos. 2013 m. duomenų policija nepateikė.

²⁹ Prancūzijoje alternatyvios sulaikymo priemonės buvo įtrauktos Imigracijos, integracijos ir pilietybės įstatymą 2011 m. birželio 16 d.

³⁰ Latvijoje alternatyvios sulaikymo priemonės taikomos nuo 2011 m. birželio 16 d.

³¹ Dauguma atvejų alternatyvios sulaikymo priemonės taikytos NN.

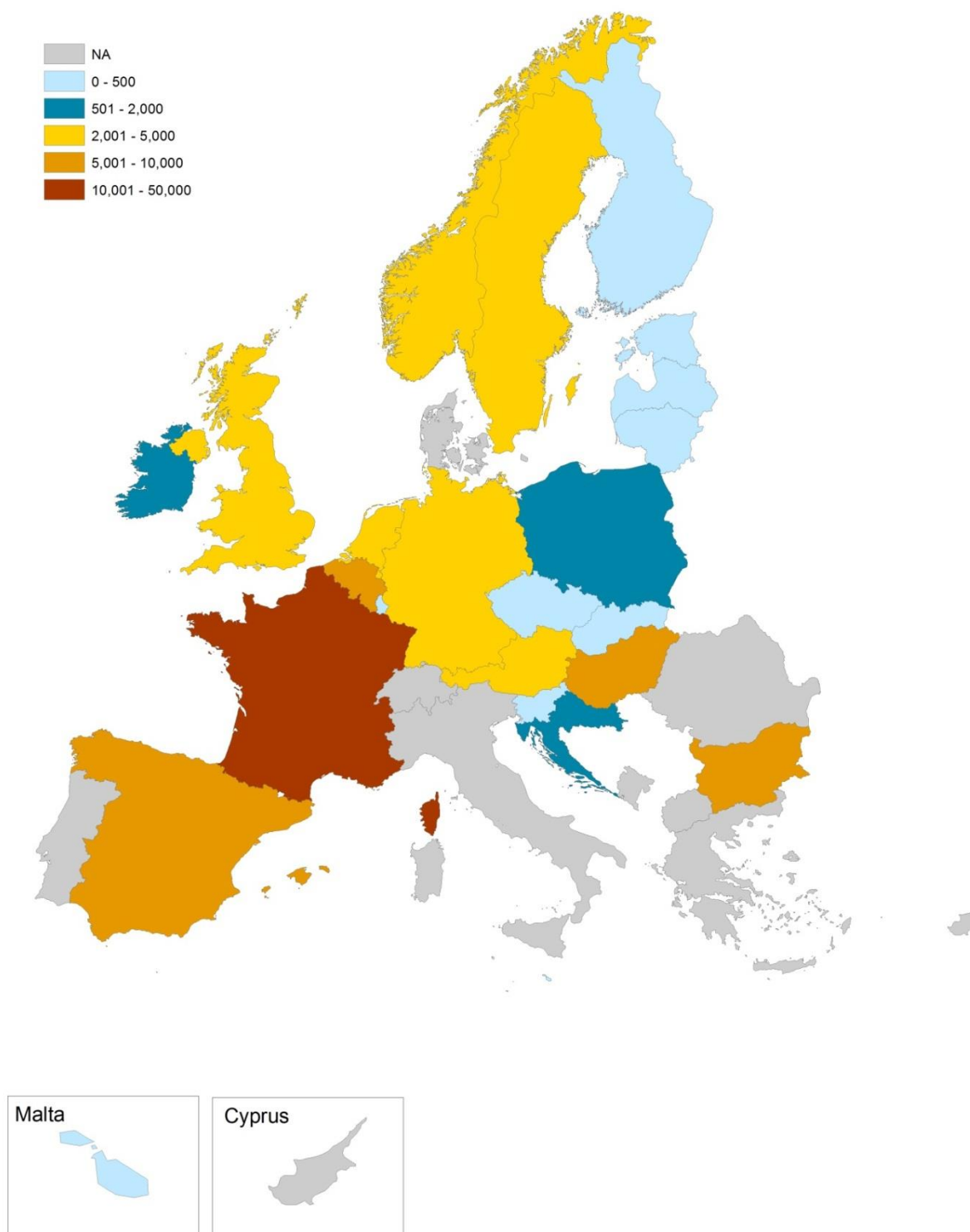
LU ³²	N/A	N/A	1	0	2
SE	288	270	289	396	405
SI	N/I	N/I	N/I	N/I	18
SK	N/A	N/A	N/A	0	2

Pastabos: „N/I“ reiškia nėra informacijos.

„N/A“ reiškia, kad tais metais nebuvo taikyta alternatyvių sulaikymui priemonių.

³² Liuksemburge 2009 ir 2010 m. nebuvo taikomos jokios alternatyvios sulaikymui priemonės.

2 pav. Bendras sulaikytų trečiųjų šalių piliečių skaičius (2013 m.)

Pastaba: statistinius duomenis apie 2013 m. sulaikytų trečiųjų šalių piliečių skaičių pateikė 23 valstybės narės (AT, BE, BG, CZ, DE, ES, HR, EE, FI, FR, HU, IE, LV, LT, LU, MT, NL, PL, SK, SI, SE, UK, NO).

Austrijos atveju statistiniai duomenys buvo susiję su sprendimų taikyti sulaikymą skaičiumi, o ne sulaikytų asmenų skaičiumi.

Statistiniai duomenys negauti iš pilnai pažymėtų šalių.

Šaltinis: šiam EMN tyrimui pateiktos nacionalinės ataskaitos, prieinamos EMN tinklapyje.

1.3.3 STATISTINIAI DUOMENYS APIE VIDUTINĘ SULAIKYMŲ TRUKMĘ

Kaip parodyta 4 priedo A4.C lentelėje, statistiniai duomenys apie vidutinę sulaikymo trukmę 2009–2013 m. gauti iš 17 valstybių narių. Vidutinė sulaikymo trukmė šiose valstybėse narėse 2013 m. buvo maždaug 40 dienų. Ilgiausias sulaikymo laikotarpis užfiksuotas **Maltoje** (180 dienų) ir **Estijoje** (58 dienos), o mažiausias vidutinis dienų skaičius stebimas **Švedijoje** (5 dienos) ir **Suomijoje** (11,8 dienos) bei žemyninėje³³ **Prancūzijoje** (11,9 dienos).

2. ES teisės aktų dėl imigrantų sulaikymo apžvalga tarptautinės teisės kontekste

Tarptautinėje teisėje nedaug nuostatų, susijusių su migrantų sulaikymu. Bendra taisyklė ta, kad migrantas, kaip ir bet kuris kitas asmuo, turi teisę į laisvę, todėl negali būti sulaikomas savavališkai. Europos žmogaus teisių konvencija yra viena iš nedaugelio tarptautinių sutarčių, kuriose aiškiai pasakyta apie galimybę sulaikyti migrantus. 5 straipsnis (1) (f) teigia, kad:

„Kiekvienas žmogus turi teisę į laisvę“ ir kad „niekam negali būti atimta laisvė, išskyrus šiuos atvejus ir įstatymų nustatyta tvarka: kai asmuo pagrįstai suimamas ar sulaikomas, kad negalėtų neteisėtai atvykti į šalį, arba kai tai atliekama atžvilgiu asmens, kurį siekiama deportuoti ar išduoti kitai šaliai.“

Ši nuostata paskatino svarbios precedentinės teisės, kurią daug metų formavo Europos Žmogaus Teisių Teismas (EŽTT), kūrimąsi. Be to, Europos Tarybos Ministrų komitetas 2005 metais priėmė „Dvidešimt gairių dėl priverstinio grąžinimo“, į kurias įtraukti ir sulaikymo klausimai.

ES teisėje galioja du pagrindiniai dokumentai, reglamentuojantys migrantų sulaikymą:

- ★ pirma, vadinamoji Grąžinimo direktyva (2008/115/EB), susijusi su neteisėtų migrantų sulaikymu, siekiant juos grąžinti;
- ★ antra, vadinamoji Priėmimo sąlygų direktyva (2003/9/EB) ir jos nauja redakcija (2013/33/ES), kuri taikoma tik prieglobsčio prašytojams³⁴.

Kiti ES teisės aktai, į kuriuos įtrauktos nuostatos dėl trečiųjų šalių piliečių sulaikymo, yra Šengeno sienų kodeksas (reglamentas 562/2006), Prieglobsčio procedūrų direktyva (2005/85/EB ir jos naujos

redakcijos direktyva 2013/32/ES), III Dublino reglamentas (nr. 604/2013) ir Direktyva dėl prekybos žmonėmis (2011/36/ES). Reikia pabrėžti, kad **Airijoje**, **Danijoje** ir **Jungtinėje Karalystėje** kai kurie iš minėtų ES teisės dokumentų nėra privalomi (žr. *poskyrį toliau*).

Šie dokumentai yra gerokai detalesni negu tarptautiniai teisės aktai, nes jie buvo kuriami vadovaujantis EŽTT precedentine teise, kuria remiasi ES bei jos valstybės narės, ir Europos Tarybos Ministrų komiteto priimtomis „Dvidešimt gairių dėl priverstinio grąžinimo“³⁵, kurios, nors ir nėra teisiškai privalomos, tačiau įtvirtina bendrą susitarimą, nes dėl jų visų ES valstybių narių vyriausybės priėmė politinį sprendimą, remdamosi savo kaip Europos Tarybos narių įgaliojimais.

Migrantai gali būti sulaikyti siekiant juos grąžinti, ir šis sprendimas dėl sulaikymo yra priemonė, skirta parengti juos grįžimui ar užtikrinti, kad bus galima įgyvendinti sprendimą dėl priverstinio grąžinimo. Sulaikymas grąžinimo sistemoje nėra kriminalinė bausmė³⁶ ir daugeliu atveju dėl jo sprendžia administracija, o ne teismas. Prieglobsčio prašytojai taip pat gali būti sulaikomi remiantis Priėmimo sąlygų direktyvoje išvardytomis priežastimis, tačiau sulaikymas vien dėl to, kad asmuo pateikė prieglobsčio prašymą, negalimas.³⁷

Su šiuo kontekstu susijusias sulaikymo priežastis numato Europos teisė. Remiantis Grąžinimo direktyva sulaikymas galimas tik tuomet, kai reikia parengti grąžinimą ir (arba) atlikti išsiuntimo procedūrą, pirmiausia siekiant užkirsti kelią pasislėpimo pavojui arba kai trečiųjų šalių piliečiai stengiasi išvengti pasirengimo grąžinimui proceso arba jam trukdo. Priėmimo sąlygų direktyvoje nustatytas baigtinis 6 priežasčių sąrašas, kuriomis remiantis prieglobsčio prašytojai gali būti teisėtai sulaikomi:

1. Siekiant nustatyti asmens tapatybę ar pilietybę;
2. Siekiant nustatyti prieglobsčio prašymo procedūros veiksmus, kurie negalėjo įvykti asmenų nesulaikius (ypač jei yra pasislėpimo pavojus);

³³ Žemyninė Prancūzija yra Europoje išsidėsčiusi Prancūzijos dalis. Ji neapima Prancūzijos užjūrio teritorijų.

³⁴ Ankstesnėje direktyvos (2003/9/EB) versijoje buvo nuostata, susijusi su sulaikymu. 7 str. 3 p. teigiama, kad: „Kai yra tikslinga, pavyzdžiui, dėl teisinių priežasčių arba viešosios tvarkos sumetimais, valstybės narės nacionalinėje teisėje nustatyta tvarka gali izoliuoti prieglobsčio prašytoją tam tikroje vietoje“. Tačiau ši nuostata įrašyta baigtiniame lestinų sulaikymo priežasčių sąraše, o ne procedūrinių garantijų sąraše ar sulaikymo sąlygų standartuose.

³⁵ Europos Taryba (2005 m. rugsėjis), „Dvidešimt gairių dėl priverstinio grąžinimo“:
http://www.coe.int/t/dg3/migration/archives/Source/MalagaRegConf/20_Guidelines_Forced_Return_en.pdf

³⁶ Sulaikymas grąžinimo sistemoje nėra kriminalinė bausmė. Tačiau areštas galimas tomis pačiomis faktinėmis aplinkybėmis, jei neteisėtas atvykimas arba buvimas yra kriminalizuotas pagal nacionalinę teisę. Daugiau informacijos žr. Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros publikacijoje „Neteisėtai esančių migrantų ir su jais susijusių asmenų kriminalizacija“:
http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-criminalisation-of-migrants-0_en_0.pdf

³⁷ 8 (1) str., Priėmimo sąlygų direktyva 2013/33/ES.

3. Siekiant priimti sprendimą dėl prieglobsčio prašytojo teisės atvykti į teritoriją³⁸;
4. Taikant grąžinimo procedūrą, kai atitinkama valstybė narė, remdamasi objektyviais kriterijais, gali įrodyti, kad yra pakankamai priežasčių manyti, jog asmuo bando šią procedūrą atidėti arba sužlugdyti, pateikdamas prieglobsčio prašymą;
5. Dėl nacionalinio saugumo ar viešosios tvarkos apsaugos;
6. Remiantis už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą atsakingos valstybės narės nustatymo procedūra pagal vadinamąjį III Dublino reglamentą, kai yra didelis pasislėpimo pavojus.

Laisvės atėmimas yra griežta priemonė, todėl turi būti numatytos tvirtos garantijos ir teisėjas turi griežtai kontroliuoti sprendimą dėl sulaikymo, kurį priėmė administruojanti institucija. Priėmimo sąlygų direktyvoje ir Grąžinimo direktyvoje nuostatos šiuo klausimu išdėstytos gana detalai:

- ★ Pirma, ES teisėje atsiranda būtinybės principas, susijęs su sulaikymo pagrindu, į kurį EŽTT neatsižvelgia;
- ★ Antra, būtinumo ir proporcingumo principai, ypač reikalavimas imtis priemonių, kurios būtų švelnesnės, bet efektyvesnės, kad sulaikymas būtų taikomas kaip įmanoma rečiau;
- ★ Trečia, dėl suėmimo trukmės naujos redakcijos Priėmimo sąlygų direktyvoje teigiama, kad prieglobsčio prašytojas turi būti sulaikomas kuo trumpiau ir laikomas sulaikytas tik tol, kol taikomi 8 straipsnio 3 dalyje nustatyti pagrindai.³⁹ Grąžinimo direktyvoje nurodyta, kad administracija turi kruopščiai atlikti pareigas grąžinimo atveju ir asmuo sulaikomas gali būti tik tol, kol yra pagrįstų perspektyvų, kad asmuo bus išsiųstas.⁴⁰ Ši direktyva tiksliau apibrėžia sulaikymo trukmę: sulaikymo trukmė, kurią turi nustatyti kiekviena valstybė narė, negali viršyti 6 mėnesių ir gali būti pratęsta dar 12 mėnesių dviem atvejais: jeigu grąžinamas asmuo nepakankamai bendradarbiauja arba jeigu vėluojama gauti reikiamus dokumentus iš asmens kilmės valstybės. Todėl ilgiausia sulaikymo trukmė grąžinimo tikslais negali viršyti 18 mėnesių⁴¹;
- ★ Ketvirta, sulaikytam asmeniui turi būti užtikrinta galimybė kreiptis į teismą. Teisminė sulaikymo kontrolė turi būti atlikta jam paprašius arba automatiškai ir turėtų vykti tam tikrais laiko

intervalais, prižiūrint teisėjui, kuris turi tikrinti sulaikymo teisėtumą ir, esant atitinkamoms aplinkybėms, gali nurodyti asmenį nedelsiant paleisti;

- ★ Penkta, sulaikyti asmenys turi turėti galimybę gauti teisinę pagalbą sprendimo sulaikyti apskundimo metu;
- ★ Taip pat galioja taisyklės dėl sulaikymo centrų, kuriuose asmenys gali būti sulaikyti, tipų ir dėl pažeidžiamų asmenų. Abi direktyvos numato, kad trečiųjų šalių piliečiai negali būti laikomi įkalinimo įstaigose ir turėtų būti apgyvendinami specializuotuose centruose; jeigu jie vis dėlto priversti naudotis įkalinimo įstaigų patalpomis, jie turi būti atskirti nuo jame esančių kalinių.⁴²
- ★ Abi direktyvos numato specialias garantijas pažeidžiamiesiems asmenims.⁴³

Grąžinimo direktyva nedraudžia sulaikyti pažeidžiamų asmenų, tačiau šie atvejai turi būti išskirtiniai. Šeimos su nepilnamečiais vaikais gali būti sulaikomos tik kraštutiniu atveju ir kuo trumpesniai laikui. Jos turi būti apgyvendinamos atskirai, taip užtikrinant jų privatumą, o nepilnamečiai turi turėti galimybę užsiimti laisvalaikio veikla, taip pat, atsižvelgiant į jų buvimo trukmę, mokytis. Nelydimi nepilnamečiai kiek įmanoma dažniau turi būti apgyvendinami centruose, kuriuose būtų reikiami specialistai ir jų amžiaus poreikius atitinkančios patalpos.

Naujos redakcijos Priėmimo sąlygų direktyvoje taip pat nustatytas garantijų sąrašas, o pažeidžiamų asmenų sulaikymas laikomas išskirtine priemone.⁴⁴ Būtent, joje nurodoma, kad nacionalinės valdžios institucijos pirmiausia turi rūpintis sulaikytų prieglobsčio prašytojų, kurie yra pažeidžiami asmenys, sveikata, įskaitant ir psichinę sveikatą. Nepilnamečiams sulaikymas turi būti taikomas tik kaip kraštutinė priemonė bei trumpiausią laiką ir visos pastangos turi būti dedamos, kad sulaikyti nepilnamečiai būtų paleisti ir apgyvendinti jiems tinkamomis sąlygomis. Nelydimi nepilnamečiai gali būti sulaikomi tik „išimtinėmis aplinkybėmis“ ir kartu turi būti „dedamos visos pastangos, kad sulaikyti nelydimi nepilnamečiai būtų kuo greičiau paleisti“. Naujos redakcijos direktyvoje taip pat nustatyta, kad nelydimi nepilnamečiai niekada negali būti uždaromi į įkalinimo įstaigas.

AIRIJOS, DANIJOS IR JUNGtinės KARALYSTės POZICIJA, SUSIJUSI SU ES NUOSTATOMIS DĖL TEISINGUMO, LAISVĖS IR SAUGUMO

³⁸ 31 (8) str., Direktyva 2013/32, kur išsamiai nurodytos aplinkybės, kada valstybės narės gali taikyti prieglobsčio procedūras pasienyje pagal 43 str.

³⁹ 9 (1) str., Priėmimo sąlygų direktyva 2013/33/ES.

⁴⁰ 15 (1) str., Grąžinimo direktyva.

⁴¹ Žr. 15 (5), (6) str., Grąžinimo direktyva.

⁴² Žr. 10 (1) str., Priėmimo sąlygų direktyva 2013/33/ES, ir 16 (1) str., Grąžinimo direktyva.

⁴³ Žr. 17 str., Grąžinimo direktyva.

⁴⁴ Žr. 11 str., Priėmimo sąlygų direktyva 2013/33/ES.

Laisvė, saugumas ir teisingumas yra ES teisės sritis, kurioje specialus teisinis režimas numatytas **Airijai ir Jungtinei Karalystei**⁴⁵, taip pat **Danijai**⁴⁶. Airija ir Jungtinė Karalystė turi galimybę nuspręsti, ar joms galios šios teisinės nuostatos tuo atveju, kai jos bus taikomos ES lygmeniu. Tačiau Jungtinė Karalystė ir Airija šios galimybės neturi, kai teisinės priemonės susijusios su Šengeno *acquis*.⁴⁷

Danijai šios nuostatos negalioja, išskyrus tada, kai jos susijusios su Šengeno *acquis*.⁴⁸ Tokiu atveju šias nuostatas ji perkelia į nacionalinę teisę.⁴⁹ Tačiau tuomet sukuriamą prievolę bendradarbiauti tarp Danijos ir susijusių valstybių narių⁵⁰ ne pagal ES teisę, bet pagal tarptautinę teisę.

Islandija, Lichtenšteinas, Norvegija ir Šveicarija nėra saistomos ES teisės, tačiau yra Šengeno erdvės dalyvės.

Nustačius šį bendrą teisinį pagrindą, toliau išdėstyta, kuri būtent teisinė priemonė sieja šias valstybes nares.

Prieglobsčio procedūrų direktyva: ir Jungtinė Karalystė, ir Airija yra priėmusios Prieglobsčio procedūrų direktyvą (2005/85/EB), tačiau atsisakiusios naujos jos redakcijos (Direktyva 2013/32/ES). Todėl abi valstybės narės ir toliau laikosi ankstesnės direktyvos versijos. Nei Danija, nei kuri kita iš susijusių valstybių narių nėra saistomos šio dokumento.

Priėmimo sąlygų direktyva: Jungtinė Karalystė vadovaujasi ankstesne direktyvos versija (2003/9/EB), tačiau yra atsisakiusi naujos jos redakcijos (2013/33/ES), o Airija iš viso nėra priėmusi Priėmimo sąlygų direktyvos. Taigi Jungtinė Karalystė laikosi ankstesnės 2003 metų šio dokumento versijos, o Airija iš viso su juo nesusijusi. Nei Danija, nei kuri kita iš susijusių valstybių narių nėra saistomos šio dokumento.

Dublinto reglamentas: Jungtinė Karalystė ir Airija abi laikosi ir ankstesnės reglamento versijos (reglamento 2003/343, vadinamojo II Dublinto reglamento) ir naujos redakcijos Dublinto reglamento (III Dublinto reglamento). Protokolas dėl Danijos pozicijos neapima jos dalyvavimo svarstant klausimus, susijusius su prieglobsčiu ir imigracija, todėl jai Dublinto reglamentas negalioja. Siekdama ištaisyti šią padėtį, Komisija vedė

derybas dėl „paralelinio susitarimo“ tarp Europos Bendrijos bei Danijos ir jį priėmė 2006 m. vasario 21 d. Danija nedalyvauja priimant šio teksto pakeitimus, bet turi galimybę informuoti Komisiją per 30 dienų nuo pakeitimų priėmimo, ar ji nusprendė juos taikyti, ar ne. Tai nustato III Dublinto reglamentas, todėl šalis įpareigota jo laikytis. Komisija taip pat pasirašė atitinkamus tarptautinius susitarimus su Islandija, Norvegija, Šveicarija ir Lichtenšteinu. Todėl šios valstybės privalo taip pat laikytis III Dublinto reglamento.

Direktyva dėl prekybos žmonėmis prevencijos:

Airija ir Jungtinė Karalystė yra priėmusios Direktyvą dėl prekybos žmonėmis prevencijos (2011/36/ES), todėl turi jos laikytis. Nei Danija, nei kuri kita iš susijusių valstybių narių nėra saistomos šio dokumento.

Gražinimo direktyva: viena vertus, Gražinimo direktyva (2008/115/EB) yra Šengeno *acquis* dalis, todėl Danija nusprendė jos nuostatas perkelti į savo nacionalinę teisę, o Šveicarija, Norvegija, Islandija ir Lichtenšteinas privalo laikytis šios direktyvos pagal asociacijos susitarimus. Kita vertus, Gražinimo direktyva – tai teisyno išplėtimas ES sutarties 3 straipsnio V antraštinė dalimi, kurią Jungtinė Karalystė ir Airija gali pasirinkti pagal 21 protokolą. Tačiau šios valstybės narės tuo nepasinaudojo, todėl ši priemonė joms nėra privaloma.

3. Trečiųjų šalių piliečių, kurie gali būti sulaikomi, kategorijos ir teisinis sulaikymo pagrindas

Kaip pabrėžta 2 skyriuje, pagal tarptautinę ir ES teisę priimant sprendimą dėl trečiosios šalies piliečio sulaikymo reikia paaisyti būtinumo ir proporcingumo principų. Be to, nesavavaliavimo ir teisėtumo principai numato, kad sulaikymas turėtų būti grindžiamas tais motyvais, kurie aiškiai nustatyti įstatyme.⁵¹

Šiame skyriuje nagrinėjama, kurių kategorijų trečiųjų šalių piliečiams gali būti taikomas imigracinis sulaikymas ir kokios priežastys juos sulaikyti nustatytos nacionaliniuose teisės aktuose. Taip pat nagrinėjamos šalyse numatytos taisyklės, susijusios su galimybe sulaikyti šių kategorijų trečiųjų šalių piliečius: (i) pažeidžiamus asmenis ir (ii) asmenis, kurie negali būti išsiųsti ir/arba kuriems buvo suteikta teisė likti.

⁴⁵ Žr. 19 ir 21 protokolai, Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo.

⁴⁶ Žr. 22 protokolai, Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo.

⁴⁷ Žr. 19 protokolai, Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo. Visa ES sienų kontrolės policija ir nemaža dalis policijos, kovojančios su neteisėta migracija, kategorizuoti kaip „Šengeno *acquis*“ vykdytojai.

⁴⁸ Žr. 22 protokolai, Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo.

⁴⁹ Žr. 4 str., 22 protokolai, Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo.

⁵⁰ Kai tai susiję su priemonėmis, kurios nenumatytos Šengeno *acquis*, pavyzdžiui, priemonės dėl imigracijos ir prieglobsčio, Danija negali tiesiog nuspręsti jas įgyvendinti, o turi derėtis dėl „paralelinio susitarimo“ su ES, t. y. susitarimo remiantis tarptautinės teisės normomis.

⁵¹ Nesavavaliavimo ir teisėtumo principai išdėstyti šiuose tarptautinės teisės dokumentuose: 9 str., Visuotinė žmogaus teisių deklaracija (1948); 9 (1) str., Tarptautinis pilietinių ir politinių teisių paktas (1966); 16 (4) str., Tarptautinė konvencija dėl visų migruojančių darbuotojų ir jų šeimų narių teisių apsaugos (1990); Europos Taryba (ETPA), 1707 (2010) rezoliucija; 10 gairių dėl prieglobsčio prašytojų ir neteisėtų migrantų sulaikymo, § 9.1.5.

3.1 TREČIŲJŲ ŠALIŲ PILIEČIŲ, KURIE GALI BŪTI SULAIKOMI, KATEGORIJOS IR TEISINIS SULAIKYMO PAGRINDAS

Valstybių narių nacionalinėse teisinėse sistemose skirtingai apibrėžiama, kurių kategorijų trečiųjų šalių piliečiai gali būti sulaikomi.

Toliau esančioje 4 lentelėje pateiktos **labiausiai paplitusios sulaikymo priežastys** valstybėse narėse, kurios gali būti taikomos visų kategorijų trečiųjų šalių piliečiams: (i) prieglobsčio prašytojams, (ii) trečiųjų šalių piliečiams, kuriuos nuspręsta grąžinti, (iii) asmenims, sulaikytiems siekiant išvengti neteisėto jų atvykimo, ir (iv) asmenims, sulaikytiems dėl neteisėto buvimo.

Dažniausios sulaikymo priežastys, galiojančios 25 valstybėse narėse, yra „pasislėpimo pavojus“, paprastai susijęs su grąžinimu. Kitos priežastys, nurodytos 22 valstybių narių nacionaliniuose teisės aktuose, yra trečiosios šalies piliečio „tapatybės nustatymas“, daugiausia taikomas prieglobsčio prašytojams. Daugiau priežasčių, galiojančių visų kategorijų trečiųjų šalių piliečiams, yra „grėsmė nacionaliniam saugumui ir viešajai tvarkai“, „nesutikimas su alternatyviomis priemonėmis“, „sugadintų arba suklustotų dokumentų pateikimas“ ir „pagrįstos priežastys manyti, kad asmuo gali nusikalsti“.

4 lentelė. Nacionaliniuose įstatymuose numatytos sulaikymo priežastys, taikomos trečiųjų šalių piliečiams pagal kategorijas⁵²

Sulaikymo priežastys nacionaliniuose teisės aktuose	Prieglobsčio prašytojai	Trečiųjų šalių piliečiai, kuriuos nuspręsta grąžinti	Neteisėtas trečiųjų šalių piliečių atvykimas pasienyje	Neteisėtas buvimas negavus (dar) sprendimo dėl grąžinimo
Pasislėpimo pavojus	AT, CY, DE ⁵³ , EE, FI, HR, HU, IE, LV, LT, NL, PL ⁵⁴ , SK, SE, UK, NO	AT, BE, BG, CY, CZ, DE, EE, EL, ES, FI, FR, HU, IE, LV, LT, LU, MT, NL, PL ⁵⁵ , SI, SE, SK, UK, NO	AT, CY, DE, EE, FI, , LT, MT, PL ⁵⁶ , SK, SE, UK, NO	AT, CY, DE, ES, FI, LV, LT, MT, PL ⁵⁷ , SE, UK, NO
Tapatybės nustatym	BE, CY, DE ⁵⁸ , EE, IE, EL, FI, HU, HR, NL ⁵⁹	BG, CY, CZ, DE ⁶⁰ , FI, HU, HR,	CY, DE ⁶² , FI, MT, NL, LT, LV ⁶³ , LU ⁶⁴ , UK,	CY, DE ⁶⁵ , FI, MT, LT, LV ⁶⁶ , UK, NO

⁵² JK sulaikymo priežastys nėra nustatytos teisės aktuose, tačiau įprasta praktika vadovautis šiais veiksniais priimant sprendimą dėl tam tikro asmens sulaikymo.

⁵³ Tik išskirtiniais atvejais, derinant su kitais pagrindais.

⁵⁴ Lenkijoje pasislėpimo pavojus nėra priežastis sulaikyti, tačiau tai yra pagrindas priimti sprendimą grąžinti be numatyto laikotarpio, todėl vėliau šis asmuo gali būti apgyvendintas sulaikymo centre.

⁵⁵ + ⁵⁵Ten pat (žr. minėtą Lenkijos atvejį).

⁵⁶ Ten pat (žr. minėtą Lenkijos atvejį).

⁵⁷ Ten pat (žr. minėtą Lenkijos atvejį).

⁵⁸ Tik išskirtiniais atvejais arba kartu su kitomis priežastimis.

⁵⁹ Nyderlanduose sulaikymas asmenybei nustatyti ilgiausiai galimas iki 6 valandų. Laikotarpis gali būti pratęstas daugiausia iki 48 valandų.

⁶⁰ Tik išskirtiniais atvejais arba kartu su kitomis priežastimis.

as	LT, PL, SE, SI, SK, UK, NO	MT, NL ⁶¹ , LT, UK, NO	NO	
Grėsmė nacionaliniam saugumui ir viešajai tvarkai	CY, CZ, DE, EE, EL, HR, HU, IE, LT, LV, PL, SI, SK, UK, NO	BE, CY, CZ, DE, EE, EL, ES, LT, LU, LV ⁶⁷ , PL, UK, NO	CY, DE, LT, LV ⁶⁸ , MT, PL, UK, NO	CY, DE, ES, LT, LV ⁶⁹ , MT, PL, UK, NO
Asmuo nesutinka su alternatyviomis sulaikymo priemonėmis	AT, CY, FI, HR, IE, LT, PL, UK, NO	AT, CY, CZ, DE, ES, FI, HU, IE, LV ⁷⁰ , LT, LU, PL, UK, NO	AT, CY, FI, LT, LV ⁷¹ , LU, PL, UK, NO	AT, CY, ES, FI, LT, LV ⁷² , PL, UK, NO
Sugadinti ar suklustoti asmens dokumentai	BE, CY, CZ, DE ⁷³ , IE, LT, LV ⁷⁴ , UK	CY, DE ⁷⁵ , IE, LT, LV ⁷⁶ , UK	CY, DE ⁷⁷ , LT, UK	CY, DE ⁷⁸ , LT, LV ⁷⁹ , UK
Pagrįstos priežastys manyti, kad asmuo gali nusikalsti	CY, DE, FI, IE, SE, UK, NO	CY, DE, FI, HU ⁸⁰ , SE, UK, NO	CY, DE, FI, SE, UK, NO	CY, DE, FI, SE, UK, NO

Šaltinis: EMN NIC šalyse nacionalinės ataskaitos.

Be pagrindinių priežasčių, kurios taikomos visų kategorijų trečiųjų šalių piliečiams, tolesniuose poskyriuose nagrinėjamos ir specialiosios, galiojančios tam tikrų kategorijų trečiųjų šalių piliečiams.

3.1.1 PRIEGLBSČIO PRAŠYTOJAI

Paskutinis terminas valstybėms narėms perkelti į nacionalinę teisę naują Prieglobsčio procedūrą direktyvos redakciją (2013/32/ES) ir naują Priėmimo sąlygų direktyvos redakciją (2013/33/ES) yra 2015 metų liepa. Kaip nurodyta prieš tai buvusiame 2 skyriuje, naujos redakcijos Priėmimo sąlygų direktyva

⁶² Tik išskirtiniais atvejais arba kartu su kitomis priežastimis.

⁶³ Minėtos priežastys nėra pagrindas sulaikyti, pavyzdžiui, Latvijoje, nes tai aplinkybės, susijusios su sulaikymo pagrindu – pasislėpimo pavojus, kai yra pagrindo manyti, kad užsienietis vengs grąžinimo procedūros ar jai kliudys.

⁶⁴ Tačiau praktiškai Liuksemburge prieglobsčio prašytojai apgyvendinami priėmimo centruose. Paprastai tik jeigu jie jau yra sulaikyti tuo metu, kai kreipėsi dėl prieglobsčio, jie ir toliau lieka sulaikyti.

⁶⁵ Tik išskirtiniais atvejais arba kartu su kitomis priežastimis.

⁶⁶ Ten pat (išnaša LV atveju).

⁶⁷ Ten pat (žr. komentarą Nyderlandų atveju).

⁶⁸ Ten pat (išnaša LV atveju).

⁶⁹ Ten pat (išnaša LV atveju).

⁷⁰ Ten pat (išnaša LV atveju).

⁷¹ Ten pat (išnaša LV atveju).

⁷² Ten pat (išnaša LV atveju).

⁷³ Tik išskirtiniais atvejais arba kartu su kitomis priežastimis.

⁷⁴ Ten pat (išnaša LV atveju).

⁷⁵ Tik išskirtiniais atvejais arba kartu su kitomis priežastimis.

⁷⁶ Ten pat (išnaša LV atveju).

⁷⁷ Tik išskirtiniais atvejais arba kartu su kitomis priežastimis.

⁷⁸ Tik išskirtiniais atvejais arba kartu su kitomis priežastimis.

⁷⁹ Ten pat (išnaša LV atveju).

⁸⁰ Jeigu asmuo buvo paleistas iš įkalinimo vietos, kai buvo nuteistas už tyčinio nusikaltimo padarymą.

išsamiai apibūdina šešias sulaikymo priežastis.⁸¹ Rengiant šią ataskaitą, sulaikymo priežastys galioja pagal nacionalines nuostatas, kurios jau gali būti perkeltos arba dar nėra perkeltos į naujos redakcijos direktyvas.

3.1.1.1 Prieglobsčio prašytojai įprastine tvarka

Prieglobsčio prašytojai pagal įprastines procedūras gali būti sulaikyti visose valstybėse narėse, išskyrus **Bulgariją, Ispaniją, Malta, Portugaliją ir Prancūziją**, kur sulaikyti šios grupės asmenis yra draudžiama. **Prancūzijoje** prieglobsčio prašytojai pagal įprastines procedūras negali būti sulaikomi, išskyrus tuos atvejus, kai prieglobsčio prašoma pasienyje. Daugumoje valstybių narių, kuriose sulaikymas galimas, yra konkrečių nuostatų, taikomų prieglobsčio prašytojams. Šios nuostatos dažniausiai būna išdėstytos nacionaliniame prieglobsčio įstatyme arba išskirtos atskira nuostata įstatyme dėl gyvenamosios vietos arba imigracijos įstatyme (**AT, BE, CY, CZ, DE, EE, EL, HR, HU, IE, LV, LT, LU, NL, PL, SK, SI**).

Dažniausios priežastys sulaikyti prieglobsčio prašytojus išvardytos 4 lentelėje, jos taikomos visų kategorijų trečiųjų šalių piliečiams. Šios pagrindinės priežastys yra tokios: „tapatybės nustatymas“ (taikoma 17 valstybių narių, susijęs su prieglobsčio prašymais), „grėsmė nacionaliniam saugumui ir viešajai tvarkai“ (taikoma 15 valstybių narių). (Daugiau priežasčių žr. 4 lentelėje.)

Be sulaikymo priežasčių, išvardytų 4 lentelėje, taikomų prieglobsčio prašytojams, kai kurios valstybės narės yra nustačiusios specifinius pagrindus sulaikyti, kurie susiję tik su prieglobsčio prašymais.

11 valstybių narių prieglobsčio prašytojai gali būti sulaikomi „įtarus piktnaudžiavimu prieglobsčio procedūra“. 6 valstybėse narėse sulaikymas yra galimas „esamiems faktams, kurie sudaro prieglobsčio prašymo pagrindą, įvertinti“. Daugiau priežasčių išvardyta 5 lentelėje.

5 lentelė. Sulaikymo priežastys, taikomos tik prieglobsčio prašymo atveju

Sulaikymo priežastys nacionaliniuose teisės aktuose	Valstybės narės
Įtarimas dėl piktnaudžiavimo taikant prieglobsčio suteikimo procedūrą	BE, CY, EE, HU, HR, LV, LT, LU, MT, PL, SI
Poreikis įvertinti faktus, kurie sudaro prieglobsčio prašymo pagrindą	EE, EL, HU, LV, LT, SK
Pateikiant pakartotinį prieglobsčio prašymą	AT ⁸² , BE

⁸¹ Dėl Airijos, Danijos ir Jungtinės Karalystės situacijos, susijusios su ES migracijos *acquis*, žr. 2 skyriuje.

⁸² Be to, Austrijoje turi būti panaikinta „apsauga nuo deportacijos“.

Asmeniui buvo uždrausta atvykti mažiau negu prieš 10 metų ir draudimas nebuvo atšauktas	BE, CY
Asmuo pateikė prašymą po nustatyto laiko	BE
Prieglobsčio prašymas pateiktas oro uoste	HU
Prieglobsčio prašytojas paliko pradinį priėmimo centrą be leidimo	HR ⁸³
Asmuo priėmimo centre kelia grėsmę saugumui	PL
Prieglobsčio prašytojas pažeidė prievolę registruotis daugiau nei kartą ⁸⁴	AT
Prieglobsčio prašytojas, kurio atžvilgiu pradėta leidimo gyventi panaikinimo procedūra, pažeidė įsipareigojimą bendradarbiauti ⁸⁵	AT
Buvo pranešta, kad prieglobsčio prašytojas pažeidė teritorinius apribojimus ⁸⁶ (tik regioninės administracinės įstaigos teritorija)	AT

3.1.1.2 Sulaikyti asmenys, kurie vėliau paprašė prieglobsčio

Kai kuriose valstybėse narėse galioja specialios nuostatos dėl sulaikytų asmenų, kurie vėliau kreipiasi dėl prieglobsčio (pavyzdžiui, **BG, CZ, DE, EE, EL, HR, MT, NL, PL**). **Airijoje** ir **Bulgarijoje** sulaikytas asmuo, kuris vėliau pateikė prašymą dėl prieglobsčio, paleidžiamas iš sulaikymo centro prieglobsčio prašymo pagrindu, o **Vengrijoje** prieglobsčio prašytojas dažnai perkeliamas į uždarytą prieglobsčio prašytojų priėmimo centrą. **Austrijoje, Čekijos Respublikoje, Kipre, Liuksemburge, Nyderlanduose, Prancūzijoje ir Vokietijoje** prieglobsčio prašytojas gali likti sulaikytas, jei prieš kreipiantis dėl prieglobsčio jau buvo priimtas sprendimas jį grąžinti. **Austrijoje** gali būti sulaikomi visi asmenys, kuriuos buvo nuspręsta grąžinti prieš kreipiantis dėl prieglobsčio, arba asmenys, kuriems buvo pradėta leidimo gyventi panaikinimo procedūra.

Austrijoje, Latvijoje ir Norvegijoje asmuo gali likti sulaikytas, jeigu vis dar egzistuoja tam tikros sulaikymo priežastys, **Estijoje, Kipre, Kroatijoje, Lenkijoje, Liuksemburge, Nyderlanduose** ir **Slovakijos Respublikoje** asmuo gali likti sulaikytas, jeigu yra pakankamas pagrindas manyti, kad jis/ji yra pateikęs prieglobsčio prašymą, kad atidėtų prievolę išvykti arba išvengtų išsiuntimo. **Kroatijoje,**

⁸³ Kroatijoje su prieglobsčiu susijusiame teisės akte nėra aiškiai nurodoma galimybė sulaikyti prieglobsčio prašytoją, jei jis paliko pirminį priėmimo centrą be leidimo. Tačiau praktiškai tai taikoma kaip sulaikymo pagrindas su nuoroda į šio akto nuostatą, kad prieglobsčio prašytojas gali būti sulaikytas dėl bandymo išvykti iš Kroatijos Respublikos, kol procedūra dar nebaigta.

⁸⁴ Tam tikrais atvejais, pavyzdžiui, jeigu prieglobsčio prašytojas buvo informuotas, kad jo prašymas, tikėtina, bus atmestas, jis turi periodiškai pranešti apie save policijai.

⁸⁵ Pvz., benamiams prieglobsčio prašytojams.

⁸⁶ Pavyzdžiui, jeigu valdžios institucijos ketina atmesti paraišką ar ketina atšaukti judumo apribojimą (tik regioninės administracinės įstaigos teritorijoje).

Nyderlanduose⁸⁷ ir **Švedijoje** atliekamas įvertinimas, ar tęsti asmens sulaikymą. **Nyderlanduose** prieglobsčio prašytojų sulaikymas šiuo atveju apribotas iki daugiausia 6 savaičių, kol bus priimtas sprendimas dėl jo/jos prašymo.⁸⁸ **Maltoje** migrantas, kuris buvo sulaikytas, nes neteisėtai atvyko į šalį, ir vėliau pateikė prieglobsčio prašymą, gali likti sulaikytas, jeigu valdžios institucijos vis dar aiškinasi jo ar jos tapatybę arba jeigu yra pasislėpimo pavojus.

3.1.1.3 Prieglobsčio prašytojai skubos (paspartinta) tvarka

Naujos redakcijos Prieglobsčio procedūrų direktyvos 2013/32/ES 20 konstatuojamoji dalis numato, kad tais atvejais, kai tikėtina, jog prašymas yra nepagrįstas arba jeigu yra rimtų grėsmių nacionaliniam saugumui ar viešajai tvarkai, trečiųjų šalių piliečiams gali būti taikomos paspartintos prieglobsčio nagrinėjimo procedūros kartu su trumpesniais tam tikrų procedūros etapų terminais.

Daugumoje valstybių narių, kuriose taikomos paspartintos procedūros,⁸⁹ galioja tokios pat sulaikymo priežastys kaip ir asmenims, kuriems taikomos įprastos prieglobsčio procedūros ar bendri sulaikymo pagrindai (**AT, CY, CZ, DE, EE, EL, HR, IE, FI, LV, LT, PL, SE, SI, SK, NO**). Atskiros sulaikymo nuostatos atsižvelgiant į paspartintas prieglobsčio procedūras priimtos **Belgijoje, Bulgarijoje, Jungtinėje Karalystėje, Liuksemburge, Prancūzijoje ir Vengrijoje**. **Prancūzijoje** prieglobsčio prašytojai, paspartintos procedūros subjektai, negali būti sulaikomi, kol vyksta jų prašymų nagrinėjimas.⁹⁰ **Belgijoje ir Vengrijoje** prieglobsčio prašytojai gali būti sulaikomi pasienyje, tokiu atveju atsižvelgiant į paspartintą prieglobsčio procedūrą. **Liuksemburge** prieglobsčio prašytojai gali būti sulaikomi, kai valdžios institucijos nusprendžia taikyti paspartintą procedūrą dėl kai kurių atvejų, susijusių su įtarimu dėl piktnaudžiavimo prieglobsčio sistema. **Jungtinėje Karalystėje** pareiškėjai, kurių prašymas yra laikomas nesudėtingu ir dėl jo sprendimas paprastai greitai priimamas, gali būti sulaikyti pagal paspartintą sulaikymo procedūrą. **Bulgarijoje** prieglobsčio prašytojai skubos tvarka nėra sulaikomi, jei tam neprieštarauja Valstybinė pabėgėlių agentūra.

3.1.1.4 Prieglobsčio prašytojai pagal Dublino reglamentą

Reglamento nr. 604/2013 (III Dublino reglamentą) 28 straipsnis reglamentuoja sulaikymą, susijusį su perdavimu vienos valstybės narės kitai, o būtent tai ir numatyta nacionaliniuose teisės aktuose valstybėse narėse.⁹¹

Pagal III Dublino reglamentą valstybės narės gali sulaikyti asmenį, kad būtų užtikrinta jo/jos perdavimas, kai yra didelis pasislėpimo pavojus. Kai kuriose valstybėse narėse dar nenuspręsta dėl specialių pagrindų sulaikyti asmenis, kuriems taikoma procedūra pagal Dublino reglamentą, ir jų atvejais yra taikomi tie patys pagrindai, kaip ir sulaikant prieglobsčio prašytojus (**BG, DE, EE, FI, LV, LT, SI, UK, NO**). **Austrijoje** bendri prieglobsčio prašytojų sulaikymo pagrindai taip pat galioja ir asmenims, kuriems taikoma procedūra pagal Dublino reglamentą, nors pastaraisiais atvejais esama ir specialių pagrindų.

Toliau pateiktoje 6 lentelėje išvardyti specialūs sulaikymo pagrindai, susiję su procedūromis pagal Dublino reglamentą.

6 lentelė. Sulaikymo pagrindai, susiję su procedūromis pagal Dublino reglamentą

Sulaikymo priežastys nacionaliniuose teisės aktuose	Valstybės narės
Didelis pasislėpimo pavojus	visos
Siekiant išvengti pavojaus perduodant pagal Dublino procedūrą	CY, CZ, LU, NO
Asmuo nutylėjo, kad jam/jai jau taikoma prieglobsčio procedūra kitoje šalyje	BE
Jeigu prieglobsčio prašytojas pakartotinai nevykdė savo pareigos dalyvauti procedūriniuose veiksmuose, taip trukdydamas taikyti procedūrą pagal Dublino reglamentą	HU
Jeigu prieglobsčio prašytojas turi kitos (Dublino) valstybės narės leidimą gyventi arba vizą, kuri jau nebegalioja	BE
Jeigu prieglobsčio prašytojas neturi reikalingų atvykimo dokumentų ir nurodo gyvenantis kitoje (Dublino) valstybėje narėje	BE
Jeigu prieglobsčio prašytojas pažeidė teritorinius apribojimus ⁹²	AT

3.1.2 TREČIŲJŲ ŠALIŲ PILIEČIŲ KATEGORIJOS, KURIOMS TAIKOMOS GRĄŽINIMO PROCEDŪROS

3.1.2.1 Asmenys, kuriuos nuspręsta grąžinti

Visose valstybėse narėse asmenys, kurių atžvilgiu priimtas sprendimas grąžinti, gali būti sulaikomi. Labiausiai paplitusi priežastis šioje kategorijoje (taikoma 24 valstybėse narėse) yra egzistuojantis

⁸⁷ Valstybės Taryba, 2012 m. rugpjūčio 22 d., JV 2012/14. Pagal Nyderlandų teisės aktus prieglobsčio prašytojas negali būti sulaikomas daugiau kaip šešias savaites priimant sprendimą dėl jo prašymo.

⁸⁸ Valstybės Taryba, 2012 m. rugpjūčio 22 d., JV 2012/14.

⁸⁹ Nyderlanduose procedūra skubos tvarka netaikoma, o Ispanijoje, Maltoje, Prancūzijoje ir Portugalijoje prieglobsčio prašytojai įprasta tvarka ir skubos tvarka negali būti sulaikomi.

⁹⁰ Prancūzijoje prieglobsčio prašytojai, paspartintos procedūros subjektai, negali būti sulaikomi, o jų prašymus tvarko OFPRA (pirmos instancijos jurisdikcija). OFPRA kompetentinga nagrinėti pirmą kartą pateiktus prašymus.

⁹¹ Dėl padėties Airijoje, Danijoje ir Jungtinėje Karalystėje, susijusios su ES migracijos *acquis*, žr. 2 skyrių.

⁹² Austrijoje prieglobsčio prašytojams pirmame procedūros etape negalima būti tam tikroje geografinėje teritorijoje.

pasislėpimo pavojus (žr. ankstesnę 2 lentelę, kiek ši priežastis paplitusi tarp kitų kategorijų trečiųjų šalių piliečių). 22 valstybėse narėse trečiųjų šalių piliečiai, kuriuos nuspręsta grąžinti, gali būti sulaikomi, norint sutrukdyti jiems išvengti grąžinimo proceso ar pakenkti jam (**AT⁹³, BE, BG, CY, CZ, DE, EE, EL, ES, FI, HR, HU, IE, LV, LT, LU, MT, NL, SE, SK, UK, NO**). Kitos specifinės sulaikymo priežastys, susijusios su grąžinimu, pateiktos tolesnėje 7 lentelėje.

7 lentelė. Su grąžinimu susijusios sulaikymo priežastys

Sulaikymo priežastys nacionaliniuose teisės aktuose	Valstybės narės
Vengiama grąžinimo proceso ar jam trukdoma	AT ⁹⁴ , BE, BG, CY, CZ, DE, EE, EL, ES, FI, HR, HU, IE, LV, LT, LU, MT, NL, SE, SK, UK ⁹⁵ , NO
Vykdamas sprendimą grąžinti/kad grąžinimas būtų efektyvus	AT, BE, CY, DE, EE, FI, FR, HR, LT, LU, PL, PT, SE, ⁹⁶ SK, UK
Jeigu asmuo nesilaikė sprendimo grąžinti grafiko (<i>įskaitant ir kai nebuvo taikomas savanoriško grąžimo variantas</i>)	AT ⁹⁷ , BE, CY, CZ, FR, IE, LV, LU, LT, PL, PT, SI
Priežastys, susijusios su būtinų kelionės dokumentų dėl grąžimo gavimu	CY, DE, EE, HR, HU, LT
Jeigu prašymas likti ar leisti gyventi buvo pripažintas apgaulingu	CY, LU
Ketinimai palikti vieną šalį ir patekti į kitą be teisėto leidimo	IE

3.1.2.2 Prieglobsčio prašytojai, kuriems prieglobstis nesuteiktas

Visose valstybėse narėse sulaikymas tų prieglobsčio prašytojų, kuriems prieglobstis nebuvo suteiktas, nėra taikomas automatiškai ir galimas tik priėmus sprendimą grąžinti.

Daugumoje valstybių narių (**AT, BE, BG, CY, CZ, DE, EE, EL, ES, HR, HU, FR, IE, LV, LU, LT, MT, NL, PL, PT, SI, SK, SE, UK, NO**), priėmus sprendimą grąžinti, prašytojai, kuriems prieglobstis nebuvo suteiktas, gali būti sulaikomi dėl su grąžinimu susijusių priežasčių (žr. 3.1.2.1 skyrių).

1 pvz. Prieglobsčio prašytojų, kuriems prieglobstis nebuvo suteiktas, sulaikymas: nacionalinių nuostatų pavyzdžiai Airijoje, Vokietijoje ir Nyderlanduose

Airija

Airijos teisės aktai neleidžia sulaikyti asmens vien dėl to, kad jo/jos prieglobsčio prašymas buvo atmestas. Tačiau prašytojai, kuriems prieglobstis nebuvo suteiktas, gali kreiptis su prašymu **laikinau likti** (*angl. leave to remain temporarily*) valstybėje narėje. Jeigu prieglobsčio prašymas atmestas ir priimamas sprendimas deportuoti, prieglobsčio prašytojai gali būti sulaikomi.

Vokietija ir Nyderlandai

Išvykimo laikotarpis nustatomas po to, kai prieglobsčio prašytojo pareiškimas yra atmestas, išskyrus atvejus, kai yra požymių, kad asmuo kelia grėsmę saugumui ar viešajai tvarkai ar bando išsisukti nuo priežiūros. Prašytojas, kuriam prieglobstis nesuteiktas, negali būti sulaikytas išvykimo laikotarpiu. Tuo laikotarpiu jam/jai teikiama pagalba ir suteikiamas gyvenamasis plotas, jei asmuo bendradarbiauja.

3.1.2.3 Prašytojai dėl šeimos susijungimo, kurių prašymas buvo atmestas

Prašymai dėl šeimos susijungimo paprastai pateikiami iš kilmės šalies. Tačiau jei asmuo yra valstybės narės teritorijoje ir neatitinka buvimo sąlygų, jį/ją bus nuspręsta grąžinti. Esant tokiai situacijai, priėmus sprendimą grąžinti prašytojas dėl šeimos susijungimo, kurio prašymas atmestas, bus sulaikytas su grąžinimu susijusiais pagrindais (žr. 3.1.2.1 dėl susijusių valstybių narių).

3.1.3 SULAIKYTI PASIENYJE NETEISĖTAI ATVYKĘ ASMENYS, KURIE NESIKREIPE DEL PRIEGLBSČIO

Pagal ES teisę Šengeno sienų kodeksas (reglamentas nr. 562/2006) numato, kad tiems trečiųjų šalių piliečiams, kurie neatitinka atvykimo sąlygų, neleidžiama patekti į ES.⁹⁸ Nacionaliniai daugelio valstybių narių teisės aktai numato trumpalaikį sulaikymą pasienyje, paprastai tai būna tranzito zonoje oro uoste ar pasienio kontrolės punkte (**AT, BE, EE, FR, HR, HU, IE, LU, LV, NL, PL, PT, SI, UK, NO**) arba pasienio policijos poskyryje (**SK**). **Jungtinė Karalystė** nutarė šiam tikslui skirti specialias sulaikymo patalpas. **Švedijoje**, priklausomai nuo oro uosto, į kurį atvykstama, migrantai gali būti sulaikyti sulaikymo centruose ar jiems taikomas kardomasis kalinimas. Toliau esančioje 8 lentelėje pateiktos sulaikymo priežastys, susijusios su neteisėtu atvykimu. Daugelyje valstybių narių siekiama užkirsti kelią neteisėtam atvykimui, ir tai yra atskiras pagrindas sulaikyti (**BE, CY, DE, FR, HR, IE, LT, LU, LV, NL, PT, SI, SE**). Kitos sulaikymo priežastys, susijusios su neteisėtu atvykimu, yra tapatybės nustatymas atvykus (**CY, DE, FI, HU, SE, UK, NO**) ir sprendimo dėl

⁹³ Austrijoje tai gali būti pasislėpimo pavojaus rodiklis.

⁹⁴ Austrijoje tai gali būti pasislėpimo pavojaus rodiklis.

⁹⁵ JK sulaikymo priežastys nėra numatytos teisės aktuose, tačiau praktiškai taikomos sprendžiant dėl tam tikro asmens sulaikymo.

⁹⁶ Švedijoje priežastis „vykdamas sprendimą grąžinti“ turi būti taikoma ne viena, o kartu su grąžinimo proceso vengimo ar jam kenkimo priežastimi.

⁹⁷ Austrijoje tai gali būti pasislėpimo pavojaus rodiklis.

⁹⁸ Airija ir Jungtinė Karalystė yra valstybės narės, neprisijungusios prie Šengeno erdvės.

asmens teisės patekti į teritoriją (**CY, FI, MT, PT, SE, SI, UK**) priėmimas.

- ★ **Austrijoje, Estijoje, Latvijoje, Liuksemburge ir Slovėnijoje** asmuo, kurį buvo atsisakyta įleisti ir kuris negali iš karto išvykti į savo kilmės šalį, gali būti sulaikomas specialioje vietoje pasienio kontrolės teritorijoje, pavyzdžiui, laukiamajame ar oro uosto tranzito zonoje, ilgiausiai 48 valandoms.
- ★ **Latvijoje, Liuksemburge ir Slovėnijoje**, jeigu asmuo negali grįžti per 48 valandas, priimamas sprendimas jį/ją grąžinti ir asmuo yra sulaikomas.
- ★ **Prancūzijoje** trečiosios šalies pilietis gali būti sulaikomas pasienyje, jeigu jis nepateikė būtinų dokumentų, reikalingų teisėtai atvykti į Prancūziją, ir yra iškilusi grėsmė viešajai tvarkai ar nuspręsta asmenį grąžinti per ne ilgesnį kaip 20 dienų laikotarpį.
- ★ **Vokietijoje** trečiosios šalies pilietis gali būti sulaikytas siekiant garantuoti, kad atsisakymas įleisti būtų efektyvus, jeigu buvo priimtas sprendimas neįleisti, tačiau jis negali būti įvykdytas nedelsiant.⁹⁹
- ★ **Čekijos Respublikoje, Kroatijoje ir Lenkijoje** asmens sulaikyti pasienyje negalima, siekiant užkirsti kelią neteisėtai atvykti.

Kai kuriose valstybėse narėse (pvz., **BG, EL, NL, SK, UK**) nėra jokių specialių priežasčių sulaikyti pasienyje nepateikusių prieglobsčio prašymo asmenų, kad jie negalėtų neteisėtai atvykti. Šiais atvejais asmenis nusprendžiama grąžinti ir jie gali būti sulaikomi dėl su grąžinimu susijusių motyvų.

8 lentelė. Sulaikymo priežastys, susijusios su neteisėtu atvykimu

Sulaikymo priežastys nacionaliniuose teisės aktuose	Valstybės narės
Sutrukdyti neteisėtai atvykti	BE, CY, DE, FR, IE, LT, LU, LV, NL, PT, SE, SI
Nustatyti asmens tapatybei atvykus	CY, DE, FI, HU, SE, UK, NO
Nuspręsti dėl asmens teisės atvykti į teritoriją	CY, FI, MT, PT, SE, SI, UK ¹⁰⁰

⁹⁹ Trečiųjų šalių piliečius negali būti iš karto atsisakyta įleisti, jeigu, pavyzdžiui, valstybės institucijos negali skubiai gauti reikalingos informacijos arba jiems skubiai reikia medicinos pagalbos. Kitos priežastys gali būti taikomos, jeigu trečiosios šalies pilietis neturi reikalingų asmens tapatybės dokumentų ar išvykimo dokumentų ir būtina įsigyti paso pakaitalą.

¹⁰⁰ JK taikymo priežastys teisės aktuose nėra numatytos, tačiau praktiškai taikomos, sprendžiant dėl tam tikro asmens sulaikymo.

3.1.4 ASMENYS, APTIKTI NETEISĖTAI ESANTYS VALSTYBĖS NARĖS TERITORIJOJE, KURIE NESIKREIPĖ DĖL PRIEGLOBSČIO IR (DAR) NĖRA SPRENDIMO JUOS GRĄŽINTI

Valstybėse narėse galiojančios teisinės nuostatos dėl sulaikymo asmenų, kurie buvo aptikti neteisėtai esantys ir kurių atžvilgiu (dar) nėra priimtas sprendimas grąžinti, gali būti skirstomos taip:

- ★ Kai kuriose valstybėse narėse neteisėtas buvimas teritorijoje yra priežastis sulaikyti (**CY, IE, PT, SI, SK¹⁰¹**). **Jungtinės Karalystės** teisės aktuose neteisėtas buvimas nėra priežastis sulaikyti, į jį atsižvelgiama, kai sprendžiama dėl sulaikymo kitu pagrindu.
- ★ Kai kuriose valstybėse narėse (**BE, BG, EE, FR, HR, LU, NL**) asmenys, pripažinti neteisėtai esančiais, negali būti sulaikomi nepriėmus sprendimo grąžinti. Ši nuostata galioja ir **Vokietijoje**, išskyrus tai, kad institucijos, atsakingos už sulaikymą, tam tikromis aplinkybėmis gali sulaikyti asmenį ir skirti jam laikiną globą be išankstinio teismo sprendimo, nors asmuo turi būti pristatytas į teismą nedelsiant, ne vėliau kaip iki kitos dienos pabaigos. Asmenis, kurių atžvilgiu nėra priimtas sprendimas dėl išsiuntimo, galima sulaikyti, jeigu pradėta išsiuntimo procedūra (**CZ**) ir jei aplinkybės rodo, kad tikėtina, kad sprendimas bus priimtas (**PL**).
- ★ Kai kuriose valstybėse narėse nėra specialių priežasčių sulaikyti šios kategorijos trečiųjų šalių piliečius, todėl šiems neteisėtai esantiems asmenims galioja tos pačios priežastys, taikomos visiems trečiųjų šalių piliečiams (**AT, EE, FI, LT, MT, SE, UK, NO**). Tokiais atvejais sulaikymo priežastys yra siekis nustatyti tapatybę (**FI, MT, UK, NO**), įtarimas, kad asmuo gali nusikalsti (**FI, SE**), nacionalinio saugumo sumetimais (**MT, NO**) ir pasislėpimo pavojus (**AT, EE, LT, SE, UK**). **Jungtinė Karalystė**, kurioje negalioja Grąžinimo direktyva, taip pat taiko sulaikymą, kad palengvintų neteisėtai esančių asmenų grąžimą, tačiau čia nereikalaujama, kad prieš sulaikant būtų priimtas sprendimas dėl grąžinimo.

3.2 PAŽEIDŽIAMŲ ASMENŲ SULAIKYMAS

ES ir tarptautiniuose teisės aktuose nustatyta, kad ypatingas dėmesys turi būti skirtas sulaikytų pažeidžiamų asmenų padėčiai.¹⁰² Pagal Grąžinimo

¹⁰¹ Slovakijos Respublikoje priežastis sulaikyti susijusi su jo/jos grįžimu pagal tarptautinę sutartį (readmisijos susitarimas).

¹⁰² *Inter alia*: ES grąžinimo direktyva 2008/115/EB, 14 (1) (d) str.; naujos redakcijos Priėmimo sąlygų direktyva, 11, 21, 33 ir 34 str.; JT principai dėl visuotinės žmonių teisių apsaugos nuo bet kokios formos sulaikymo ir įkalinimo (1988), 24 principas; Europos Tarybos

direktyvą pažeidžiami asmenys – tai nepilnamečiai, nelydimi nepilnamečiai, neįgalieji, senyvo amžiaus asmenys, nėščiosios, vieniši tėvai, turintys nepilnamečių vaikų, ir kankinimų, prievartavimų ar kitokių formų psichologinio, fizinio ar seksualinio smurto aukos. Prie šio nebaigtinio sąrašo naujos redakcijos Priėmimo sąlygų direktyva dar prideda prekybos žmonėmis aukas, sunkių ligų kamuojamus, taip pat turinčius psichikos sutrikimų asmenis bei moterų lyties organų žalojimo aukas.¹⁰³

Apskritai daugumoje valstybių narių sulaikyti pažeidžiamus asmenis galima tik tam tikromis aplinkybėmis. Tolesniuose poskyriuose apžvelgiamos priežastys, dėl kurių tam tikrų kategorijų pažeidžiami asmenys gali būti sulaikomi.

3.2.1 NELYDIMI NEPILNAMEČIAI

Nacionaliniai įstatymai (**AT, BE, BG, CZ, ES, FR, HU, IE, LV, PL, SI, SK**) draudžia sulaikyti nelydimus nepilnamečius (NN) iki tam tikro amžiaus be jokių išimčių arba sulaikymas galimas tik „išskirtinėmis aplinkybėmis“ (**CY, DE, EE, EL, FI, HR, LT, MT, NL, PT, SE, UK, NO**).

Estija, Lenkija ir Nyderlandai pažymėjo, kad nors sulaikyti NN ir nedraudžiama, tačiau praktiškai NN sulaikomi tik itin ypatingomis aplinkybėmis, o **Liuksemburge** jie iš viso nėra sulaikomi. Jeigu sulaikymo centro **Liuksemburge** personalas mano, kad sulaikytasis yra NN, jis/ji bus paleistas, pasikonsultavus su Imigracijos direktoratu, ir apgyvendintas priėmimo centre.

★ Kai kuriose valstybėse narėse draudžiama sulaikyti asmenis iki tam tikro amžiaus: iki 14 metų **Austrijoje** ir **Latvijoje**¹⁰⁴, iki 15 metų **Čekijos Respublikoje**¹⁰⁵ ir **Lenkijoje**, iki 18 metų **Airijoje**, **Belgijoje**¹⁰⁶, **Bulgarijoje**, **Čekijos Respublikoje**¹⁰⁷, **Ispanijoje**, **Prancūzijoje**, **Slovakijos Respublikoje** ir **Slovėnijoje**.

★ Keturiose valstybėse narėse (**CY, CZ, PL** ir **SI**), **skirtingos nuostatos taikomos prieglobsčio prašantiems NN ir dėl jo nesikreipusiems. Čekijos Respublikoje** ir **Lenkijoje**, nors NN iki

18 metų, kurie kreipėsi dėl prieglobsčio, negali būti sulaikomi, NN iki 15 metų, neprašę prieglobsčio, dėl specifinių priežasčių gali būti apgyvendinti saugomame centre (**PL**) ar sulaikymo centre (**CZ**) tam tikram laikotarpiui. **Kipre ir Slovėnijoje** draudžiama sulaikyti NN, prieglobsčio prašytojus, tačiau NN, nesikreipusius dėl prieglobsčio, sulaikyti yra galima.

★ **Austrijoje** draudžiama sulaikyti visus nepilnamečius iki 14 metų. Nepilnamečiams tarp 14 ir 16 metų turi būti taikomos bendros alternatyvios sulaikymui priemonės.

★ **Vokietijoje** dvi federalinės žemės draudžia sulaikyti visus NN iki 18 metų (Bavarijos, Reino krašto-Pfalco), kelios federalinės žemės draudžia sulaikyti NN iš esmės iki 16 metų (Berlyno, Heseno, Saksonijos, Šlėzvingo-Holšteino, Tiuringijos) ir kelios federalinės žemės draudžia sulaikyti NN iki 14 metų (Badeno-Viurtembergo, Brėmeno, Saksonijos-Anhalto). Nors daugumoje federalinių žemių gali būti padaryta išimčių, ypač įtariant, kad NN gali nusikalsti.

3.2.2 LYDIMI NEPILNAMEČIAI IR ŠEIMOS SU NEPILNAMEČIAIS VAIKAIS

Lydimus nepilnamečius ir šeimas su vaikais galima sulaikyti beveik visose valstybėse narėse, išskyrus **Airiją**¹⁰⁸ ir **Austriją**, kur nepilnamečiams, kuriems daugiau kaip 14 metų, sulaikymas taikomas kaip krašutinė priemonė, numatant specialias apsaugos priemones ir atsižvelgiant į vaiko interesus bei šeimos gyvenimą. **Čekijos Respublikoje** prieglobsčio prašytojai, priklausantys pažeidžiamoms grupėms, įskaitant tėvus ar šeimas su neįgaliais nepilnamečiais, iš esmės nėra sulaikomi. **Belgijoje** teisės aktai numato, kad šeimos su vaikais iš esmės negali būti sulaikomos, išskyrus trumpą laikotarpį, kai sulaikymo patalpos pritaikomos pagal šeimos su nepilnamečiais vaikais poreikius. Praktiškai šeimos su nepilnamečiais vaikais apgyvendinamos „šeimos būstuose“ – tai vertinama kaip alternatyvi sulaikymui priemonė. **Kipre** ir **Vokietijoje** gali būti sulaikoma šeimos galva (dažniausiai tėvas), o likę šeimos nariai apgyvendinti bendruomenėje. **Kipre** jiems patariama kreiptis dėl valstybės pašalpos, kad šeimai būtų užtikrintos minimalios gyvenimo sąlygos.

3.2.3 NĖŠČIOSIOS

Daugumoje valstybių narių nėščiosios iš trečiųjų šalių patenka į pažeidžiamų asmenų kategoriją ir gali būti sulaikomos tik išskirtiniais atvejais (pvz., **CY, DE, EE, EL, HR, LT, LU, NL, PL, SE, SK, UK**). **Čekijos**

Parlamentinė Asamblėja (PACE), 1707 (2010) rezoliucija, 10 gairių dėl prieglobsčio prašytojų ir neteisėtų migrantų sulaikymo, §.9.1.9.

¹⁰³ Dėl Airijos, Danijos ir Jungtinės Karalystės padėties, susijusios su ES migracijos *acquis*, žr. 2 skyrių.

¹⁰⁴ Pagal Imigracijos įstatymo 59 str. nepilnamečiai, kurie yra nuo 14 iki 18 metų ir nelydimi, gali būti sulaikomi ir apgyvendinami specialiose Policijos patalpose ar Vaiko priežiūros centre.

¹⁰⁵ Galioja NN, neprašiusiems prieglobsčio.

¹⁰⁶ Yra tik viena išimtis: jeigu abejojama dėl asmens, pasiskelbusio nepilnamečiu, amžiaus (abejonės, kad jam dar nesukako 18 metų), jis ar ji gali būti sulaikytas amžiui nustatyti ilgiausiai 3 darbo dienas, pratęsiant vieną kartą.

¹⁰⁷ Galioja NN, prieglobsčio prašytojams.

¹⁰⁸ Airijoje nepilnamečių sulaikymas turint tikslą deportuoti ir atitinkamai asmenų išsiuntimas draudžiamas pagal 1999 m. Imigracijos įstatymo 5 (4) (a) str. ir pagal 2003 m. Imigracijos įstatymo 5 (2) (b) str.

Respublikoje nėščiosios, prieglobsčio prašytojos, nėra sulaikomos.

2 pvz. Lenkija: nėščios ir neseniai pagimdžiusios moters sulaikymas

Pagal neseniai Lenkijoje priimtą įstatymą dėl užsieniečių, nėščia moteris gali būti sulaikyta, kol bus grąžinta, iki ketvirtos mėnesio. Įstatymas įpareigoja sienos apsaugos pareigūnus, vykdančius užsieniečių sulaikymą,¹⁰⁹ iki trečio nėštumo mėnesio pabaigos kreiptis į teismą su prašymu apgyvendinti moterį uždareame saugomame centre. Saugomi centrai skirti apgyvendinti trečiųjų šalių piliečiams, kuriems reikia specialaus gydymo. Nėščioms ir neseniai pagimdžiusioms moterims teikiama atitinkama ginekologinė ir medicinos pagalba bei reikiamos sąlygos žindymo laikotarpiu.

3.2.4 PREKYBOS ŽMONĖMIS IR KANKINIMŲ AUKOS

Kai kuriose valstybėse narėse (**CY, CZ, EE, ES, HU, LT, PL, SK, UK**) galioja specialios nuostatos dėl prekybos žmonėmis, kankinimų ar kitokių formų psichinio, fizinio ar seksualinio smurto aukų. **Kipre, Čekijos Respublikoje** (taikoma prieglobsčio prašytojams) į šią kategoriją patenkantys pažeidžiami asmenys negali būti sulaikomi, o **Estijoje**, juos sulaikius, turi būti skiriama speciali apsauga. **Jungtinėje Karalystėje** ir **Lietuvoje** prekybos žmonėmis aukos gali būti sulaikomos tik itin ypatingais atvejais. **Slovakijos Respublikoje**, jeigu sulaikytas asmuo identifikuojamas kaip prekybos žmonėmis auka, sprendimas dėl sulaikymo nebegalios, įtraukus auką į nukentėjusių nuo prekybos žmonėmis paramos ir apsaugos programą. **Vokietijoje** nacionaliniu lygiu tai dar nereguluojama, tačiau kai kurios federalinės žemės yra priėmusios dekretus ir administracinius aktus dėl abiejų minėtų grupių. Iš esmės šie asmenys negali būti sulaikomi.

3.3 ASMENŲ, KURIE NEGALI BŪTI IŠSIŲSTI IR/AR KURIEMS SUTEIKTA TEISĖ LIKTI, SULAIKYMAS

Pagal Grąžinimo direktyvos 15 (4) straipsnį, kai paaiškėja, kad pagrįstų priežasčių išsiųsti nebeegzistuoja, sulaikymas nustoja būti pateisinamas ir susijęs asmuo turi būti nedelsiant paleidžiamas.

Nacionalinės nuostatos numato, kad trečiosios šalies pilietis gali būti paleidžiamas dėl šių aplinkybių:

- ★ jeigu nėra pagrįstos tikimybės išsiųsti¹¹⁰ (pvz., **AT, BE, BG, CY, CZ, DE, EE, EL, ES, FR, HR, HU, IE, LT, LU, LV, MT, NL, PL, PT, SE, UK**);

- ★ jeigu sulaikymo tikslas nebeegzistuoja (pvz., **AT, CY, DE, EE, EL, ES, FI, FR, IE, NL, LT, LU, LV, SE, SK, UK**);
- ★ pasibaigus sulaikymo terminui (pvz., **AT, CY, DE, EE, EL, ES, FI, HR, IE, FR, LT, LV, LU, MT, NL, PL, SE, SK, NO**);
- ★ remiantis galiojančiu teismo sprendimu (pvz., **AT, CY, DE, EE, EL, ES, FR, HR, IE, LT, LU, LV, NL, PL, SE, SK, UK**);
- ★ aptikus klaidų, kompetentingoms institucijoms identifikuojant asmenis ir gaunant kelionės dokumentus (pvz., **LU, UK**);
- ★ kai sprendimas dėl sulaikymo nustoją galioti, įtraukus asmenį į prekybos žmonėmis aukų paramos ir apsaugos programą (pvz., **CY, IE, LV, SK**).

Daugelyje valstybių narių (**AT, CY, CZ, DE, FR, LT, PL, SE, SI, SK, UK**) teisė likti (*angl. tolerated stay*) gali būti suteikta anksčiau išvardytomis aplinkybėmis, galiojančiomis dėl trečiosios šalies piliečio paleidimo ir apgyvendinimo bendruomenėje. Teisė likti susijusi su teise būti šalyje, suteikta asmenims, kurių išsiuntimas neįmanomas arba dėl objektyvių priežasčių (pvz., trūksta dokumentų ar kilmės šalis atsisako priimti asmenį), arba jeigu jų išsiuntimas negalimas dėl *non-refoulement* principo. Toleruojamo buvimo statusas suteikiamas daugelyje valstybių narių, skiriasi tik jo apibrėžimas ir jį reguliuojančios teisinės priemonės.

4. Vertinimo procedūros ir kriterijai dėl trečiųjų šalių piliečių sulaikymo ar jam alternatyvių priemonių taikymo

Šiame skyriuje nagrinėjamos vertinimo procedūros ir kriterijai, kurie taikomi valstybėse narėse, siekiant nuspręsti, ar sulaikymas ir/arba jam alternatyvios priemonės pateisinamos tam tikrais atvejais. Skyriuje apibūdinama: (i) esamos individualios vertinimo procedūros, (ii) kaip šios individualios vertinimo procedūros taikomos; (iii) informacijos trečiųjų šalių piliečiams teikimas dėl jų sulaikymo ir (iv) iššūkiai bei geroji praktika, susijusi su šiomis procedūromis.

4.1 INDIVIDUALAUS VERTINIMO PROCEDŪROS

Tarptautiniuose teisiniuose dokumentuose¹¹¹ nurodoma, kad imigrantų sulaikymas turėtų būti

¹⁰⁹ Šios rūšies įstaiga yra griežtesnio režimo negu saugomas centras, ji naudojama tada, kai kyla pavojus, kad užsienietis nesilaikys saugomo centro taisyklių.

¹¹⁰ Išsiuntimo perspektyvos nėra tada, kai asmens grąžinimas neįmanomas dėl praktinių priežasčių, pavyzdžiui, kai trūksta dokumentų, grąžinti trukdo asmens sveikatos būklė ar kitos

objektyvios aplinkybės, tokios kaip gamtinės arba kitos nelaimės, įvykusios kilmės šalyje.

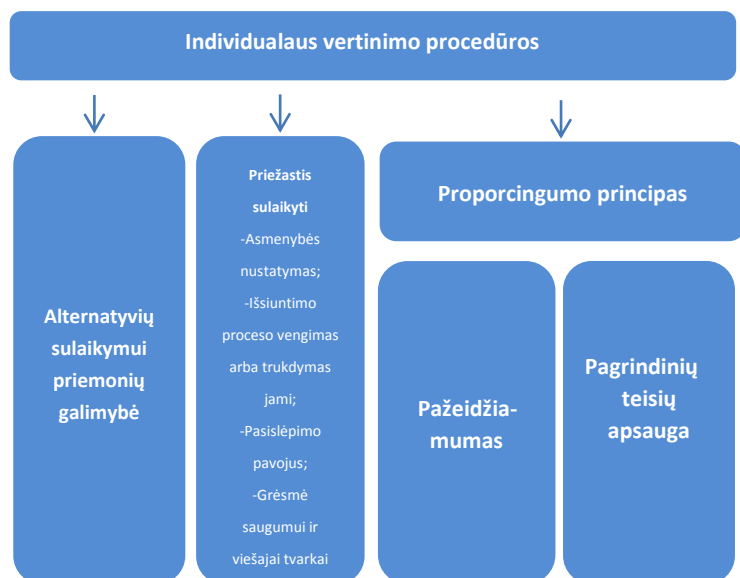
¹¹¹ Tarptautinė civilinių ir politinių teisių konvencija, 9 str., JT Žmogaus teisių komiteto išvados dėl *A prieš Australiją*, HRC CCPR/C/59/D/560/1993 [1997], § 9.4; *Shams prieš Australiją*, HRC CCPR/C/90/D/1255 [2007], § 11; naujos redakcijos Priėmimo sąlygų direktyva, 8 str. 2 punktą; „Equal Rights Trust“, Gairės, kaip apsaugoti asmenis be pilietybės nuo neteisėto sulaikymo (2012), § 30

grindžiamas tinkamu individualių aplinkybių, susijusių su asmeniu, vertinimu. Tam tikros individualaus vertinimo formos sulaikymo pagrįstumui nustatyti taikomos **visose** valstybėse narėse, nors nacionaliniai teisės aktai tai numato 21 valstybėje narėje (**AT, CY, CZ, DE, EE, EL, ES, HR, HU, IE, FI, LU, LV, LT, MT, NL, PL, PT, SI, SK, NO**). Kitos valstybės narės, nors ir griežtai nenumato individualaus vertinimo, tačiau taiko jį praktiškai (pvz., **SE, UK**).

4.1.1 INDIVIDUALAUS VERTINIMO PROCEDŪRŲ SUDEDAMOSIOS DALYS

Turint omenyje, kad daugeliu atvejų individualaus vertinimo procedūros dalys gali būti tarpusavyje susijusios, 3 pav. pateikiama individualaus vertinimo procedūrų, taikomų valstybėse narėse, pagrindinių elementų apžvalga.

3 pav. Individualaus vertinimo procedūrų sudedamosios dalys

4.1.1.1 Galimybės taikyti alternatyvias sulaikymui priemones tyrimas

Gražinimo direktyvos 16 konstatuojamoji dalis ir 15 straipsnis bei naujos redakcijos Priėmimo sąlygų direktyvos 8 straipsnis numato, kad sulaikymas būtų pateisinamas tik tuomet, jei nepakaktų švelnesnių priemonių ar šios švelnesnės priemonės negalėtų būti taikomos efektyviai.¹¹² Taigi pirmiausia turėtų būti svarstoma galimybė taikyti alternatyvias sulaikymui priemones, o trečiosios šalies pilietis turėtų būti

sulaikomas tik tada, kai alternatyvios priemonės nėra laikomos tinkamomis konkrečiu atveju.

Remiantis valstybių narių suteikta informacija, svarstymas dėl galimybės taikyti alternatyvias sulaikymui priemones yra aiškiai įtvirtintas daugelio valstybių narių (**AT, BG¹¹³, CY, CZ¹¹⁴, DE, EE, ES, FI, HR, HU, IE, LV, LT, NL, PL, PT, SE, SI, SK, UK, NO**) vertinimo procedūrose. Ši nuostata negalioja **Čekijos Respublikoje** prieglobsčio prašytojams, o **Graikijoje** ir **Maltoje** nėra sistemingai tikrinamos galimybės taikyti alternatyvias sulaikymui priemones. **Čekijos Respublikoje**, nors Prieglobsčio įstatymas šiuo metu numato alternatyvių priemonių taikymą prieglobsčio prašytojams, šiuo metu rengiamas pakeitimas, susijęs su naujos redakcijos Priėmimo sąlygų direktyvos (2013/33/ES) perkėlimu.

Atliekant vertinimą, atsižvelgiama į tris plačias veiksmų grupes: (i) ar alternatyvių sulaikymui priemonių pakaks ir ar tikėtina, kad asmuo su jomis sutiks, (ii) pažeidžiamumo vertinimas ir (iii) praktinės aplinkybės, pavyzdžiui, konkrečios priemonės įgyvendinamumas ir jai reikalingos sąnaudos.

Sutikimo vertinimas

17 valstybių narių įvertinama tikimybė, kad asmuo sutiks su alternatyviomis sulaikymui priemonėmis, taip pat pasislėpimo pavojus (**AT, BE, CY, CZ, DE, EE, ES, FR, HR, LV, LT, LU, NL, SE, SI, UK, NO**). Daugumoje valstybių narių, pripažinus, kad pasislėpimo pavojus yra didelis, asmuo sulaikomas. (Taip pat žr. „Pasislėpimo pavojus“ 4.1.1.2 skyriuje.)

Pažeidžiamumo vertinimas

Ši nuostata apima vertinimą, ar asmuo turi specialiųjų poreikių (**AT, BG, CY, CZ, DE, EE, HU, SI, UK**), ar yra nepilnamečių vaikų (**AT, BE, CY, DE, EE, FI, FR, LT, UK, NO**), kokia susijusio asmens sveikatos būklė (**AT, CY, DE, EE, ES, FI, HU, SI, UK, NO**).

Praktinės aplinkybės

Šios aplinkybės apima finansinę sprendimo kainą (**HU**), galimybę įgyvendinti tam tikras priemones, tokias kaip socialinių, šeimos ir profesinių ryšių turėjimas valstybėse narėse (**AT, DE, EE, HU, LV, LT**), būsto ir gyvenamosios vietos – **AT, DE, ES, HR, LU, LT, SI, SK, NO**.

(i); Europos Taryba, Dvidešimt gairių dėl priverstinio gražinimo (2005), 6 (1) gairė; JTVPK gairės dėl sulaikymo (2012), 4 gairė.

¹¹² Dėl Airijos, Danijos ir Jungtinės Karalystės, susijusių su ES migracijos *acquis*, žr. 2 skyrių.

¹¹³ Tik susijusių su gražinimu.

¹¹⁴ Tik atveju tų trečiųjų šalių piliečių, kurie patenka į įstatymo dėl užsieniečių gyvenimo CZ teritorijoje galiojimo sritį; tai netaikoma prieglobsčio prašytojams pagal Prieglobsčio įstatymą.

4.1.1.2 Sulaikymo pagrindų pagrįstumo vertinimas

Visose valstybėse narėse individualus vertinimas apima ir sulaikymo pagrįstumo įvertinimą.

3.1 poskyryje ir 4 lentelėje (15 p.) pateikta sulaikymo priežasčių, galiojančių valstybėse narėse, apžvalga. Vienoje šio poskyrio dalių nagrinėjami **kriterijai ir rodikliai**, kuriais remiantis nustatoma, ar sulaikymas yra pagrįstas pagal keturias labiausiai įprastas sulaikymo priežastis valstybėse narėse: (i) tapatybei nustatyti, (ii) esant pasislėpimo pavoju, (iii) siekiant išvengti išsiuntimo proceso arba jam trukdant ir (iv) dėl grėsmės valstybės saugumui bei viešajai tvarkai.

Pasislėpimo pavojus

Pasislėpimo pavojus yra sulaikymo priežastis 25 valstybėse narėse (**AT, BE¹¹⁵, BG, CY, CZ, DE, EE, EL, ES, FI, FR, HR, HU, IE, LV, LT¹¹⁶, LU, MT, NL, PL, SI, SK, SE, UK, NO**). **Lenkijoje** pasislėpimo pavojus nėra priežastis sulaikyti, tačiau tai yra pagrindas sprendimui dėl grąžinimo be specialaus laikotarpio nustatymo savanoriškai grįžti, o tai vėliau gali lemti, kad asmuo bus apgyvendintas sulaikymo centre.

Siekiant nustatyti, ar egzistuoja pasislėpimo pavojus, valstybėse narėse naudojami tam tikri objektyvūs kriterijai ir rodikliai – jie išvardyti toliau pateiktoje 9 lentelėje. **Airijoje** ir **Jungtinėje Karalystėje** nėra sudarytas objektyvių kriterijų ir rodiklių sąrašas siekiant nustatyti pasislėpimo pavojų, o **Austrijoje** ir **Vokietijoje** kriterijų sąrašas nėra baigtinis, šiose šalyse yra atsižvelgiama į visumą vykdančiam individualaus vertinimo procedūrą.

9 lentelė. Kriterijai pasislėpimo pavojui nustatyti

Kriterijai pasislėpimo pavojui nustatyti	Valstybės narės
Neturima asmens dokumentų ar jie suklustoti	AT, BE, BG, CY, DE, EE, ES, FR, HU, MT, NL, LU, LV, PL, SE, SI, SK, NO
Nėra fiksuotos gyvenamosios vietos	AT, CY, ES, FI, FR, HU, MT, LU ¹¹⁷
Nesutinkama su draudimu atvykti	AT, BE, BG, CY, DE, EE, ES, HU, LV, MT, NL, PL, SE, SI, SK
Liekama teritorijoje po savanoriško grąžinimo laikotarpio, numatyto pagal sprendimą dėl grąžinimo	AT, BE, BG, CY, EE, ES, FR, HU, LU, LV, MT, NL, SI, SK, NO
Asmuo pareiškia, kad jis/ji negrįš į savo kilmės šalį	AT, CY, DE ¹¹⁸ , EE, ES, HU, LV, MT, NL, PL, SE, SK, NO

¹¹⁵ Belgijos teisės aktuose numatyta, kad sprendžia Imigracijos tarnyba, remdamasi objektyviais ir rimtais kriterijais, ir pavyzdžiai pateikiami aiškinamajame įstatymo memorandume, bet objektyvūs pagrindai įtarimai į patį įstatymą nėra įtraukti.

¹¹⁶ Lietuvoje teismai nusprendžia, ar yra pasislėpimo pavojus, atsižvelgdami į visas aplinkybes. Tačiau konkretūs rodikliai bus apibrėžti įstatymo pakeitimuose.

¹¹⁷ Tai reiškia tai, kad asmuo neturi fiksuotos gyvenamosios vietos, o ne tai, kad jis/ji nėra jos deklaruojęs.

Nesutinkama su atvykimo ir buvimo reikalavimais	AT, BE, CY, DE, FR, HU, LU, NL, PL, SI
Atsisakoma bendradarbiauti nustatant tapatybę	AT, BE, CY, DE, ES, FR, MT, NL, LU, LV, SE, SI, NO
Ankstesnis įrašas apie slapstymąsi ar bandymas pasislėpti nuo sulaikymo	AT, CY, DE, ES, FI, HU, LV, LU, MT, SE, SK, UK
Asmuo nuteistas už nusikaltimą	AT, BG, CY, DE, EE, ES, LV, NL ¹¹⁹ , SE, SI, UK, NO
Asmuo nerandamas nurodytu gyvenamuoju adresu	AT, BE, BG, CY, DE, , ES, LV, NO
Nesutinkama su alternatyviomis sulaikymui priemonėmis	AT, CY, DE, ES, EE, FR, HU, LU, LV, SK, NO
Nėra šeimos, socialinių ar profesinių ryšių	AT, DE, ES, HU, UK

Asmenybės nustatymas

Trečiosios šalies piliečio asmenybės nustatymas yra priežastis sulaikyti 22 valstybėse narėse (**BE, BG, CY, CZ, DE, EE, IE, EL, FI, HU, HR, MT, LT, LV, LU, NL¹²⁰, PL, SE, SI, SK¹²¹, UK, NO**). Kai kuriose valstybėse narėse trečiosios šalies piliečio sulaikymas negali būti pateisinamas vien tuo, kad jis ar ji negali pateikti asmenybės patvirtinančio dokumento (pvz., **AT, DE, FI, HU, LV, SE, SI, NO**). Norint asmenį sulaikyti, taip pat reikia, kad jis atsisakytų bendradarbiauti stengiantis nustatyti jo tapatybę, arba turi būti pagrįstų priežasčių įtarti, kad asmuo nurodė klaidingą tapatybę. Tarp svarbių vertinimo veiksnių yra ir tai, ar užsienio valstybės pilietis pateikė prieštarinę informaciją apie savo tapatybę, ar jis/ji prisidėjo gaunant arba gavo galiojančius kelionės dokumentus, ar jis/ji yra iš šalies, kurioje tapatybės ir/ar kelionės dokumentai gaunami lengvai, taigi nėra jokios realios priežasties tapatybės ar kelionės dokumentų trūkumo sieti su tikslo šalimi.

Išsiuntimo proceso vengimas ar jam trukdymas

Išsiuntimo proceso vengimas ar jam trukdymas yra sulaikymo priežastys, susijusios su grąžinimu, 22 valstybėse narėse (**AT, BE, BG, CY, CZ, DE, EE, EL, ES, FI, HR, HU, IE, LV, LT, LU, MT, NL, SE, SK, UK, NO**). Išsiuntimo proceso vengimas ar jam trukdymas sudaro kliūtis priimti ir įgyvendinti sprendimą grąžinti ir tai nustatoma pagal šiuos kriterijus:

- ★ asmuo nesutinka ar trukdo grąžinimo procesui (**BE, BG, CY, CZ, DE, EE, EL, HR, IE, LU, LT, LV, NO**);

¹¹⁸ Vokietijoje, jei asmuo kategoriškai atsisako palikti federalinę teritoriją ir tai patvirtina tam tikru elgesiu, kyla pagrįstų įtarimų, kad asmuo siekia išvengti deportacijos, todėl jis/ji gali būti sulaikytas. Tačiau vien nenoras savanoriškai išvykti nėra priežastis asmenį sulaikyti.

¹¹⁹ Nusikaltimas gali būti susijęs su pasislėpimo pavojumi.

¹²⁰ Atribotos iki 6 valandų, gali būti pratęstas daugiausia iki 48 valandų.

¹²¹ Ši priežastis taikoma tik prieglobsčio prašymo atvejais.

- ★ asmuo atsisako bendradarbiauti su valdžios institucijomis tapatybei nustatyti (**BE, CY, CZ, DE, EE, FI, HR, LU, LT, LV, MT, SK**);
- ★ trečiosios šalies pilietis nėra valstybės žinioje ir jo/jos atžvilgiu deportacija negalima (**BE, CY, DE, LU, MT**);
- ★ trečiosios šalies pilietis nebendrauja su valdžios institucijomis ir/ar pateikia klaidingą informaciją (**CY, DE, FI, HU, LT, LV, LU, SK, NO**);
- ★ trečiosios šalies pilietis apsimeta turįs sveikatos problemų (**SK**).

Austrijoje išsiuntimo proceso vengimas ar jam trukdymas yra kriterijus, į kurį gali būti atsižvelgta atliekant bendrą pasislėpimo pavojaus vertinimą.

Grėsmė nacionaliniam saugumui ir viešajai tvarkai

Grėsmė nacionaliniam saugumui ir viešajai tvarkai yra priežastis sulaikyti 18-oje valstybių narių (**BE, CY, CZ, DE, EE, EL, ES, HR, HU, IE, LT, LV, LU, MT, PL, SI, SK, NO**). Taip pat tai veiksny, turintis įtakos sprendimui dėl sulaikymo **Jungtinėje Karalystėje**.

Airijoje sąvoka „viešojo tvarka“ aiškinama siauriau, kaip numatanti rimtą grėsmę pagrindiniams valstybės interesams, ir neapima Imigracijos įstatymo pažeidimų.¹²²

Kaip parodyta 10 lentelėje, valstybės narės taiko nemažai kriterijų nustatyti, ar trečiosios šalies pilietis gali būti vertinamas kaip keliantis grėsmę nacionaliniam saugumui ir viešajai tvarkai.

10 lentelė. Kriterijai, taikomi nustatant keliamą grėsmę nacionaliniam saugumui ir viešajai tvarkai

Kriterijai, taikomi nustatant keliamą grėsmę nacionaliniam saugumui ir viešajai tvarkai	Valstybės narės
Nusikalstama veika, susijusi su valstybės saugumu (t. y. terorizmas, ginklų kontrabanda)	BG, CY, CZ, DE, EE, HU, LT, LU, SK
Trečiosios šalies pilietis įvykdė sunkų nusikaltimą	BG, CY, CZ, DE, EE, EL, HU, HR, IE, FI, LT, LU
Taisyklių nesilaikymas ir kiti administraciniai pažeidimai, susiję su sienų kontrole ir viešąja tvarka	SK
Ankstesnis elgesys ir įstatymų nesilaikymas	CY, CZ, EE, FI, LU
Kai trečiosios šalies pilietis elgiasi agresyviai	CY, HU, LU
Kai asmuo paleidžiamas iš įkalinimo įstaigos, į kurią jis/ji buvo uždarytas dėl tyčinio nusikaltimo	CY, DE, HU, LU
Per trumpą laiką yra daug atvykstančiųjų į valstybę narę ir tai kelia grėsmę	MT

nacionaliniam saugumui	
Kai jo/jos veikla diskredituoja valstybę ar kenkia jos prestižui bei orumui arba gadina santykius su kita valstybe	BG, CY, DE

4.1.1.3 Proporcionalumo principas

Teisinis proporcingumo principas reikalauja, kad sulaikymas atitiktų taikomas priemones ir siekiamus tikslus.¹²³ Daugelyje valstybių narių (pvz., **AT, CY, CZ, DE, EE, ES, FI, HU, IE, LT, LV, NL, PL, SE, SK, NO**) šio principo laikymasis yra sudedamoji individualaus vertinimo procedūros dalis. Šiuo atveju būtina apsvarstyti galimą asmens pažeidžiamumą ir paisyti pagrindinių teisių principo.

Pažeidžiamumo apsvarstymas įtrauktas į individualaus vertinimo procedūrą 20 valstybių narių (pvz., **AT, BE, BG, CY, CZ, DE, EE, EL, ES, FI, HU, LT, LU, NL, PL, SE, SI, SK, UK, NO**). Tačiau nė viena iš susijusių valstybių narių išsamaus pažeidžiamumo svarstymo netaiko kaip atskiro vertinimo procedūros etapo. Praktiniame darbe **Graikijoje, Kipre, Latvijoje, Liuksemburge ir Vengrijoje** pažeidžiamumas vertinamas interview su susijusiu asmeniu metu. Socialiniai darbuotojai į pažeidžiamumo vertinimo procedūrą įtraukiami **Estijoje, Kipre, Suomijoje ir Vokietijoje** vaikų sulaikymo atveju.

4.2 INDIVIDUALAUS VERTINIMO PROCEDŪRŲ TAIKYMAS

4.2.1 VALDŽIOS INSTITUCIJOS, ATSAKINGOS UŽ INDIVIDUALAUS VERTINIMO PROCEDŪRŲ ATLIKIMĄ IR SPRENDIMĄ DĖL SULAIKYMO

4.2.1.1 Administracinės institucijos

Daugumoje valstybių narių tos pačios nacionalinės valdžios institucijos, kurios atsakingos už trečiosios šalies piliečio sulaikymą, atlieka ir individualų vertinimą. Šios institucijos yra: imigracijos ir prieglobsčio įstaigos (**AT, BE, CY, EE¹²⁴, FR, HU, IE, NL, SE, UK**), vidaus reikalų ministerijos (**BG, CZ¹²⁵, HR, SI, UK**), sienos apsaugos tarnybos (**EE, FI, IE, LV, PL**) ir policija (**CY, CZ¹²⁶, EE, EL, FI, IE, NL, SI, SE, SK¹²⁷, NO**). **Kipre** į procedūrą įtraukiama Socialinės gerovės ir psichikos sveikatos tarnyba.

2 priede pateikiama atsakingų institucijų valstybėse narėse apžvalga, įtraukiant ir tuos atvejus, kai už

¹²³ Gražinimo direktyvos 16 konstatuojamoji ir Priėmimo sąlygų direktyvos 15 konstatuojamoji dalys.

¹²⁴ Estijoje viena institucija – Policijos ir sienos apsaugos departamentas – yra atsakinga už sprendimą dėl trečiosios šalies piliečio sulaikymo, ji kartu atlieka ir individualų įvertinimą. Departamentas atlieka policijos, sienos apsaugos ir imigracijos tarnybų pareigas.

¹²⁵ Prieglobsčio prašytojams.

¹²⁶ Piliečiams, kuriems galioja įstatymas dėl užsieniečių gyvenamosios vietos.

¹²⁷ Tai gali būti Užsieniečių reikalų departamentas, Pasienio policijos departamentas ar Prieglobsčio reikalų departamentas.

¹²² Byla *Li prieš Cloverhill kalėjimo komendantą* [2012] IEHC 493.

skirtingų kategorijų trečiųjų šalių piliečių sulaikymą atsakingos skirtingos institucijos.

4.2.1.2 Teisminės institucijos

Teisminių institucijų, susijusių su sulaikymu, vaidmuo valstybėse narėse gerokai skiriasi, pavyzdžiui:

★ **Sprendimas sulaikyti (DE, EE, ES, FI, IE, LT, PL, PT, SE):** Estijoje ir Lietuvoje sprendimą sulaikyti daugiau negu 48 valandoms priima administracinis teismas, atsižvelgdamas į konkrečias aplinkybes. Vokietijoje individualų vertinimą atlieka imigracijos ir prieglobsčio įstaigos, Sienos apsaugos tarnyba ir policija. Taip pat šios institucijos kartu su atsakingu apylinkės teismu teikia paraišką sulaikyti trečiosios šalies pilietį, tačiau galutinį sprendimą dėl to gali priimti tik teismas. Išskirtiniais atvejais asmuo, įpareigotas palikti federalinę teritoriją, gali būti laikinai sulaikomas Sienos apsaugos tarnybos ar policijos net be teismo nutarties. Tačiau trečiosios šalies pilietis turi būti pristatytas į teismą nedelsiant – vėliausiai kitą dieną. Suomijoje visi sulaikymo ilgesniam negu keturių dienų laikotarpiui atvejai automatiškai perduodami apylinkės teismui, kad būtų įvertintas sulaikymo teisėtumas. Portugalijoje pirmąsias individualaus vertinimo procedūras atlieka žemesnės instancijos baudžiamieji teismai ar apylinkių teismai, kurie patvirtina teisines sulaikymo sąlygas ir įvertina sulaikymo ar jam alternatyvių priemonių taikymo galimybę.

★ **Sulaikymo laikotarpio pratęsimas (DE, EE, EL, FR, HR, HU, IE, LV, LT, PL):** šiose valstybėse narėse teisminės institucijos sprendžia, ar sulaikymo terminas gali būti pratęstas. Pavyzdžiui, Latvijoje Valstybės sienos apsaugos tarnyba turi teisę sulaikyti užsieniečių iki 10 dienų. Šiam laikotarpiui pasibaigus, sprendimą dėl sulaikymo priima teismas.

★ **Teisminė sprendimo dėl sulaikymo kontrolė:** automatinė, *ex officio* teisminė administracinės sulaikymo priemonės kontrolė atliekama 9 valstybėse narėse (AT¹²⁸, EE, FI, HR, HU, LV, NL, SI, NO). Periodinė automatinė teisminė kontrolė atliekama kas 60 dienų Vengrijoje, kas 2 mėnesius – Latvijoje ir kas 3 mėnesius – Kroatijoje. Pavyzdžiui, Kroatijoje, ne vėliau kaip 10 dienų iki baigiantis sulaikymo 3 mėnesiams terminui, sulaikymo centras bylą turi perduoti administraciniam teismui, o teismas per 10 dienų nuo bylos priėmimo turi nuspręsti, ar asmenį

galima iš centro paleisti.¹²⁹ Kipre sulaikytas asmuo gali rašyti prašymą paleisti arba apskųsti sprendimą dėl grąžinimo Kipro Aukščiausiam Teismui. Ši Aukščiausiam Teismui pateikta paraiška automatiškai nesustabdo grąžinimo ir sulaikymo potvarkio vykdymo, išskyrus atvejus, kai kartu paduodamas prašymas dėl laikinųjų priemonių.

★ **Airijoje** apylinkės teismo sprendimas pratęsti prieglobsčio prašytojo suėmimą gali būti teisiškai įvertinamas Aukščiausiąjame teisme.

3 pvz. Privalomas pranešimas apie sulaikymą teisminėms institucijoms ir teisminė kontrolė Suomijoje

Suomijoje pareigūnas, atsakingas už sprendimą dėl sulaikymo, turi nedelsdamas pranešti apygardos teismui. Apygardos teismas, gavęs pranešimą, turi įvykdyti apklausą ne vėliau kaip per keturias dienas nuo sulaikymo datos. Pareigūnas, atsakingas už sprendimą dėl trečiosios šalies piliečio sulaikymo, ar asmuo, deleguotas pareigūno, turi dalyvauti apklausoje apygardos teisme. Po apklausos apygardos teismui pateikiamas pareiškimas dėl sulaikymo reikalavimų. Sulaikytas trečiosios šalies pilietis turi stoti prieš apygardos teismą, kad atsakytų į klausimus, susijusius su reikalavimu laikyti jį sulaikytą. Jeigu potvarkis sulaikytą asmenį paleisti negautas, sulaikymo vietos apygardos teismas savo iniciatyva turi vėl apklausti dėl sulaikymo ne vėliau kaip per dvi savaites nuo sprendimo, pagal kurį apygardos teismas nurodė tęsti sulaikymą.

16-oje valstybių narių (BE, BG, CY, CZ, ES, FR, IE, EL, LT, LU, MT, PL, PT, SE, SK, UK) nėra automatinės teisminės kontrolės, o administraciniai teismai nagrinėja tik trečiųjų šalių piliečių teisinius skundus. Šiais atvejais teisminės institucijos dalyvauja vertinant sulaikymą, jeigu asmuo apskundžia sprendimą jį sulaikyti. Bulgarijoje, Prancūzijoje ir Slovakijos Respublikoje numatytas tam tikras laikotarpis, per kurį trečiosios šalies pilietis gali apskųsti (48 valandos Prancūzijoje, 14 dienų Bulgarijoje ir 15 dienų Slovakijos Respublikoje), gavęs sprendimą dėl sulaikymo. Kai kuriose valstybėse narėse teisminė sprendimo sulaikyti kontrolė nesuspenduoja sprendimo grąžinti (pvz., BE, BG, HU).

Bulgarijoje ir Liuksemburge netaikoma automatinė teisminė kontrolė dėl sprendimo sulaikyti, tačiau galioja automatinė administracinė kontrolė, kai kompetentingos institucijos privalo atlikti oficialų įvertinimą kas mėnesį (BG) ir kas mėnesį asmenims, sulaikytiems pagal Imigracijos įstatymą, bei kas tris mėnesius asmenims, sulaikytiems pagal Prieglobsčio įstatymą (LU), siekiant įvertinti, ar yra priežastis apgyvendinti sulaikymo centre.

¹²⁸ Tik jeigu sulaikymo trukmė ilgesnė negu 4 mėnesiai.

¹²⁹ Įstatymas dėl užsieniečių, 127 str.

★ **Teisminė apeliacija dėl teismo sprendimo sulaikyti:** teisminė apeliacija aukštesnei instancijai galima kai kuriose valstybėse narėse (pvz., **AT, BE, BG, CY, DE, EE, ES, NL, LT, LV, PL, SE, SI, SK**). Pavyzdžiui, **Vokietijoje** trečiosios šalies pilietis, dėl kurio sulaikymo nusprendė apylinkės teismas, gali pateikti apeliaciją per vieną mėnesį pagal įprastinę procedūrą ir per dvi savaites – atsižvelgiant į laikiną teismo draudimą, pats arba per savo teisinį atstovą. Apygardos teismas priima sprendimą dėl apeliacijos. Tuo atveju, kai apeliacija atmetama, ji gali būti pateikiama Federaliniam teismui per vieną mėnesį.¹³⁰ **Suomijoje** teisminė apeliacija dėl teismo sprendimo sulaikyti nenumatyta, tačiau galima pateikti skundą dėl apygardos teismo sprendimo. **Jungtinėje Karalystėje** asmuo gali ginčyti savo suėmimo teisėtumą per teisminę kontrolę arba pateikti prašymą dėl *habeas corpus* raštu.

★ **Prašymas dėl užstato: Jungtinėje Karalystėje** sulaikytas asmuo gali pateikti prašymą dėl užstato pirmosios pakopos prieglobsčio ir imigracijos teismui.

4.2.2 INDIVIDUALAUS VERTINIMO PROCEDŪROS VYKDYMAS

Tose valstybėse narėse, kuriose taikomos individualaus vertinimo procedūros, jų vykdymo procesas skiriasi, pavyzdžiui:

★ Kai kuriose valstybėse narėse, tokiose kaip **Austrija, Liuksemburgas ir Slovėnija**, taisyklės teisinių priežasčių interpretavimui buvo kuriamos atsižvelgiant į nacionalinių teismų jurisprudenciją. Taip pat yra vidaus gairės, kuriomis gali vadovautis pareigūnai, susiję su vertinimo dėl sulaikymo procedūra.

★ Interviu su trečiosios šalies piliečiu prieš nusprendžiant jį sulaikyti atliekamas 11 valstybių narių (**CZ, DE, EE, ES, IE¹³¹, HU, FI, LU, NL, PT, SK, UK**).

★ **Čekijos Respublikoje, Lietuvoje, Slovakijos Respublikoje ir Suomijoje** prieš priimant sprendimą trečiosios šalies piliečiui suteikiama galimybė pateikti pastabas dėl įrodymų, kuriais grindžiamas sprendimas.

★ **Vokietijoje** prašyme dėl sulaikymo apylinkės teisme turi būti nurodyta ir trečiosios šalies piliečio tapatybė, įprasta gyvenamoji vieta,

įpareigojimas išvykti iš federalinės teritorijos, grįžimo reikalavimai, sulaikymo priežastys, sulaikymo pagrindimas, reikalaujama laisvės atėmimo trukmė, taip pat bet kuri kita informacija apie kiekvieną atskirą atvejį, kuri svarbi nagrinėjant prašymą dėl sulaikymo.

★ **Vengrijoje ir Liuksemburge** informacija, gauta prieglobsčio procedūros metu, gali būti panaudota sprendžiant, ar sulaikyti asmenį.

4.3 INFORMACIJOS DĖL SULAIKYMO TEIKIMAS TREČIŲJŲ ŠALIŲ PILIEČIAMS

Gražinimo direktyvos 15 (2) straipsnyje ir naujos redakcijos Priėmimo sąlygų direktyvos 9 (2) straipsnyje nurodoma, kad sprendimas sulaikyti turėtų būti įteiktas rašytine forma, pateikiant faktines ir teises priežastis.

★ Informacija žodine forma pateikiama daugelyje valstybių narių (pvz., **AT, CY, EE, EL, HR, LV, LU, NL, PT, SK ir SE**). Tai atlieka arba pareigūnai interviu metu (pvz., **Kroatijoje**), arba vertėjas. **Švedijos** migracijos tarnybos nuostatuose numatyta, kad jos darbuotojai turi pateikti visą informaciją trečiosios šalies piliečiui, kuris į juos kreipėsi dėl su sulaikymu susijusių klausimų.

★ Kitose valstybėse narėse informacija pateikiama raštu (pvz., **AT, CY, CZ, DE, EE, EL, FR, HR, IE, LV, LT, LU, PL, SE, SK**). Trečiųjų šalių piliečiai raštu supažindinami su sulaikymo priežastimis (**CY, CZ, LT, LU, LV, SK¹³², UK**), galimybėmis apskųsti (**DE, CY, LV, LU, SK¹³³**) ar jiems pateikiamas sprendimas dėl sulaikymo (**LV, LU, SK**). **Vokietijoje** trečiosios šalies piliečiui prieš interviu turi būti pateikta prašymo dėl sulaikymo kopija. Jeigu reikia, kopija gali būti išversta, taip užtikrinant teisę į teisminį išklausymą.

4 pvz. Informacijos raštu ir žodžiu teikimas priimant sprendimą Slovakijos Respublikoje

Slovakijos Respublikoje policijos departamentas per vertėją informuoja trečiosios šalies pilietį apie tai, kad jo/jos atžvilgiu pradėta sulaikymo procedūra. Šios procedūros metu vertėjas trečiosios šalies piliečiui išverčia visus su sulaikymu susijusius dokumentus (t. y. įrašą, prašymą dėl teisinės pagalbos, sprendimą sulaikyti). Išverstus dokumentus pasirašo trečiosios šalies pilietis ir vertėjas. Atlikus visus reikalingus veiksmus, trečiosios šalies piliečiui perduodamas sprendimas dėl sulaikymo, dalyvaujant vertėjui.

4.4 SUNKUMAI IR GEROJI PRAKTIKA VERTINANT SULAIKYMO PAGRISTUMĄ

¹³⁰ Apeliantą turi pakeisti vienas iš 40 teisininkų, registruotų Federaliniame teisme.

¹³¹ Interviu gali būti atliekamas, tačiau visais šiais atvejais Airijos teismai jo nereikalauja.

¹³² Ši informacija įtraukta į sprendimą dėl sulaikymo.

¹³³ Ši informacija įtraukta į sprendimą dėl sulaikymo.

4.4.1 SUNKUMAI, SUSIJĘ SU VERTINIMO PROCEDŪRŲ TAIKYMU

Valstybės narės patiria nemažai sunkumų, taikydamos esamas vertinimo procedūras dėl sulaikymo, pavyzdžiui:

Aiškių vertinimo rodiklių/kriterijų trūkumas

Aiškių vertinimo rodiklių ir kriterijų trūkumą nurodo keletas valstybių narių (pvz., **BE, CY, FR, IE, LT, LU, SI, NO**). **Liuksemburge**, kur atliekami individualūs interviu, nuodugnios individualaus vertinimo procedūros kriterijų stoka sudaro sunkumų kompetentingoms institucijoms, atliekančioms vertinimą. **Lietuvoje** šiuo metu galiojančiuose nacionaliniuose teisės aktuose nėra aiškių kriterijų, pagal kuriuos būtų galima įvertinti pasislėpimo pavojų, todėl sunkumai susiję su šio pavojaus interpretavimu. Tačiau Seimui pateiktame svarstyti įstatymo projekte jau apibrėžiami pasislėpimo pavojaus vertinimo kriterijai. **Airijoje** ir **Norvegijoje** kompetentingoms institucijoms sunkumų kelia daugybė skirtingų veiksnių, susijusių su vertinimu, ar sulaikymas yra tinkama priemonė, nes jos, remdamosi šiais veiksniais, sprendimus turi priimti savo nuožiūra. Taip pat dar yra ką tobulinti ir **Belgijoje**, kad būtų galima nustatyti visus reikšmingus aspektus kiekvienu atveju, dar prieš asmenį sulaikant. **Kipre** pagrindinė problema yra formalių procedūrų nebuvimas pažeidžiamumui įvertinti.

Sudėtinga teisinė sistema

Išsamūs teisės aktai ir teismų praktika dėl suėmimo sukūrė sudėtingą teisinę bazę, kuri įvardyta kaip kelianti sunkumų kai kuriose valstybėse narėse (pvz., **AT, NL, SI**).

„Automatinis“ tam tikrų kategorijų trečiųjų šalių piliečių sulaikymas

Belgija ir **Liuksemburgas** pranešė, kad tam tikrų kategorijų trečiųjų šalių piliečiai yra dažnai (**BE**) ar beveik visuomet (**LU**) sulaikomi. **Belgijoje** tai taikoma prieglobsčio prašytojams pasienyje. Prieglobsčio prašytojų pagal Dublino reglamentą atveju Belgijoje sulaikoma apie 50% visų asmenų, dėl kurių perdavimo buvo susitarta ir kurių prieglobsčio prašymas buvo atmestas. **Liuksemburge** teisinė prezumpcija dėl pasislėpimo pavojaus galima beveik visais atvejais, kai trečiosios šalies pilietis neturi galiojančio asmens tapatybės, kelionės ar leidimo gyventi dokumento. Pasak Konsultacinės komisijos žmogaus teisių klausimais, tai, kad neturima formalių procedūrų pažeidžiamumui įvertinti prieš sprendimą dėl sulaikymo ir po jo, kelia sunkumų valdžios institucijoms.

Sunkumai, susiję su sulaikymo trukmės pratęsimu

Švedija pranešė, kad gali kilti sunkumų, apskaičiuojant maksimalų sulaikymo ar priežiūros trukmės laiką, ypač tada, kai valdžios institucija priima

sprendimą sulaikyti dėl naujų priežasčių, o ne pratęsti esamo sulaikymo trukmę.

Teisminės kontrolės dėl sulaikymo priemonių tinkamumo trūkumas

Dar vienas trūkumas, nurodomas tam tikrų organizacijų¹³⁴ **Belgijoje**, yra automatinės teisminės kontrolės, susijusios su sulaikymo priemonių tinkamumu, stoka ir ekspertizės trūkumas, nes tie patys teisėjai, priimančys sprendimą dėl administracinio migrantų sulaikymo, sprendžia ir dėl bendro prevencinio sulaikymo baudžiamosiose bylose.

4.4.2 GEROJI PRAKTIKA, SUSIJUSI SU VERTINIMO PROCEDŪRŲ TAIKYMU

Buvo pateikta daugybė gerosios praktikos pavyzdžių, susijusių su vertinimo procedūros taikymu, kaip antai:

Įvairių valdžios institucijų įtraukimas vertinimo ir sprendimo priėmimo etapuose

Įvairių valdžios institucijų įtraukimas vertinimo ir sprendimo priėmimo etapuose kaip geroji praktika nurodoma **Belgijoje, Čekijos Respublikoje, Estijoje, Ispanijoje, Kipre ir Nyderlanduose. Čekijos Respublikoje**, kaip galimų kliūčių dėl išsiuntimo vertinimo dalis, policija privalo paklausti Vidaus reikalų ministerijos nuomonės, siekdama įvertinti, ar galimas užsienio piliečio išsiuntimas. Šis sprendimas turi įtakos faktiniam asmens sulaikymui, kuris negali būti atliekamas, jei nėra įmanoma priimti ar vykdyti sprendimą grąžinti. **Estijoje** pradinį vertinimą atlieka policija ir Sienos apsaugos tarnyba, o galutinį sprendimą priima administracinis teismas. **Nyderlanduose** neteisėto trečiųjų šalių piliečių buvimo atveju individualius vertinimus atlieka ir policija, ir Repatriacijos ir išvykimo tarnyba. **Belgijoje** vertinimo procedūra atliekama bendradarbiaujant tarp Imigracijos tarnybos ir vietos valdžios institucijų. **Ispanijoje** taikoma dviguba vertinimo procedūra, kurioje dalyvauja nacionalinė policija, o nepriklausomą sprendimą priima teisėjas.

Geroji praktika, susijusi su teismine kontrole

Teisminės kontrolės pavyzdžius kaip gerąją praktiką nurodo **Estija, Lietuva, Norvegija ir Suomija. Estijoje ir Lietuvoje** sprendimą dėl trečiosios šalies piliečio sulaikymo priima administracinis teismas. **Suomijoje** tas faktas, kad visi atvejai, kai sulaikymas trunka ilgiau negu keturias dienas, automatiškai perduodami apygardos teismui, vertinamas kaip atsižvelgimas į suėmimo teisėtumą ir yra reikšmingas teisėtumo stebėsenai. **Norvegijoje** teisminė kontrolė automatiškai pradedama taikyti kitą dieną po sulaikymo.

¹³⁴ Federalinis migracijos centras, www.diversitybelgium.be

Pakartotinio sulaikymo draudimas

Portugalijoje pakartotinis sulaikymas neleidžiamas, todėl sulaikymo centre negalima laikyti neteisėtai esančio užsienio piliečio, kuris jau buvo sulaikytas maksimaliam įstatymo leidžiamam laikui.

Apgyvandinimo sąlygų patikra sprendžiant, ar taikyti alternatyvias sulaikymui priemones

Bulgarijoje, kai sprendžiama, ar taikyti trečiosios šalies piliečiui, kurį nuspręsta grąžinti, alternatyvias sulaikymui priemones, pirmiausia patikrinama jo gyvenamoji vieta, ar jos sąlygos tinkamos gyventi.

5. Sulaikymo centrų tipai ir gyvenimo sąlygos juose

Šiame skyriuje glaustai apžvelgiami trečiųjų šalių piliečiams skirtų sulaikymo centrų tipai (5.1 skyrius) ir nuostatos dėl pagrindinių buitinių sulaikymo sąlygų (5.2 skyrius). Suteikiamos tokios sąlygos, kad būtų patenkinti pagrindiniai sulaikytųjų poreikiai jų gyvenimo sulaikymo centruose metu.

5.1 SULAIKYMO CENTRŲ TIPAI

Grąžinimo direktyvos (2008/115/EB) **16.1 straipsnis** konstatuoja, kad „sulaikymas turi vykti specialiuose sulaikymo centruose. Jeigu valstybė narė neturi galimybių apgyvendinti tokius asmenis specialiam sulaikymo centre ir turi naudotis įkalinimo įstaigų patalpomis, sulaikyti trečiųjų šalių piliečiai turi būti laikomi atskirai nuo eilinių kalinių“. Panašios nuostatos dėl sulaikymo sąlygų, susijusių su prieglobsčio prašytojais, išvardytos ir naujos redakcijos Priėmimo sąlygų direktyvos 10 (1) straipsnyje.¹³⁵ Be to, 2014 metais Europos Teisingumo Teismas nusprendė¹³⁶, kad valstybė narė negali remtis faktu, jog kokioje nors jos teritorijos dalyje nėra specializuotų įstaigų, norėdama pateisinti trečiųjų šalių piliečių laikymą kalėjimuose iki jų deportacijos, išsiuntimo arba dėl atsisakymo įleisti, jeigu specializuoti sulaikymo centrai yra kitose tos valstybės narės vietovėse.

5.1.1 IMIGRANTŲ SULAIKYMO CENTRAI

Imigrantų sulaikymo centrų¹³⁷ naudojimas yra bendra praktika **visose** valstybėse narėse, išskyrus **Airiją**, kur trečiųjų šalių piliečiai laikomi kalėjimuose. Tyrime dalyvaujančiose valstybėse narėse iš viso yra **128** sulaikymo centrai.

Apskritai šie centrai dažniausiai įkuriami prie didelių/svarbiausių miestų (kur yra didžiausias grąžinamųjų skaičius) ar atitinkamų ES išorinės sienos kirtimo punktų (t. y. oro uostų, uostų ar tam tikrų

11 lentelė. Sulaikymo centrų skaičius valstybėse narėse

Įstaigų skaičius	Valstybės narės
0	IE
1	CY, CZ, EE, HR, LV, LU, LT, SI, NO
2	BG, FI, MT, SK
3	NL
5	BE, EL, SE
6	PL, PT
7	HU
8	ES
10	UK
15 ¹³⁸	AT
18	DE ¹³⁹
23 ¹⁴⁰	FR

pažeidžiamų sausumos sienų). Pavyzdžiui, **Belgijoje**, be penkių sulaikymo centrų, nurodytų 11 lentelėje, penkiuose regioniniuose oro uostuose, laikomuose Šengeno pasienio postais, įkurtos „zonos“ nepriimtiems keleiviams. **Liuksemburgo** oro uoste yra „laukiamoji teritorija“, kurioje trečiųjų šalių piliečiai gali būti sulaikomi ilgiausiai 48 valandoms (dar nebuvo naudota).

Sulaikymo centrų sąlygos valstybėse narėse yra gana skirtingos. Kai kuriose valstybėse narėse (**BE, BG, CZ, DE, EL, FR, HR, LU, MT, PT, SE, SI, SK¹⁴¹, UK, NO**) trečiųjų šalių piliečiai paprastai laikomi toje pačioje vietoje, neatsižvelgiant į aplinkybes, kuriomis jie buvo sulaikyti. Specializuoti sulaikymo centrai pagal trečiųjų šalių piliečių kategorijas įkurti keliose valstybėse narėse, pvz., **Vengrijoje**, kur tarptautinės apsaugos prašytojai laikomi atskiruose sulaikymo centruose. **Kipre** sulaikymo centrai skiriasi, pavyzdžiui, pagal tai, kokią riziką kelia sulaikytieji. Tai gali būti specializuotos įstaigos ar policijos nuovados.

Kitose valstybėse narėse (**CY, EE, FI, HU, LT, LV**) trečiųjų šalių piliečiai, atsižvelgiant į aplinkybes, apgyvendinami atskiruose tų pačių centrų skyriuose.

¹³⁸ Austrijoje dauguma centrų naudojami imigrantams sulaikyti ar kitais administraciniais tikslais. Šie centrai skiriasi nuo įprastų kalėjimų ir juos administruoja Federalinė vidaus reikalų ministerija. Skaičius 15 reiškia visus centrus, kuriuose migrantai gali būti sulaikomi ir kurie nėra kalėjimai.

¹³⁹ Vokietijoje apgyvendina ir vykdo sulaikymą iki deportacijos iš viso tik 16 federalinių žemių. 2013 m. gruodžio 31 d. šešiose federalinėse žemėse buvo šeši specializuoti sulaikymo centrai ir dešimtyje federalinių žemių - mažiausiai 12 specialių sulaikymo patalpų valstybinuose kalėjimuose, kur sulaikytieji atskiriami nuo įprastų kalinių. Saro krašte nuo 1999 metų neturi sulaikymo centro, todėl iki šiol bendradarbiauja su Reino kraštu-Pfalcu.

¹⁴⁰ Prancūzijoje yra 23 sulaikymo centrai, be laukimo zonų ir sulaikymo patalpų. Sulaikymo patalpos yra laikinos patalpos policijos nuovados. Trečiųjų šalių piliečiai negali būti laikomi sulaikymo patalpose ilgiau kaip 48 valandas iki juos perkeltiant į sulaikymo centrą.

¹⁴¹ Slovakijos Respublikoje sulaikyti trečiųjų šalių piliečiai apgyvendinami sulaikymo centruose pagal geografinę jų sulaikymo vietą ir pagal centrų užimtumą bei turimą įrangą, taip pat atsižvelgiama į trečiosios šalies piliečio amžių, sveikatos būklę, šeimos santykius bei religines, etnines ar nacionalines tradicijas.

¹³⁵ Dėl Airijos, Danijos ir Jungtinės Karalystės padėties, susijusios su ES migracijos *acquis*, žr. 2 skyrių.

¹³⁶ C-473/13, C-514/13 ir C-474/13.

¹³⁷ „Sulaikymo centrų“ apibrėžimą žr. žodyne, 1 priede.

Asmenys, kuriems taikoma grąžinimo procedūra, gali būti apgyvendinami specialiuose sulaikymo įstaigų padaliniuose (**FI, HU**) pagal geografinę jų sulaikymo vietovę (**CY, EL, SK**) ar net ligoninėse (**EE**). **Jungtinėje Karalystėje** specialiuose padaliniuose apgyvendinamos tik šeimos, grąžinamos pagal specialią šeimų grąžinimo procedūrą.

Austrijoje veikia specialus centras (Vordernberge), kur suteikiamos itin geros gyvenimo sąlygos. Grėsmę saugumui keliantys asmenys čia nėra apgyvendinami, o **Švedijoje** šios kategorijos sulaikytieji uždaromi į tardymo izoliatorius.

Kai kuriose valstybėse narėse trečiųjų šalių piliečiai gali būti trumpam laikotarpiui uždaromi į policijos ar Sienos apsaugos tarnybos nuovadą (pvz., **EE, NL, UK**).

Valstybių narių institucijas, atsakingas už kasdienę sulaikymo centrų veiklą, galima suskirstyti į šias grupes:

- ★ Institucijos, susijusios su vidaus reikalų ministerijomis (**AT, BE, BG, CZ, DE, FI, HR, LU, PT, SK, UK, NO**);
- ★ Institucijos, susijusios su policijos administracija (**AT, CY, DE, EL, HU, SI**);
- ★ Pasienio apsaugos tarnyba/policija (**EE, ES, FR, LT, LV, PL, PT**);
- ★ Centro administracija (**MT, NL, LU¹⁴²**);
- ★ Teisingumo ministerija (**SE**);
- ★ Privačios apsaugos tarnybos (**AT¹⁴³, DE¹⁴⁴**).

Kai kuriais atvejais įtraukiamos ir kitos institucijos.

Daugelis valstybių narių yra ribojamos turimų sulaikymo sistemos faktinių **pajėgumų** (nėra pakankamai patalpų, kuriose būtų galima apgyvendinti trečiųjų šalių piliečius). Esant itin dideliame trečiųjų šalių piliečių skaičiui naudojamos laikinosios/kritinės padėties **papildomos patalpos** (**BG, CZ, EL, HR, HU, NL, SI, SK**)

- ★ **Esama procedūrų paskirstyti/perkelti** tam tikrų kategorijų trečiųjų šalių piliečius į kitas laisvas patalpas (**DE, FR, PT**) ar kai kuriuos asmenis paleisti ir apgyvendinti bendruomenėje remiantis žemesnio prioriteto kriterijais (**LU, UK**), nuolat vertinant pažangą konkrečioje situacijoje.

- ★ Sulaikytieji apgyvendinami **policijos sulaikymo įstaigose/kalėjimuose/pasienio punktuose** (**EE, EL, FI, FR, LV, NO**);

- ★ **Švedijoje** taikoma **prioritetų sistema**, kai konkrečiais atvejais, trūkstant vietų, skirstoma pagal prioritetus;

- ★ Naudojami **mobilieji namai** (**MT**).

5.1.2 SULAIKYMAS KALĖJIMUOSE

Išskyrus **Airiją** ir **Vokietiją**, sulaikymas kalėjimuose leidžiamas tik itin ypatingomis aplinkybėmis:

- ★ Jeigu trečiosios šalies pilietis įvykdė kriminalinį nusikaltimą, numatytą nacionaliniame baudžiamajame kodekse (**AT, BE¹⁴⁵, BG, FR, HR, HU, IE, LT, LU, SE, SI, SK, UK, NO**);
- ★ Jeigu nuspręsta trečiosios šalies pilietį išsiųsti (**CZ, SE¹⁴⁶**). **Čekijos Respublikoje** trečiosios šalies piliečiai, sulaikyti grąžinimo tikslais, nėra uždaromi į kalėjimus, išskyrus tuos, kuriuos tokiu būdu sulaikyti nurodė teismas;
- ★ Jeigu trečiosios šalies pilietis kelia grėsmę saugumui (**NL, SE, UK**);
- ★ Esant per mažai vietos kitur (**FI, NO**).

Vis dėlto trečiųjų šalių piliečiai, sulaikyti administracine tvarka dėl imigracinių priežasčių (bet ne tie trečiųjų šalių piliečiai, kurie įvykdė nusikaltimą) kalėjimuose visuomet laikomi atskirai nuo likusių kalinių. Valstybėse narėse tam yra sukurtos specialios priemonės: pavyzdžiui, **Austrija** ir **Vokietija** skiria atskirus kalėjimo korpusus/dalis, o **Jungtinėje Karalystėje** sulaikyti imigrantai apgyvendinami kartu su nuteistaisiais ne baudžiamosiose bylose.

5.2 SULAIKYMO SĄLYGOS

Apgyvendintųjų sulaikymo centruose gyvenimo kokybei daug įtakos turi pagrindinės buitinės sąlygos. Šios sąlygos ir apžvelgiamos tolesniuose poskyriuose. 3 priedo A3.A lentelėje pateikiami duomenys iš kiekvienos valstybės narės.

5.2.1 PAŽEIDŽIAMŲ GRUPIŲ ASMENŲ SULAIKYMO SĄLYGOS

3 skyriuje nurodomos pažeidžiamų asmenų, kurie negali būti sulaikyti tam tikrose valstybėse narėse, grupės. Kur šių grupių asmenis sulaikyti leidžiama, daugelyje valstybių narių jiems suteikiama speciali priežiūra ir gyvenimo sąlygos pagal poreikius.

Grąžinimo direktyvos **17.1 straipsnis** nurodo, kad nelydimiems nepilnamečiams ir šeimoms su nepilnamečiais sulaikymas gali būti taikomas tik kaip

¹⁴² Administracija priklauso nuo užsienio ir Europos reikalų ministro.

¹⁴³ Austrijoje privačios apsaugos bendrovės yra atsakingos už tam tikras užduotis, susijusias su kasdienne veikla, specializuotame centre Vordernberge.

¹⁴⁴ Vokietijoje centruose valdžios atstovų samdomos privačios saugos tarnybos dirba kartu su policijos administracijos pareigūnais ir valstybės tarnautojais ir yra „atsakingos“ ne už kasdienę centro veiklą, o už tam tikras užduotis jame.

¹⁴⁵ Tiek laiko, kiek už asmenį atsakingas Teisingumo departamentas.

¹⁴⁶ Švedijoje ne visi išsiuntimo potvarkiai, o tik tie, kurie susiję su baudžiamąja byla, nes tuomet gali kilti grėsmė saugumui.

krašutinė priemonė ir tik kaip galima trumpesniai laikotarpiui. Pagal **17.2 straipsnį** šeimos, kurios sulaikomos iki išsiuntimo, turi būti apgyvendintos atskirai, garantuojant atitinkamą privatumą. Taip pat ir naujos redakcijos Priėmimo sąlygų direktyvos **11 straipsnis** nurodo saugiklius dėl pažeidžiamų asmenų ir turinčiųjų specialiųjų poreikių sulaikymo.¹⁴⁷

Beveik visose valstybėse narėse, kur **nelydimi nepilnamečiai** (NN) gali būti sulaikomi (**AT, CY, CZ¹⁴⁸, DE, EE, EL, FI, HR, LT, LV, LU¹⁴⁹, MT, NL, PL, PT, SE¹⁵⁰, SI, UK, NO**), jie atskiriami nuo pilnamečių ir/ar apgyvendinami atskiruose centruose, pritaikytuose jų poreikiams (**CY, HR, LT, LU, LV, NL, PL, SE, SI, NO**).

Vokietijoje, 2013 m. gruodžio 31 d. duomenimis, kai kurios federalinės žemės NN apgyvendino kartu su pilnamečiais (išskirtiniais atvejais, t. y. įtarus dėl kriminalinio nusikaltimo). Tai taikoma tik tiems NN, kurie sulaukė 16 metų.

Šeimos paprastai apgyvendinamos kartu atskiruose centruose, pritaikytuose jų poreikiams. Taip būna visais atvejais daugumoje valstybių narių (**AT, BG, ES, FI, HR, HU, LV, MT, PL, SE, SI, SK, UK, NO**) arba jos apgyvendinamos atskirose to paties centro patalpose (**CZ, EE, FR, LT, LU, NL, SK¹⁵¹, UK, NO**). Kai kuriose valstybėse narėse tai įmanoma tik ribotame skaičiuje centrų (**AT, DE, NL, PT, UK**), o kituose nustatyta, kiek daugiausia šeimos narių gali gyventi kambaryje (**SE, NO**). **Vokietijoje** dažniausiai iki deportacijos sulaikomas tik vienas iš šeimos, turinčios nepilnamečių vaikų, tėvų (paprastai vyras). **Belgijoje, Graikijoje** ir **Kipre** šeimos nėra sulaikomos.

Vaikai paprastai nėra atskiriami nuo tėvų, išskyrus kai kurias valstybes nares (**BE, CY, DE, FI, LV, SK**), kur jie gali būti apgyvendinti vaiko priežiūros centruose, tačiau daugiausia apsaugos sumetimais (nesulaikant). Tai nevyksta automatiškai: prieš priimant sprendimą atsižvelgiama į teisę gyventi šeimoje ir į vaiko interesus.

¹⁴⁷ Dėl Airijos, Danijos ir Jungtinės Karalystės padėties, susijusios su ES migracijos *acquis*, žr. 2 skyrių.

¹⁴⁸ Tie užsieniečiai, kuriems galioja Įstatymas dėl užsienio šalių piliečių gyvenimo sąlygų ir kurie yra nelydimi nepilnamečiai – nuo 15 iki 18 metų, – gali būti sulaikomi tik dėl specialių priežasčių (jeigu yra pagrįsta rizika, kad jie gali kelti grėsmę šalies saugumui ar rimtai sutrikdyti viešąją tvarką) ir tik sutrumpintam laikotarpiui (t. y. 90 dienų). Nelydimi nepilnamečiai užsieniečiai, jaunesni negu 15 metų, negali būti sulaikomi – jie apgyvendinami specialiuose užsieniečiams vaikams skirtuose centruose.

¹⁴⁹ Pagal įstatymą, tačiau praktiškai nelydimi nepilnamečiai nėra sulaikomi.

¹⁵⁰ Švedijoje nelydimi nepilnamečiai turi savo kambarius, tačiau bendra erdvė, pavyzdžiui, valgykla ir laisvalaikio zona, dalijasi su kitais.

¹⁵¹ Išskirtiniais atvejais.

Vienišos moterys visuomet atskiriamos nuo vienišų vyrų visose valstybėse narėse.

Specialūs susitarimai galioja dėl šių papildomų pažeidžiamų asmenų grupių: neįgaliųjų (**EE, FI, FR, IE, HR, LU, LV, PL, PT, SI**), nėščiąjų (**EE, ES, FI, LU, NL, PT**), senyvo amžiaus žmonių (**EE, IE, LU, PT**), kankinimų, prekybos žmonėmis ar seksualinio smurto aukų (**EE, LU¹⁵², PL, PT**).

5.2.2 SULAIKYTŲJŲ GYVENAMOJI ERDVĖ IR JUDUMAS

Šešiolika valstybių narių pateikė duomenis apie vienam sulaikytajam tenkantį plotą (**BG, CZ, DE, EE, FR, HU, LT, LU, LV, MT, NL, PL, SE, SI, SK, NO**) – jis svyruoja nuo mažiau nei 3 m² (**MT, SI**) iki daugiausia 63 m² (**SE**), daugiau nei pusėje praneštų atvejų sulaikytajam buvo siūlomas mažesnis negu 5 m² plotas (**BG, HU¹⁵³, LV, MT, PL, SK, SI**). Sulaikytųjų skaičius kambaryje valstybėse narėse skirtingas – nuo mažiausiai **vieno** (**FI, LU¹⁵⁴, SE, NO**) iki daugiausia **25** (**BG**).

Kalbant apie sulaikytųjų **judumą**, galima išskirti tris aspektus:

- ★ **Išeiti į lauką kasdien** leidžiama visose valstybėse narėse. Tačiau dažnumas ir leidžiama laiko trukmė gali gerokai skirtis: nuo mažiausiai 1 val. per dieną (**AT, EE, FI, UK**) iki 13–15 val. (**CZ**) ar bet kada dienos metu, išskyrus valgio valandas (**LU**). **Estijoje** ir **Jungtinėje Karalystėje** nustatyta mažiausiai 1 valanda, tačiau praktiškai trečiųjų šalių piliečiai lauke praleidžia daugiau laiko.¹⁵⁵ Kai kuriose valstybėse narėse dienos metu leidžiama išeiti į lauką dažnai (**EL, ES, LT, SK¹⁵⁶, NO**). **Lenkijoje** išeiti į lauką leidžiama tarp 9 ir 21 val., išskyrus valgio metą.
- ★ Trečiųjų šalių piliečiams **neleidžiama palikti sulaikymo centro** septyniose valstybėse narėse (**AT, BG, EL, FR, LT, MT, PT**) ar tik labai išskirtiniais atvejais, pavyzdžiui, dėl medicininių priežasčių (**BE, CY, CZ, DE, EE, ES, FI, HU, IE, LU, LV, PL¹⁵⁷, SE, SK, UK**), administracinėms pareigoms vykdyti (**CZ, DE, EE, HU, LV, SK**) ar dėl humanitarinių priežasčių (**NL**). Kai kuriose valstybėse narėse ši teisė suteikiama gavus atitinkamą leidimą (**CY, CZ, HR, HU, NL, SE, SI**,

¹⁵² Liuksemburge dar nebuvo jokio su kankinimų, prekybos žmonėmis ar seksualinio smurto auka susijusio atvejo, tačiau jei tokių asmenų atvyktų, jie nebūtų sulaikomi.

¹⁵³ Mažiausias vidutinis plotas Vengrijoje yra 5 m².

¹⁵⁴ Liuksemburge yra vienviečių ir dviečių kambarių, tačiau praktiškai net dviečiuose kambariuose apgyvendinama tik po vieną asmenį.

¹⁵⁵ Estijoje iki 10 valandų.

¹⁵⁶ Slovakijoje du pasivaikščiojimai per dieną vidaus taisyklėse nurodytu laiku. Pasivaikščiojimas turi trukti ne mažiau kaip valandą.

Taip pat centro vadovas gali leisti pabūti gryname ore laisvu sulaikytiesiems laiku po pietų, tačiau tik iki sutemstant.

¹⁵⁷ Lenkijoje trečiosios šalies piliečiais gali palikti sulaikymo centrus tik lydimi pasieniečių.

NO), dažniausiai centro direktoriaus (**EE**). Tuomet skiriama priežiūra (**CY, DE, EE, HU, LU, NL, PL, SE**), nors gali būti ir apribojimų – pavyzdžiui, leidžiama tik tam tikrų kategorijų asmenims (šeimos su vaikais) ir trumpam laikotarpiui (**UK**). **Jungtinėje Karalystėje** reikalaujama, kad šeimos su vaikais būtų laikinai išleidžiamos, tik gavus centro vadovo leidimą ir tik skyrus priežiūrą.

- ★ Teisė judėti centro viduje sulaikytiesiems paprastai suteikiama (**AT, BE, BG, CY, DE, EE, EL, ES, FI, FR, HR, HU, LT, LU, LV, MT, NL, PL, PT, SE, SI, SK, UK, NO**), nors galimi ir apribojimai. Trijose valstybėse narėse vyrams draudžiama patekti į moterims skirtas patalpas (**CZ, FI, SE**). **Vokietijoje** tai priklauso nuo konkretaus centro federalinėje žemėje.

5.2.3 TEISĖ PRIIMTI LANKYTOJUS IR KITI RYŠIAI

Visose valstybėse narėse į sulaikymo centrus įleidžiami lankytojai, tačiau galioja skirtingos taisyklės, susijusios su įleidžiamų lankytojų tipais, vizitų dažnumu ir trukme.

Išskyrus keletą šalių, kuriose nėra apribojimų dėl lankytojų tipų (**AT, CZ, LU, SE, SI, SK, UK**), **visos** valstybės narės suteikia teisę lankytis sulaikymo centruose teismo atstovams ir mažesniu mastu – šeimos nariams (**AT, BE, BG, CY, CZ, DE, EE, EL, ES, FI, FR, IE, HR, LT, LU, LV, NL, PL, PT, SE, SI, UK, NO**) bei atsakingiems konsulatų darbuotojams (**AT, BG, CY, CZ, DE, EE, FI, FR, HR, HU, LU, LV, NL, PL, PT, SE, SI, UK, NO**), nebent jų vizitai draudžiami saugumo sumetimais (**SE**) arba asmuo laikomas kalėjime (**UK**).

Be tų valstybių narių, kurios suteikia leidimą visų tipų lankytojams (**AT, CZ, LU, SE, SI, SK, UK**), yra ir tokių, kur leidimai suteikiami atstovams iš nevyriausybinių organizacijų (NVO) (**BE, BG, CY, DE, EE, ES, FI, HR, HU, LT, LV, NL, MT, PL, PT**), tarptautinių organizacijų (tarp jų ir tarptautinių žmogaus teisių gynimo komitetų) (**BE, CY, DE, EE, ES, FI, HU, LV, LT, MT, NL, PL**), nacionalinių institucijų (tokių kaip socialinės apsaugos tarnybos) (**BE, CY, DE, EE, ES, FI, LT, NL, PL**), religinių organizacijų (**BE, CY, DE, EE, ES, HU, LT, NL**), taip pat draugams (**BE, CY, DE, HR, EL, ES, NL, PL, NO**).

Lankymo dažnumas valstybėse narėse labai skiriasi: gali būti nustatyti maksimalūs apribojimai, pradedant nuo kasdienių vizitų (**BE, CY, EL, HU, LV, LU, PL**), dviejų kartų per savaitę (**CZ, HR, NO**) iki kas savaitę (**AT, NL**) ar kas trečią savaitę (**SK**). Kalbant apie trukmę, vizitai gali tęstis 30 minučių (**AT, FR, SK**), valandą (**CZ, NL**), dvi valandas (**BE¹⁵⁸, LV**) ar

sulaikymo centro nustatytą tam tikrą valandų skaičių (**BE¹⁵⁹, LU, PL**). Kai kuriose valstybėse narėse teismo atstovų (**AT, CZ, EL, NL, SK, NO**), NVO ar vyriausybinių organizacijų (**SK**) atstovų ir konsulato pareigūnų (**AT, NL**) vizitai iš viso nėra ribojami. **Estijoje** ir **Slovakijos Respublikoje** galioja apribojimai dėl lankytojų skaičiaus – iki dviejų asmenų vienu metu. **Jungtinėje Karalystėje** sulaikytieji gali priimti kiek nori socialinių vizitų, tačiau nevirsijant proto ribų.

Skirtumų yra ir dėl leidžiamų ryšių su išoriniu pasauliu. **Visos** valstybės narės sulaikytiesiems leidžia naudotis centruose įrengtais **telefonais**, nors **mobiliesiems** telefonai leidžiami tik kai kuriose (**BE, EL, FI, MT, PL, SE, SK¹⁶⁰**). Keturiuose valstybėse narėse (**BE, FI, PL, SE**) turi būti išjungta vaizdo įrašymo funkcija. **Laiškai** leidžiami daugumoje valstybių narių (**BE, BG, CZ, EE, ES, HR, HU, LT, LU, MT, SE, SK, LU, UK**), tačiau saugumo sumetimais jie skenuojami (**LU, SE**) arba atplėšiami darbuotojui griežtai prižiūrint (**CZ¹⁶¹, EE, HR**). **Interneto** prieiga leidžiama tik dešimtyje valstybių narių (**EL, FI, HU, LT, LU, NL, PL, SE, SI, SK, UK**), nors kai kuriose šalyse gali būti ribojamas naršymas (**LU, NL, PL, SI, SK, UK**). Naudotis **elektroniniu paštu** leidžiama tik **Belgijoje, Liuksemburge, Slovėnijoje** ir **Švedijoje**.

5.2.4 GALIMYBĖ GAUTI TEISINĘ KONSULTACIJĄ

Visos valstybės narės asmenims, apgyvendintiems sulaikymo centruose, suteikia galimybę gauti teisinę konsultaciją. Šios paslaugos nemokamos, išskyrus **Vengriją**, kur už teisinę pagalbą sumoka pats sulaikytasis, ir iš dalies **Liuksemburgą**, kur išlaidos padengiamos tik asmenims, kurių riboti ištekliai, bei **Vokietijoje**, kur pirminės teisinės pagalbos išlaidas turi apmokėti patys trečiųjų šalių piliečiai, atsižvelgiant į tai, kurioje federalinėje žemėje jie yra¹⁶². Kai kuriose valstybėse narėse šias paslaugas teikia **NVO (BG, DE, EL, HU)**, todėl jos trečiųjų šalių piliečiams nekainuoja. **Estijoje** ir **Maltoje** teisinė pagalba teikiama tik turint tikslą paduoti apeliaciją dėl sprendimo grąžinti.

5.2.5 UGDYMO PROGRAMŲ PRIEINAMUMAS IR PAGALBA MOKANTIS KALBOS

Tam tikrose valstybėse narėse sulaikytiesiems siūlomos **ugdymo programos**:

¹⁵⁹ Šeimos narių vizitai gali trukti mažiausiai valandą (Pagal 26 str. ir pagal Karaliaus dekretą dėl migrantų sulaikymo centrų).

¹⁶⁰ Tikrinant atvykusį asmenį, jo/jos mobilusis telefonas paimamas. Tačiau nevyriausybinių organizacijų taip pat duoda mobilių telefoną, kad sulaikytas trečiosios šalies pilietis prirėkus galėtų kartą per savaitę paskambinti ir kalbėti maždaug 10 minučių.

¹⁶¹ Tik gaunami siuntiniai (pokalbiai ir susirašinėjimas nėra prižiūrimi).

¹⁶² Vokietijoje kai kurios federalinės žemės padengia teisių konsultacijų išlaidas ar jas subsidijuoja. Be to, daugelyje federalinių žemių galima pasinaudoti teisine konsultacija, nemokamai teikiama Bažnyčios socialinių organizacijų darbuotojų, taip pat gerovės asociacijų, NVO ir regioninės pabėgėlių apsaugos tarybos bei advokatų asociacijos. Be to, apeliacijos proceso dėl laisvės atėmimo metu susiję asmenys gali kreiptis dėl nemokamos teisinės pagalbos.

¹⁵⁸ Teismo atstovai gali lankytis kasdien tarp 8 ir 22 val. (Pagal 26 str. ir pagal Karaliaus dekretą dėl migrantų sulaikymo centrų).

★ **Privalomasis mokyklinis ugdymas** nepilnamečiams siūlomas vienuolikoje valstybių narių (**CZ, EE, HU, LT, LV, NL, PL, PT, SI, SK, UK**). **Portugalijoje** kursai rengiami tik nelydimiems nepilnamečiams (NN), nors praktiškai nėra jokių įrodymų, kad NN būtų buvusi suteikta tokia galimybė. **Slovakijos Respublikoje** kursai siūlomi tik tuomet, jeigu nelydimi nepilnamečiai (iki 15 metų) yra sulaikyti ilgiau negu 3 mėnesiams.

★ Kai kuriose valstybėse narėse (**BE, EE, HU, LU, PL, SK, UK**) sulaikytieji gali būti įrašyti į jų lygi atitinkančius **kalbos kursus**. Keliose valstybėse narėse taip pat mokoma kitos negu nacionalinė kalbos (**HU, LU**), kai kur kursai rengiami tik nepilnamečiams (**PL**) ar tik individualiuose sulaikymo centruose (**DE**).

★ **Kitokio pobūdžio** kursai galimi tik keliose valstybėse narėse (**AT, CZ, LT, LU, NL**) – tai siuvimo (**AT, CZ**), mezgimo (**AT**), muzikos ir dailės (**CZ, LT, LU**), valgio gaminimo pamokos (**NL**), valgio gaminimas (**LU**) ar mokymasis nuotoliniu būdu (**NL**).

Visais nurodytais atvejais ugdymo programos yra nemokamos.

Vertimo paslaugos trečiųjų šalių piliečiams siūlomos daugumoje valstybių narių (**AT, CY, CZ, DE, EE, EL, ES, FI, HR, LT, LU, LV, MT, NL, PL, PT, SE, SI, SK, UK, NO**) ir teikiamos nemokamai, išskyrus kelias valstybes nares (**PT, SI**). **Prancūzijoje** nuo mokesčio atleidžiama tik tuomet, kai tai susiję su sprendimu grąžinti, tačiau nemokamas vertimo paslaugas gali pasiūlyti ir NVO, teikianti sulaikytiesiems teisines paslaugas. **Vertimo žodžiu** paslaugos teikiamos visose valstybėse narėse ir dažniausiai nemokamai (**AT, CY, CZ, EE, EL, ES, FI, HR, HU, IE, LT, LU, LV, MT, NL, PL, SE, SK, UK, NO**). **Latvijoje, Kipre, Prancūzijoje, Slovakijos Respublikoje ir Vengrijoje** jos nemokamos tik tuomet, kai susijusios su sprendimu grąžinti ir su problemomis dėl sulaikymo ir sulaikymo sąlygų (**SK**). **Belgijoje** ši paslauga teikiama tik telefonu ar per kitus gyventojus (esant poreikiui, oficialus sprendimo vertimas gali būti pateiktas ir raštu). **Liuksemburge** vertimo paslaugos teikiamos nemokamai. **Bulgarija** gavo paramą vertimo žodžiu paslaugoms teikti iš Europos grąžinimo fondo. **Vokietijoje tai**, ar vertimo žodžiu paslauga bus mokama, priklauso nuo aplinkybių – sulaikytieji turi teisę, tačiau kai vertimo žodžiu išlaidos nepadengiamos, už jas turi susimokėti patys. Nors dažniausiai ši paslauga siūloma pačiame sulaikymo centre, kai kada (pvz., **EL, LU**) tuo rūpinasi NVO.

5.2.6 SVEIKATOS PRIEŽIŪROS PRIEINAMUMAS

Grąžinimo direktyvos **16.3 straipsnis** ir naujos redakcijos Priėmimo sąlygų direktyvos **11** ir **19**

straipsniai įpareigoja valstybes nares teikti skubios medicinos pagalbos ir būtino gydymo paslaugas, ypatingą dėmesį skiriant pažeidžiamų asmenų padėčiai.¹⁶³ Tam tikros rūšies **sveikatos priežiūros** paslaugas sulaikytiesiems teikia **visos** valstybės narės. Tačiau praktinis jų organizavimas ir teikiamų paslaugų lygis šalyse gerokai skiriasi. Kartais kyla sunkumų, norint palyginanti teikiamų paslaugų rūšis, nes valstybės narės naudoja skirtingus terminus apibūdinti iš esmės tai pačiai priežiūrai.

Aštuoniolika valstybių narių (**AT, BG, CZ, DE, EE, ES, FI, HR, HU, LT, LU, LV, NL, PL, PT, SI, SK, UK**) sulaikytiesiems teikia **skubią pagalbą** (priežiūrą), o 22 valstybės narės (**AT, BG, CY, CZ, DE, EE, ES, FI, FR, HR, HU, IE¹⁶⁴, LT, LV, LU, NL, PL, PT, SI, SK, UK, NO**) – **būtinąją medicinos pagalbą**.

Antrinio lygio sveikatos priežiūra (kuri apima labiau specializuotą gydymą ir perkėlimą į ligoninę, kitas skirtas patalpas ar vietinius gydytojus) galima mažesniame skaičiuje valstybių narių (**AT, BE, BG, CY, CZ, DE, EE, EL, FI, IE, LU, LV, LT, MT, NL, SK, UK**). Priežiūra gimdymo (**LV**) ir pogimdyvinio laikotarpio (**SE**) skiriama nemokamai. **Lenkijoje, Kipre ir Vengrijoje** gabenimas į ligonines už centro ribų galimas tik prižiūrint policijai, o **Estijoje** sulaikytieji gali būti perkelti ir į centrinės kalėjimų ligonines. **Latvijoje ir Nyderlanduose** sulaikytieji ištiriami dėl tuberkuliozės ir jiems suteikiama informacija apie sveikatą. **Švedijoje** sulaikytieji, kurių atžvilgiu pradėta grąžinimo procedūra, turi teisę į tokias pat sveikatos priežiūros ir medicinos pagalbos paslaugas, kaip ir prieglobsčio prašytojai – tai apima būtinąją medicinos ir stomatologo pagalbą, pagalbą žindymo metu, pagalbą aborto atveju, patarimus dėl kontracepcijos, motinos sveikatos priežiūrą ir priežiūrą pagal Užkrečiamųjų ligų įstatymą.

Kai kuriose valstybėse narėse (**AT, BE, CZ, DE, EE, ES, FI, FR, HU, LT, LV, NL, SK, UK**) sulaikymo centruose įrengtos medicinos patalpos. **Vokietijoje** jos yra tik kai kuriuose sulaikymo centruose (būtent sulaikymo patalpose, esančiose valstybiniuose kalėjimuose), o kituose keletą valandų per dieną budi medicinos personalas. **Austrijoje ir Jungtinėje Karalystėje** šios patalpos atviros 24 valandas 7 dienas per savaitę, o **Belgijoje** jos veikia tik dienos metu (išskirtiniais atvejais galima išsikviesti gydytoją ir naktį). **Čekijos Respublikoje, Estijoje ir Lietuvoje** bendrosios praktikos priežiūra teikiama kasdien darbo dienomis. **Čekijos Respublikoje** slaugytojos dirba ir savaitgaliais. **Estijoje** slaugytojų paslaugos teikiamos

¹⁶³ Dėl padėties Airijoje, Danijoje ir Jungtinėje Karalystėje, susijusios su ES migracijos *acquis*, žr. 2 skyrių.

¹⁶⁴ Sulaikytiesiems prieglobsčio prašytojams turi būti suteikta teisė į gydymą; laukiama pastabų iš Airijos kalėjimų tarnybos ir GNIB dėl kitų kategorijų sulaikytųjų.

kasdien darbo dienomis/valandomis, o gydytojas priima mažiausiai du kartus per savaitę. Psichologo paslaugos numatytos **Belgijoje, Kipre, Estijoje** (tik dukart per mėnesį anglų ir rusų kalbomis) ir **Nyderlanduose**, o psichiatro – **Liuksemburge, Bulgarijoje, Jungtinėje Karalystėje** ir **Portugalijoje** į sulaikytųjų psichinės sveikatos būklę žvelgiama plačiau. **Kipre** specialus dėmesys ir pirmenybė skiriama asmenims, kurie laikomi pavojingais kitiems ir/ar sau pačiam. Jeigu sulaikytasis kelia pavojų sau pačiam, dėl psichiatro diagnozės ir gydymo kreipiamasi į visuomeninę psichikos sveikatos tarnybą. Kai kuriose valstybėse narėse, tokiose kaip **Liuksemburgas, Portugalija** ir **Vokietija**, speciali medicinos pagalba teikiama **specifinių (pažeidžiamų) grupių** asmenims: nepilnamečiams, nėsčiosioms, neįgaliesiems, senyvo amžiaus žmonėms, taip pat kankinimų, prievartavimų ar kitų formų psichologinio, fizinio ar seksualinio smurto aukoms.

5.2.7 LAISVALAIKIO VEIKLOS GALIMYBĖ

3 priedo A3.B lentelėje pateiktas sąrašas laisvalaikio užsiėmimų, prieinamų sulaikymo centruose. **Visose** valstybėse narėse galima tam tikrų formų laisvalaikio veikla. Dažniausiai prieinamos yra **rekreacinės** (sportas, treniruokliai, vidaus žaidimai) ir **kultūrinės** (biblioteka, televizija, laikraščiai ir religinės paskirties) paslaugos. Daugiausia pranešimų apie laisvalaikio veiklą gauta iš **Austrijos, Belgijos, Estijos, Jungtinės Karalystės, Latvijos, Liuksemburgo, Nyderlandų** ir **Vokietijos**.

6. Alternatyvių sulaikymui priemonių prieinamumas ir praktinis organizavimas

Šiame skyriuje pateikiama informacija apie alternatyvių sulaikymui priemonių prieinamumą ir praktinį organizavimą pagal skirtingų kategorijų trečiųjų šalių piliečius, kurie į jas turi teisę, taip pat apie šių priemonių administracines ir teisines sąlygas.

6.1 ALTERNATYVIOS SULAIKYMO PRIEMONĖS VALSTYBĖSE NARĖSE

Nors reikalavimas teikti pirmenybę „švelnesnėms priemonėms“ nei sulaikymas išdėstytas Gražinimo direktyvos 15 (1) straipsnyje, konkretūs tokių alternatyvių sulaikymui priemonių pavyzdžiai pateikti 7 (3) straipsnyje, kuris teigia, kad „savanoriško išvykimo laikotarpiu, siekiant užkirsti kelią asmeniui pasislėpti, gali būti numatytos tam tikros prievolės, pavyzdžiui, prievolė reguliariai registruotis institucijose, atitinkamas piniginis užstatas, dokumentų paėmimas ar prievolė neišvykti iš tam tikros vietos“. Tos pačios alternatyvios sulaikymui priemonės, išskyrus

dokumentų atidavimą, taip pat numatytos naujos redakcijos Priėmimo sąlygų direktyvos 8 straipsnyje.¹⁶⁵

Iš viso 24 **valstybės narės** taiko alternatyvias sulaikymui priemones, kaip parodyta toliau esančioje 12 lentelėje. **Maltoje** alternatyvios sulaikymui priemonės šiuo metu nėra taikomos **Graikijoje** jos numatytos nacionaliniuose teisės aktuose, tačiau nėra taikomos praktiškai.

12 lentelė. Alternatyvios sulaikymui priemonės valstybėse narėse

Alternatyvios priemonės	sulaikymui	Valstybės narės
Prievolė registruotis (t. y. reguliariai pranešti apie save policijai ar imigracijos institucijoms)		AT, BE, BG, CY, CZ ¹⁶⁶ , DE, EE, ES, FI, FR, HR, HU, IE, LT, LV, NL, PL, PT, SE, SI, SK ¹⁶⁷ , UK, NO
Reikalavimas dėl gyvenamosios vietos (t. y. gyventi tam tikru adresu)		AT, BE, CZ ¹⁶⁸ , DE, EE, ES, FI, FR, HR, HU, IE, LU, NL, PL, PT, SI, UK, NO
Prievolė atiduoti pasą ar kelionės dokumentą		CY, DE, EE, ES, FI, FR, HR, HU, IE, LV, NL, PL, SE, UK, NO
Paleidimas už užstatą (su ar be laiduotojo)		AT, BE ¹⁶⁹ , CZ ¹⁷⁰ , DE, FI, HR, HU, IE, NL, PL, PT, SK, UK
Stebėjimas elektroninėmis priemonėmis (t. y. žymėjimas)		FR ¹⁷¹ , IE, PT, UK
Reikalavimas dėl laiduotojo		DE, HR, LT, UK
Paleidimas, skyrus priežiūros darbuotoją ar pagal priežiūros planą		DE, UK
Kitos alternatyvios priemonės:		
Savanoriško grįžimo programos		NL, PT, UK
Pinigų kelionės dokumentams ir bilietams konfiskavimas		HU
Apgyvandinimas prieglobsčio prašytojams skirtuose priėmimo centruose		LT, SI
Apgyvandinimas išvykimo		BE, DE ¹⁷²

¹⁶⁵ Dėl padėties Airijoje, Danijoje ir Jungtinėje Karalystėje, susijusios su ES migracijos *acquis*, žr. 2 skyrių.

¹⁶⁶ Čekijos Respublikoje galimybės taikyti alternatyvias sulaikymui priemones nagrinėjimas yra dalis sprendimo priėmimo dėl sulaikymo užsienio piliečių, kuriems galioja įstatymas dėl užsienio piliečių gyvenimo sąlygų. Prieglobsčio įstatymas šiuo metu nenumato galimybės taikyti alternatyvias sulaikymui priemones prieglobsčio prašytojams.

¹⁶⁷ Reikalavimas gyventi nurodytu adresu sudaro šios alternatyvios priemonės dalį.

¹⁶⁸ Ten pat (žr. išnašą viršuje).

¹⁶⁹ Belgija: teoriškai įmanoma (numatyta įstatymu), tačiau praktiškai dar nepanaudota (pirmiausia turi būti sprendžiamos praktinės problemos).

¹⁷⁰ Nors Čekijos Respublikoje galimybė ir yra, tačiau praktiškai paleidimas už užstatą kaip alternatyvi sulaikymui priemonė pritaikytas nebuvo.

¹⁷¹ Prancūzijoje nepilnamečių vaikų tėvams gali būti taikomas namų areštas su stebėsena elektroninėmis priemonėmis, kai nepakanka standartinio namų arešto.

centruose	LT
> NN globa	

Tolesniuose poskyriuose smulkiau aptariamos įvairios alternatyvios sulaikymui priemonės.

6.2 PRAKTINIS ALTERNATYVIŲ SULAIKYMO PRIEMONIŲ ORGANIZAVIMAS

Kai kurios pagrindinės tendencijos ir modeliai yra bendri visoms alternatyvioms sulaikymo priemonėms, jeigu jos taikomos tam tikrose valstybės narėse.

Visose valstybėse narėse alternatyvios sulaikymui priemonės taikomos, **išnagrinėjus kiekvieną konkretų atvejį**. Visos valstybės narės numato, kad **sulaikymas** taikomas tiems trečiųjų šalių piliečiams, kurie **neatitinka** reikalaujamų sąlygų (žr. 4 skyrių).

Visos alternatyvios priemonės teikiamos pagal teisiškai privalomus aktus dėl imigracijos ir/ar prieglobsčio. **Kroatija** pateikia papildomus paaiškinimus taisyklių vadove.

Atsakingos institucijos, sprendžiančios, ar taikyti trečiųjų šalių piliečiams alternatyvias sulaikymui priemones, valstybėse narėse yra įvairios. Tik keliuose valstybėse narėse (**DE, LT, PT**) ir priklausomai nuo alternatyvios priemonės formos šios institucijos skiriasi nuo kitų, atsakingų už praktinį šių priemonių administravimą. Įvairios atsakingos institucijos, sprendžiančios dėl alternatyvių sulaikymui priemonių taikymo ir jas administruojančios, išvardytos 13 lentelėje.

13 lentelė. Institucijos, atsakingos už sprendimo dėl alternatyvių sulaikymui priemonių taikymo priėmimą ir jų administravimą¹⁷³

Institucijos kategorija	Atsakinga už sprendimą	Atsakinga už administravimą
Atsakinga ministerija/jos vietiniai skyriai	AT, BE, BG, CY, DE, FR, HR, HU, LU, PT, SE, UK	AT, BE, BG, DE, HR, HU, LU, PT, SE, UK
Policija	CZ ¹⁷⁴ , EE, ES, FI, IE, NL, SE, SK, NO	AT, CY, CZ, DE, EE, ES, FR, HU, LT, NL, SE, SK, NO
Sienos apsaugos tarnyba	EE, FI, IE, LV, PL	DE, EE, LV, PL
Teisminės institucijos/migracijos teismai	DE, IE, LT, PL, SE	PL, SE

¹⁷² Apgyvendinimas sulaikymo centruose („Ausreiseeinrichtung“) galimas trijose federalinėse žemėse: Bavarijos, Žemutinės Saksonijos ir Šlėzvingo-Holšteino.

¹⁷³ Nagrinėjant šią lentelę, reikia atsižvelgti į tai, kad kiekviena valstybė narė taiko skirtingas alternatyvias sulaikymui priemones.

¹⁷⁴ Galimybės taikyti alternatyvias sulaikymui priemones tyrimas yra sprendimo priėmimo dėl sulaikymo dalis tuo atveju, kai užsienio piliečiams taikomas įstatymas dėl užsienio piliečių gyvenamosios vietos. Prieglobsčio prašytojams Prieglobsčio įstatymas šiuo metu nenumato galimybės taikyti alternatyvias sulaikymui priemones.

NVO	-	AT ¹⁷⁵
Socialinės institucijos	-	LT

Tik **Austrijoje** NVO aktyviai veikia, administruojant alternatyvias priemones (žr. 5 pvz.).

5 pvz. Zinnergasse (Austrijoje) pavyzdys

Austrijoje alternatyvi sulaikymui priemonė – reikalavimas dėl gyvenamosios vietos. Apgyvendinama specialiaje centre Vienoje, **Zinnergasse**, kurį administruoja NVO **Verein menschen leben**. Reikalaujama, kad trečiosios šalies piliečiai kasdien prisistatytų centre būdinčiam vietos policijos pareigūnui. Tokiu būdu derinamos dviejų formų alternatyvios sulaikymui priemonės, o NVO glaudžiai bendradarbiauja su valstybinėmis institucijomis.

6.2.1 PRIEVOLĖ REGISTRUOTIS IR REIKALAVIMAS DĖL GYVENAMOSIOS VIETOS

Pagal **prievolę registruotis** reikalaujama, kad trečiųjų šalių piliečiai reguliariai prisistatytų vietos policijos pareigūnams ar atvyktų į vietinius atsakingų nacionalinių institucijų skyrius ar įvairias vietas, specialiai numatytas šiems tikslams pagal nacionalinius teisės aktus (namai, prieglaudos, NVO). Ši priemonė taikoma 23 valstybėse narėse (**AT, BE, BG, CY, CZ, DE, EE, ES, FI, FR, HR, HU, IE, LT, LV, NL, PL, PT, SE, SI, SK, UK, NO**).

Apsigyvenimas atsakingų institucijų nurodytose patalpose yra alternatyvi sulaikymui priemonė, kurią numato 18 valstybių narių teisės aktai.

Nors šios alternatyvios priemonės yra plačiausiai naudojamos valstybėse narėse, jų praktinis organizavimas šalyse gerokai skiriasi. Išskyrus kelias valstybes nares (**BG, CY, LU, PL, SE**), **prievolė registruotis** paprastai taikoma drauge su **reikalavimu apsigyventi** tam tikroje vietoje, todėl šios alternatyvios priemonės čia ir aptariamos kartu.

Registravimosi pagal šį įsipareigojimą **dažnumas** (ar regularumas) valstybėse narėse yra skirtingas, jis gali būti kasdienis (**AT, NL**), kartą per savaitę (**BG, CY, CZ, NL**), du kartus per savaitę (**SK**¹⁷⁶), nuo vienos iki trijų savaitžių (**HU**) ar kas mėnesį (**NL**). Kai kuriose valstybėse narėse dėl registravimosi intervalų taip pat gali būti sprendžiama kiekvienu konkrečiu atveju (**AT, BE, CY, CZ, DE, EE, ES, FI, FR, HR, HU, IE, LT, LV, NL, PL, SE, SK**). Gali būti taikomos ir papildomos registravimosi sąlygos. Pavyzdžiui, **Vokietijoje** atsakingos užsieniečių reikalų institucijos turi būti informuojamos, jeigu imigrantas planuoja išvykti iš rajono ilgiau negu 3 dienoms. **Liuksemburge** įstatymas reikalauja, kad asmuo, kuris buvo apgyvendintas tam tikroje vietoje, prisistatytų į

¹⁷⁵ NVO atsako už užduočių, susijusių su priežiūra ir kasdiene centro veikla, organizavimą.

¹⁷⁶ Dukart per savaitę tik rekomenduojama.

Imigracijos direktorata, kai būna išskviečiamas ministro.

Praktinis šių alternatyvių priemonių organizavimas įvairuoja tik pagal jų taikymo mastą skirtingų kategorijų trečiųjų šalių piliečiams. Kai kurios valstybės narės (**AT, CY, DE, FI, NL, PL, UK, NO**) šias priemones siūlo visoms kategorijoms, išvardytoms 3 skyriuje, o kitos taiko apribojimus, šias priemones skirdamos tik tam tikrų kategorijų trečiųjų šalių piliečiams (žr. 3 priedo A3.C lentelę). Pavyzdžiui, **Čekijos Respublikoje** alternatyvios sulaikymui priemonės taikomos tik tiems asmenims, kuriuos nuspręsta grąžinti, **Slovakijos Respublikoje** jos nesiūlomos prieglobsčio prašytojams pagal Dublino reglamentą, o **Švedijoje** nėra įprasta praktika šias alternatyvias priemones skirti šeimoms, kurių prašymas dėl šeimos susijungimo buvo atmestas. **Belgijoje** šios priemonės taikomos šeimoms, kurių atžvilgiu priimtas sprendimas grąžinti, ir šiuo metu prieglobsčio prašančioms šeimoms pasienyje.

Reikalavimas dėl gyvenamosios vietos reiškia, kad trečiųjų šalių piliečiai turi apsigyventi centruose, skirtuose valdžios institucijų (kaip yra **BE**), ar trečiųjų šalių piliečiams nurodytu adresu (pvz., **LU, SK**). **Belgijoje** įkurti specializuoti atvirieji centrai (orientavimo ir stebėjimo), pritaikyti atvykstantiems nelydimiems nepilnamečiams pasienyje. Lydimi nepilnamečiai Belgijoje taip pat nėra sulaikomi (žr. tolesnį pavyzdį). Be to, pagal projektą, galiojantį ribotam skaičiui šeimų, šeimos, kurias nuspręsta grąžinti, gali apsistoti gyvenamosiose patalpose (tam tikromis sąlygomis), kol galės grįžti.

6 pvz. Šeimos patalpos Belgijoje, kuriose pagalbą teikia priežiūros specialistai

Belgijoje šeimos su nepilnamečiais vaikais, kurių buvimas teritorijoje neteisėtas (ar jau nebėra teisėtas), ir šeimos, pateikusios prieglobsčio prašymą pasienyje, trumpai apgyvendinamos valstybei priklausančiuose namuose ar apartamentuose (laikotarpiui, būtinam jas identifikuoti ir paruošti grąžinimui, ar paspartintos prieglobsčio suteikimo procedūros metu). Šios šeimos gali laisvai judėti, nors yra ir kai kurių suvaržymų (pavyzdžiui, name visuomet turi likti bent vienas narys). Šeimoms pagalbą teikia atsakingi darbuotojai/vadybininkai, skirti Imigracijos tarnybos. Ši siūloma pagalba susijusi su holistinio pobūdžio socialine parama (teisės ir logistikos klausimais, dėl pasirengimo grįžimui ir/ar vykstančios prieglobsčio procedūros paaiškinimų, taip pat ieškant galimybių likti Belgijoje). 2013 metų pabaigoje buvo 23 šeimos patalpos penkiose skirtingose vietose, išsidėsčiusiose per visą šalį, kuriose buvo maždaug 135 lovos. Pagalbą jose teikia 9 priežiūros specialistai, be to, dar yra veiklos koordinuotojas, vienas asmuo techninei pagalbai ir vienas, atsakingas už logistiką. Šeimos patalpų administravimui paramą teikia ES grąžinimo fondas.

6.2.2 PRIEVOLĖ ATIDUOTI ASMENS TAPATYBĖS AR KELIONĖS DOKUMENTĄ

Prievolė atiduoti pasą ar kitą asmens tapatybės dokumentą, arba kelionės dokumentą įgaliotiems asmenims kaip alternatyvi sulaikymui priemonė galioja 15 valstybių narių (žr. 12 lentelę).

Kai kuriose valstybėse narėse (**CY, DE, EE, FI, NL, PL, SE, UK, NO**) ši alternatyvi priemonė taikoma visoms kategorijoms, išvardytoms 3 skyriuje, o kitose valstybėse narėse galioja apribojimai, kaip nurodyta 3 priedo A3.C lentelėje. Pavyzdžiui, **Airijoje** ir **Latvijoje**¹⁷⁷ ši prievolė dažniausiai taikoma tiems trečiųjų šalių piliečiams, kurių prieglobsčio prašymas nagrinėjamas.

Belgijoje šios priemonės taikymo sąlygos numatytos teisės aktuose, tačiau praktiškai ji netaikoma. Pasak Imigracijos tarnybos, ji nepasiteisina kaip alternatyvi sulaikymui priemonė, nes galioja prievolė atiduoti tik paso kopiją. **Suomijoje** prievolė susijusi su kelionės dokumentu (t. y. pasu) ir su kelionės bilietu į jo/jos tikslo šalį, kol jis galioja, **Prancūzijoje** tai susiję su pasu ar kitu asmens tapatybės ar kelionės dokumentu ir gali būti taikoma kartu su reikalavimu dėl gyvenamosios vietos. **Švedijoje**, kai priimamas neigiamas sprendimas dėl buvimo ar grąžinimo potvarkis, vykdančioji įstaiga gali laikyti paėmusi užsieniečio asmens tapatybės dokumentą ar jo/jos bilietą į jo/jos tikslo šalį, kol sprendimas bus įvykdytas.

Slovakijos Respublikoje kelionės dokumento atidavimas nenumatytas įstatyme kaip speciali alternatyvi sulaikymui priemonė. Tačiau kelionės dokumento galiojimas sustabdomas per administracinę grąžinimo procedūrą, taigi tuo laikotarpiu, kai taikoma ši alternatyvi sulaikymui priemonė, trečiosios šalies pilietis negali naudotis savo turimu kelionės dokumentu.

6.2.3 PALEIDIMAS UŽ UŽSTATĄ

Ši alternatyvi priemonė įpareigoja susijusiam trečiosios šalies piliečiui suteikti galimybę laiduoti už valstybės išlaidas, susijusias su jo/jos buvimu ir/ar grįžimu. Nors **depozitą, kaip finansinę garantiją**, numato įstatymas 13-oje valstybių narių (6.1 skyrius), ši alternatyvi priemonė retai taikoma praktiškai (**AT, BE, HR, PT**) ir dar iš viso nebuvo panaudota praktiškai **Čekijos Respublikoje**.

Kai kuriose valstybėse narėse praktinį šios alternatyvios priemonės įgyvendinimą reguliuoja nacionaliniai teisės aktai (**CZ, FI**). Tačiau tai galioja ne visuomet (**HR**). Kai kuriose valstybėse narėse (**AT, DE, FI, NL, PL, UK**) ši alternatyvi priemonė galioja visoms kategorijoms, išvardytoms 3 skyriuje, kitos taiko tam tikrus apribojimus. Pavyzdžiui, **Slovakijos Respublikoje** ši priemonė negalima prieglobsčio prašytojams pagal Dublino reglamentą.

Užstatą gali sumokėti susijęs trečiosios šalies pilietis (**CZ, DE, NL, PL**) ar trečioji šalis (**CZ, NL, SK**¹⁷⁸).

¹⁷⁷ Latvijoje asmens tapatybės ar kelionės dokumentų atidavimas taikant prieglobsčio procedūrą nėra alternatyvi sulaikymui priemonė.
¹⁷⁸ Asmuo, artimas trečiosios šalies piliečiui.

Apskritai kiekvienas atvejis vertinamas pagal asmens ypatybes ir su juo susijusias aplinkybes (**DE, HU, SK, UK**), tačiau užstato suma valstybėse narėse gali būti įvairi: nuo 500 eurų (**HU, NL**) iki 5000 eurų (**HU**) ir tarp 2000 ir 5000 svarų sterlingų (**UK**). **Vokietijoje** užstato suma apskaičiuojama pagal tai, kiek reikia lėšų grįžti ir negali būti mažesnė už minimalų pragyvenimo lygį.

6.2.4 STEBĖSENA ELEKTRONINĖS PRIEMONĖS

Stebėseną elektroninėmis priemonėmis taiko tik keturios valstybės narės (žr. 1 lentelę) tam tikromis aplinkybėmis. **Prancūzijoje** nepilnamečių vaikų tėvams gali būti skiriamas namų areštas stebint elektroninėmis priemonėmis tais atvejais, kai įprastas namų areštas laikomas nepakankama priemone.

Portugalijoje ši priemonė taikoma kartu su draudimu išeiti iš namų. Tuo atveju, kai trečiųjų šalių piliečiams neleidžiama palikti namų, ji laikoma alternatyvia sulaikymo priemone, o ne alternatyva sulaikymui.¹⁷⁹

Jungtinėje Karalystėje elektroninės stebėjimo priemonės naudojamos tais atvejais, kai trečiųjų šalių piliečiams taikomi apribojimai dėl gyvenamosios vietos. Ši alternatyvi priemonė netaikoma nepilnamečiams, nėščiosioms, senyvo amžiaus žmonėms ar turintiems psichinės sveikatos problemų. Stebėseną elektroninėmis priemonėmis nelaikoma labai efektyvia, norint sumažinti pasislėpusių skaičių valstybėse narėse, tačiau vis dėlto manoma, kad ši priemonė yra geras būdas stiprinti ryšius su susijusiais asmenimis, kad lengviau būtų sekti, kaip jie laikosi prievolių, ir laiku pastebėti, jeigu mėgintų pasislėpti.

6.2.5 REIKALAVIMAS DĖL LAIDUOTOJO

Laiduotojas yra asmuo, kuris garantuoja, kad trečiosios šalies pilietis dalyvaus apklausose, oficialiuose susitikimuose, susirinkimuose ir kt. Laiduotoju gali būti pilietis, turintis nuolatinį leidimą gyventi (**HR, LT, UK**), teisėtai gyvenantis trečiosios šalies pilietis (**LT, UK**), tarptautinė organizacija, kovojanti už žmogaus teises (**HR**) ar „patikėtinis“ (**DE**, dviejose federalinėse žemėse – Brėmeno ir Brandenburgo). **Jungtinėje Karalystėje** asmuo turi pateikti įtikinamų motyvų, kad pasirengęs veikti kaip laiduotojas (pvz., turi pakankamai išteklių su laidavimu susijusioms išlaidoms, yra vyresnis negu 18 metų ir teisėtai gyvenantis, nebuvo teistas, susijęs asmeniniais ryšiais, kt.).

6.2.6 PALEIDIMAS SKIRIANT PRIEŽIŪRĄ/PRIEŽIŪROS PLANĄ

Paleidimas, skiriant priežiūrą ar pagal priežiūros planą kaip alternatyvi sulaikymui priemonė taikomas tik

dviejose valstybėse narėse (**DE, UK**). **Vokietijoje** ši priemonė galioja tik vienoje Šiaurės Reino-Vestfalijos federalinėje žemėje ir tik esant ypatingoms aplinkybėms. Priežiūrą vykdo atitinkami asmenys, pavyzdžiui, kapelionai, socialiniai darbuotojai ir psichosocialinės srities specialistai. Nelydimiems nepilnamečiams priežiūra paprastai būna skiriama centruose pagal Jaunimo gerovės tarnybos rekomendacijas.

Jungtinė Karalystė taiko šią alternatyvią priemonę, tačiau asmuo vis tiek turi laikytis nustatytų apribojimų (pavyzdžiui, ir toliau kontaktuoti su *Home Office*). Jokių apribojimų netaikoma, esant galimiems sveikatos sutrikimams.

6.2.7 KITOS ALTERNATYVIOS SULAIKYMO PRIEMONĖS

Kitos alternatyvios sulaikymui priemonės valstybėse narėse yra šios:

★ **Savanoriško grįžimo skatinimas:** kai kuriose valstybėse narėse savanoriško grįžimo programos traktuojamos kaip alternatyvios sulaikymui priemonės (pvz., **NL, PT, UK**). Reikėtų pažymėti, kad šių programų ir alternatyvių priemonių ryšį ir tai, kaip jos tarpusavyje dera teisiškai bei konceptualiai, vis dar aiškinasi tarptautinės organizacijos ir mokslininkai.¹⁸⁰ Antai **Nyderlanduose** Repatriacijos ir išvykimo tarnyba subsidijuoja keletą savanoriško grįžimo programų, įgyvendinamų nevyriausybiinių ir vyriausybinių organizacijų alternatyvių sulaikymui priemonių taikymo tikslais.

★ **Pinigų kelionės dokumentams ir bilietams konfiskavimas:** **Vengrijoje** įgaliotos institucijos gali konfiskuoti kelionės bilietus ar atitinkamą sumą pinigų, reikalingą bilietams įsigyti ar kelionės dokumentams gauti.

★ **Apgyvendinimas priėmimo centruose, skirtuose prieglobsčio prašytojams:** **Liuksemburge** planuojama įkurti *maison retour*, atvirąjį specializuotą priėmimo centrą šeimoms, kur jos galės likti, kol bus įgyvendintas sprendimas grąžinti. **Slovėnijoje** prieglobsčio prašytojai, apgyvendinti priėmimo centre taikant alternatyvią sulaikymui priemonę, gali būti perkelti į prieglobsčio namus pagal tuos pačius susitarimus,

¹⁷⁹ Pagal sulaikymo apibrėžimą (žr. 1 priede pateikiamame terminų žodyne) sulaikymas yra judėjimo laisvės suvaržymas uždaroje vietoje.

¹⁸⁰ Tai nagrinėjama publikacijose, pavyzdžiui: Migracijos politikos centro tyrimas (2010), „Vaikai nebebus sulaikomi: kitas požiūris į šeimų grąžinimą“: http://www.swansea.ac.uk/media/Alternatives_to_child_detention.pdf Priverstinės migracijos apžvalga (2013): <http://www.fmreview.org/detention/koch>; Jėzuitų pabėgėlių tarnyba, alternatyvios sulaikymui priemonės: http://www.detention-in-europe.org/index.php?option=com_content&view=article&id=309&Itemid=262

kaip ir kiti prieglobsčio prašytojai, ir gali laisvai juose judėti, taip pat išeiti ir į vidinį kiemą. Tačiau jam/jai nėra leidžiama palikti prieglobsčio namų.¹⁸¹

★ **Apgyvendinimas grąžinimo centruose:** **Belgijoje** priėmimo centruose yra įkurta „atvirųjų grąžimo vietų“ prieglobsčio prašytojams, kurių prašymai buvo atmesti, taip pat veikia „atvirasis grąžimo centras“ neteisėtai esančioms šeimoms.

★ **Patikėti nelydimo nepilnamečio globą atitinkamai socialinės globos įstaigai:** praktiškai alternatyvias sulaikymui priemones nelydimiems nepilnamečiams sistemingai taiko **Lietuva**. Jie apgyvendinami Pabėgėlių priėmimo centre.

7. Sulaikymo ir jam alternatyvių priemonių poveikis prieglobsčio ir grąžinimo procedūrų efektyvumui

Atsižvelgiant į teisinius būtinumo ir proporcingumo principus sulaikymo atvejais, pagal kuriuos suėmimas turi būti taikomas tik tuomet, kai sulaikymo tikslas negali būti pasiektas švelnesnėmis priemonėmis, šiame skyriuje siekiama išsiaiškinti, ar ir koku mastu trečiųjų šalių piliečių sulaikymas arba alternatyvios sulaikymui priemonės turi poveikį valstybės narės grąžinimo politikos (tuo atveju, jei priimtas sprendimas asmenį grąžinti) ir prieglobsčio procedūrų (jeigu asmeniui leista pasilikti valstybėje narėje) efektyvumui.

Šiuo atveju atsižvelgiama į keturis specifinius efektyvumo aspektus: (i) greitus ir sąžiningus sprendimus dėl teisinio prieglobsčio prašytojo ir grąžinamų asmenų statuso, (ii) sąnaudų mažinimą; (iii) pagrindines žmogaus teises ir (iv) pasislėpimo pavojaus mažinimą.

Bet koks bandymas nustatyti sulaikymo ir jam alternatyvių priemonių poveikį valstybės narės grąžinimo politikos ir prieglobsčio procedūrų efektyvumui susiduria su sunkumais. Grąžinimo ir prieglobsčio procedūrų taikymui valstybėse narėse ir jų rezultatams įtakos turi įvairūs veiksniai, todėl paprastai gana keblu būna atskirti sulaikymo ir jam alternatyvių priemonių vaidmenis. Taip pat kyla problemų ir norint palyginti efektyvumo įrodymus valstybėse narėse, nes kiekvienoje šalyje galioja skirtingos sulaikymo ir jam alternatyvių priemonių formos arba, kaip **Vokietijos** atveju, sunkumų kyla dėl federalinės struktūros ir todėl nevienodų kompetencijų. Palyginti sulaikymo ir jam alternatyvių priemonių poveikį gali būti sunku net ir atskirose valstybėse

narėse, nes nevienodas su tuo susijusių trečiųjų piliečių skaičius. Dar viena problema yra ta, kad kai kuriose šalyse alternatyvios sulaikymui priemonės buvo imtos taikyti visai neseniai, todėl jos taikomos per mažam asmenų skaičiui, kad būtų galima daryti reikšmingas išvadas (pvz., **Slovėnijoje** ir **Slovakijos Respublikoje**)

Dėl minėtų priežasčių, nagrinėjant nacionalinėse ataskaitose pateiktus duomenis, galimi tik preliminarūs valstybių narių palyginimai. Todėl šiame tyrime daugiau dėmesio skiriama palyginimui – visų turimų duomenų apie sulaikymo poveikį grąžinimo politikai ir prieglobsčio procedūrų efektyvumui, o kartu ir alternatyvių sulaikymui priemonių *konkrečioje* valstybėje narėje.

7.1 SULAIKYMO IR JAM ALTERNATYVIŲ PRIEMONIŲ POVEIKIS, SUSIJĘS SU GREITAIŠ IR TEISINGAIS SPRENDIMAIŠ DĖL IMIGRANTO STATUSO

Šiame skyriuje nagrinėjama, kokį poveikį sulaikymas ir jam alternatyvios priemonės daro stengiantis priimti greitus ir efektyvius sprendimus dėl imigracijos statuso prieglobsčio prašytojams ir asmenims, kurie grąžinami, ir šių sprendimų vykdymui. Šį sulaikymo ir jam alternatyvių priemonių efektyvumo aspektą nagrinėjo ir vertino tik dvi iš 26 šiame tyrime dalyvaujančių valstybių narių (**FI, NL**).

★ Suomijos tyrime¹⁸² nagrinėjama laikinųjų apsaugos priemonių įtaka (ar taikant sulaikymą, ar jam alternatyvias priemones) laikui, reikalingam nustatyti prieglobsčio poreikį. Jame daroma išvada, kad į šį klausimą nėra vienareikšmio atsakymo, tačiau, kaip dažniausiai būna, sulaikymas turi įtakos bylos nagrinėjimo efektyvumui.

★ Olandų tyrime¹⁸³ koncentruojamasi į sulaikymo (o ne alternatyvių sulaikymui priemonių) poveikį siekiant efektyviau įgyvendinti grąžinimo sprendimus. Tyrime daroma išvada, kad galimas atgrasantis sulaikymo poveikis – t. y. kad sulaikymas skatina migrantus nespriešinti išsiuntimui – yra mažesnis negu tikėtasi. Kita vertus, paaiškėjo, kad mastas, kuriuo trečiųjų šalių piliečiai suvokia, jog jų sulaikymas yra teisėtas, turi teigiamą įtaką jų norui bendradarbiauti dėl išvykimo.

Statistiniai duomenys, liudijantys apie sulaikymo ir jam alternatyvių priemonių poveikį priimant greitus ir teisingus sprendimus dėl **grąžinamų asmenų** statuso

¹⁸¹ Tai labiau yra alternatyvi sulaikymui forma, o ne alternatyvi sulaikymui priemonė, nes ji reiškia judėjimo laisvės apribojimą.

¹⁸² Nurodytas tyrimas yra vidaus dokumentais įstatymo rengimo tikslais. MEMO nebus skelbiamas, tik nurodomas Vyriausybės biuletenyje.

¹⁸³ *Van Bejegening tot Vertrek* („Nuo traktavimo iki išsiuntimo“), atliko Tyrimų ir dokumentavimo centras (*Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatiecentrum*, WODC).

ir jų grąžinimo vykdymo buvo renkami trijose valstybėse narėse (**BE, LV ir SK**). Šiuo atveju vaizdas taip pat nevienodas, tačiau galima daryti išvadą, kad sulaikymo ir jam alternatyvių priemonių poveikis valstybių narių gebėjimui priimti ir vykdyti greitus bei teisingus sprendimus, susijusius su grąžinimu, nėra jau toks didelis. Iš tiesų, patirtis rodo, kad laikui, kurio reikia grąžinimo sprendimams įvykdyti, didesnę įtaką daro kiti veiksniai, pirmiausia tai, ar su atitinkama trečiąja šalimi yra pasirašytas readmisijos susitarimas, ar reikia koordinuoti formalumus, dėl tranzito, ir ar išsiunčiamas asmuo turi reikiamus kelionės dokumentus.¹⁸⁴

Esami statistiniai duomenys šiuo klausimu gali būti suskirstyti į tris grupes:

★ **Sulaikyti asmenys ir tie, kuriems buvo taikomos alternatyvios sulaikymo priemonės, sutinkančys savanoriškai grįžti** į savo kilmės šalį:

Austrijoje dalis asmenų, kuriems buvo taikoma alternatyvi sulaikymui priemonė centre Vienoje (*Zinnergasse*), sutinkančių savanoriškai grįžti, buvo 23,4 % (2013 m.), t. y. daugiau, palyginti su sulaikytų asmenų, sutinkančių savanoriškai grįžti, dalimi bendrame skaičiuje sulaikytų asmenų, kuriuos nuspręsta grąžinti (12 %) tais pačiais metais. Tačiau reikia pažymėti, kad informacijos šaltiniai skiriasi, todėl šiuo klausimu pateiktus duomenis sunku palyginti.

Latvijoje sulaikytų asmenų, sutinkančių savanoriškai grįžti, dalis buvo 39,2 % (2013 m.) ir yra didesnė, palyginti su dalimi sutinkančių savanoriškai grįžti asmenų, kuriems buvo taikytos alternatyvios sulaikymui priemonės tais pačiais metais (19,2 %), tačiau skirtumas nėra labai reikšmingas (ypač atsižvelgiant į skirtingus imties dydžius).

★ **Bendras išsiųstų asmenų skaičius**, palyginti su tais, kuriems buvo taikomas suėmimas ar jam alternatyvios priemonės:

Belgijoje 2013 metais sėkmingai grąžintų sulaikytų asmenų procentas (t. y. bendras įvykdytų grąžinimų skaičius, palyginti su bendru sulaikytų asmenų skaičiumi) buvo 79 % (likę buvo arba paleisti – 17 %, arba sugebėjo pasislėpti – mažiau negu 1 %), o tai buvo daugiau, palyginti su grąžintais asmenimis, kurie buvo apgyvendinti šeimos patalpose, – jų dalis buvo 40 % (likę buvo arba paleisti – 30 %, arba sugebėjo pasislėpti – 23 %). Reikia pabrėžti, kad mažesni grąžinimų procentą lėmė ir tai, kad „šeimos patalpose“ taip pat apgyvendinamos šeimos, paprašiusios prieglobsčio pasienyje – asmenys, kuriuos čia apgyvendinant nebuvo numatytas joks grąžinimas.

Slovakijos Respublikoje sėkmingai grąžintų sulaikytų asmenų procentas 2013 metais (t. y. bendras išsiųstųjų skaičius, palyginti su bendru sulaikytų asmenų skaičiumi) buvo 81,05 %, palyginti su 100 % sėkmingai grąžintų asmenų, kuriems buvo pritaikytos alternatyvios sulaikymui priemonės. Ir vėlgi, mažas alternatyvių sulaikymui priemonių, taikomų **Slovakijos Respublikoje**, skaičius kol kas (2) kelia abejonių dėl šio palyginimo.

★ **Vidutinė laiko trukmė tarp sprendimo grąžinti** sulaikytus asmenis **ir jų grąžinimo įvykdymo**, palyginti su tais, kuriems pritaikytos alternatyvios sulaikymui priemonės.

Latvijoje vidutinė laiko trukmė tarp sprendimo grąžinti ir grąžinimo įvykdymo 2013 metais buvo nevienoda asmenims, kuriems buvo pritaikytos dviejų skirtingų tipų alternatyvios sulaikymui priemonės. Tiems, kurie privalėjo reguliariai registruotis Valstybės sienos apsaugos tarnyboje, vidutinis laikotarpis buvo 70 dienų, palyginti su 19 dienų tiems asmenims, kurie privalėjo atiduoti kelionės dokumentą ir kitus asmens tapatybės dokumentus. Palyginimui, – vidutinis laikotarpis sulaikytų asmenų atveju buvo 20 dienų. Ilgesnis vidutinis laikotarpis tiems, kuriems taikoma pirma alternatyvi sulaikymui priemonė, minėta anksčiau (70 dienų), gali būti aiškinamas keletu veiksnių, tokių kaip: (i) trečiųjų šalių piliečiai, kurie neturi kelionės dokumentų, privalo juos įgyti gaudami paramą pagal savanorišką grįžimo programą, (ii) pažeidžiamų asmenų, kuriems galioja specialūs susitarimai, atvejais ir (iii) alternatyva numatyta tais atvejais, kai gauti kelionės dokumentus užtruks ilgai.

Slovakijos Respublikoje vidutinė laiko trukmė 2013 metais nuo sprendimo priėmimo iki jo įvykdymo asmenims, kurie buvo sulaikyti ir apgyvendinti sulaikymo centre (PDTV) arba Policijos departamente, buvo ilgesnė nei asmenims, kuriems buvo taikomos alternatyvios sulaikymui priemonės (19 dienų, palyginti su 4 dienomis). Tačiau reikėtų pažymėti, kad Slovakijos Respublikoje buvo pritaikytos tik 2 alternatyvios sulaikymui priemonės.

7.2 SĄNAUDŲ MAŽINIMAS

Tik dvi valstybės narės pateikė statistinius duomenis, kurie leistų palyginti sulaikymo, kaip laikinosios priemonės, ir alternatyvių sulaikymui priemonių ekonomiškumą (**Belgija ir Slovėnija**). Statistiniai duomenys rodo, kad taikyti alternatyvias sulaikymui priemones atsieina gerokai pigiau negu asmenis apgyvendinti sulaikymo centre.

★ **Belgijoje** iki 2012 metų gruodžio vidutinė paros kaina asmeniui šeimos patalpoje buvo 90 eurų, o

¹⁸⁴ Lietuvos nacionalinė ataskaita.

para sulaikymo centre vidutiniškai kainavo 180–190 eurų.¹⁸⁵

★ **Slovėnijoje** 2013 metais vidutinė paros kaina prieglobsčio prašytojui tuo atveju, kai taikomi apribojimai judėti Prieglobsčio namų teritorijoje, buvo 9,29 euro, palyginti su 15,10 euro tuo atveju, kai prieglobsčio prašytojas apgyvendintas Užsieniečių centre. Kainos skirtumas dar didesnis tuo atveju, kai asmens atžvilgiu vykdoma grąžinimo procedūra, – tuomet asmeniui, kuriam leidžiama apsistoti ne Užsieniečių centre, pragyvenimas nekainuoja nieko.

Ši išvada taip pat akivaizdi kitų valstybių narių (pvz., **HU, LV, SE**) atveju, kur dėl paties alternatyvių sulaikymui priemonių pobūdžio nėra su jomis susijusių išlaidų, nors bendros asmenų apgyvendinimo sulaikymo centruose sumos yra nemažos. **Vengrijoje** trečiųjų šalių piliečiai, kuriuos imigracijos pareigūnai paleidžia iš sulaikymo centro, būna formaliai įpareigoti padengti apgyvendinimo ar kitų paslaugų, teiktų jų sulaikymo metu, išlaidas (išskyrus asmenis, kuriems buvo suteiktas pabėgėlio statusas, papildoma apsauga ar apsauga nuo grąžinimo). Tačiau praktikoje trečiųjų šalių piliečiai šių išlaidų neapmoka.

7.3 PAGARBOS PAGRINDINĖMS ŽMOGAUS TEISĖMS UŽTIKRINIMAS

Nors valstybėse narėse, dalyvaujančiose šiame tyrime, buvo atlikta daugybė studijų, kaip užtikrinamos trečiųjų šalių piliečių, apgyvendintų sulaikymo centruose, pagrindinės žmogaus teisės, nė vienoje jų nėra gilinamasi į žmogaus teisių padėtį asmenų, kuriems taikomos alternatyvios sulaikymui priemonės.

Dvi valstybės narės pateikė statistinius duomenis, kurie leidžia panagrinėti tokias situacijas (**BE, LV**), remiantis skaičiumi skundų dėl pagrindinių teisių pažeidimų, kuriuos pateikė (ir/ar patvirtinto) neteisminės institucijos (t. y. žmogaus teisių komisarai/kontrolieriai). Abiem atvejais duomenys rodo, kad apsaugoti sulaikytų asmenų pagrindines teises yra sunkiau negu tų, kuriems taikomos alternatyvios sulaikymui priemonės.

★ **Belgijoje** sulaikyti asmenys Skundų nagrinėjimo komisijai 2013 metais pateikė 30 skundų dėl pagrindinių žmogaus teisių pažeidimų, o asmenys, apgyvendinti šeimos patalpose, jų nepateikė nė vieno. Kita vertus, iš 30 sulaikytų asmenų pateiktų skundų 20 buvo nuspręsta priimti, bet tik vienas iš jų buvo patenkintas (likę 19 buvo pripažinti kaip nepagrįsti).

★ **Latvijoje** per 2008–2014 metus kontrolierius negavo nė vieno skundo iš asmenų, kuriems buvo taikomos alternatyvios sulaikymui priemonės (ar kurie buvo įpareigoti reguliariai registruotis Valstybės sienos apsaugos tarnyboje arba privalėjo Sienos apsaugos tarnybai atiduoti trečiosios šalies piliečio kelionės ir tapatybės dokumentus). Per šį laikotarpį sulaikyti asmenys kontrolieriui pateikė mažiausiai devynis skundus dėl pagrindinių žmogaus teisių pažeidimo. Šie skundai daugiausia buvo susiję su sulaikymo sąlygomis ir teisinės pagalbos prieinamumu. Kontrolierius visus skundus išnagrinėjo ir daugeliu atvejų nebuvo nustatyta jokie pažeidimo, paskutiniiais dviem atvejais kontrolierius nustatė, kad visi reikalavimai turi būti patenkinti.

7.4. PASISLĖPIMO PREVENCIJA

Nors nė viena valstybė narė nėra atlikusi tyrimų ar vertinimų, kurie leistų palyginti, kiek pasislėpė sulaikytų asmenų ir kiek – asmenų, kuriems buvo taikytos alternatyvios sulaikymui priemonės, statistiniai duomenys, leidžiantys nagrinėti šį efektyvumo aspektą, buvo gauti iš keturių valstybių narių (**BE, LV, SI, SK**). Kai kuriais atvejais duomenys rodo, kad taikant alternatyvias sulaikymui priemones kyla nemažas pasislėpimo pavojus, tačiau tokia rizika labai maža, kai asmuo yra sulaikytas, – tol, kol jis gali būti sulaikytas. Dėl **Slovakijos Respublikos** neįmanoma padaryti jokių reikšmingų išvadų, nes atvejų skaičius itin mažas.

★ **Belgijoje** 2013 metais apgyvendinimo šeimos patalpose atveju pasislėpusiųjų buvo 23 %, o sulaikytų asmenų – mažiau negu 1 %.

★ **Latvijoje** pasislėpusiųjų tarp asmenų, kurie privalo reguliariai registruotis Valstybės sienos apsaugos tarnyboje, yra 3,84 %, o tarp sulaikytų asmenų – 1%. Kita vertus, asmenų, kurie privalo atiduoti savo kelionės ir asmens tapatybės dokumentus Valstybės sienos apsaugos tarnybai, pasislėpimo pavojus lygus nuliui.

★ **Slovėnijoje** pasislėpė 13 iš 17 asmenų (t. y. 92,9 %), kurių atžvilgiu buvo atliekama prieglobsčio procedūra ir kuriems galiojo judėjimo apribojimai Prieglobsčio namuose, tačiau tais metais iš asmenų, kurie buvo sulaikyti prieglobsčio procedūros metu, nepasislėpė nė vienas. Kita vertus, iš viso sulaikytųjų skaičiaus, kuriems buvo taikoma grąžinimo procedūra, pasislėpė 4,6 % asmenų, ir niekas nepasislėpė iš tų, kuriems buvo leista gyventi už sulaikymo centro ribų. Tačiau reikėtų pažymėti, kad tik keturiems asmenims, kurių atžvilgiu pradėta grąžinimo procedūra, ši alternatyvi sulaikymui priemonė buvo taikoma 2013 metais

¹⁸⁵ Šios sumos rodo paros kainą ir neatspindi priemonės efektyvumo.

(palyginimui – sulaikymo centre buvo apgyvendintas 171 asmuo).

★ **Slovakijos Respublikoje** 2013 metais pasislėpusių tarp sulaikytų asmenų buvo 1,5 %, o tarp asmenų, kuriems buvo taikomos alternatyvios sulaikymui priemonės, pasislėpusių išvis nebuvo. Tačiau interpretuojant šiuos statistinius duomenis reikia atkreipti dėmesį, kad iš viso tik dviem asmenims Slovakijos Respublikoje buvo taikomos alternatyvios sulaikymui priemonės, o tais metais sulaikyti buvo 195 asmenys.

Nors bendros statistikos dėl pasislėpusių skaičiaus tarp sulaikytų asmenų, palyginti su asmenimis, kuriems taikytos alternatyvios sulaikymo priemonės, negauta iš **Austrijos** ir **Lietuvos**, tačiau didelis pasislėpimo pavojus, susijęs su alternatyviomis sulaikymui priemonėmis, atsispindi šioje informacijoje:

★ **Austrijoje** vienas šaltinis įvertino, kad daugiau kaip 50 % asmenų, apgyvendintų centre Vienoje, *Zinnergasse*, taikant alternatyvią sulaikymui priemonę, arba pasislėpė, arba ši alternatyvi priemonė buvo nutraukta dėl kitų konkrečių priežasčių.¹⁸⁶

★ **Lietuvoje** tarp 2009 ir 2013 metų 102 nelydimi nepilnamečiai, kurie nepateikė prieglobsčio prašymo, buvo apgyvendinti Pabėgėlių priėmimo centre prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, t. y. jiems buvo taikoma alternatyvi sulaikymui priemonė. Įgyvendinant šią priemonę ne visada buvo tikrinama, ar asmuo yra pilnametis, buvo remtasi tik jo/jos žodiniais parodymais. Dauguma šių asmenų iš centro pasišalindavo, taip piktnaudžiaudami alternatyvia sulaikymui priemone.

8. Išvados

Nacionalinės teisinės sistemos **valstybėse narėse skiriasi**, atsižvelgiant į trečiųjų šalių piliečių, kurie gali būti sulaikomi, kategorijas. Pirmiausia, prieglobsčio prašytojų sulaikymą reglamentuoja kiti nacionaliniai teisės aktai negu kitų kategorijų trečiųjų šalių piliečių (pavyzdžiui, asmenų, kurie sulaikomi dėl neteisėto atvykimo, buvimo ar grąžinimo) sulaikymą. Tai pasakytina apie visas valstybes nares, išskyrus **Jungtinę Karalystę, Norvegiją, Suomiją ir Švediją**, kur tos pačios nacionalinės nuostatos vienodai taikomos visų kategorijų trečiųjų šalių piliečiams. Visose valstybėse narėse asmenys, kuriuos nuspręsta grąžinti, gali būti sulaikyti, remiantis konkrečiu sulaikymo pagrindu. Kai kuriose valstybėse narėse

atskiros sulaikymo priežastys gali būti „neteisėtas atvykimas“ ir „neteisėtas buvimas“.

Kalbant apie **pažeidžiamų asmenų sulaikymą**, daugumoje valstybių narių jis draudžiamas arba galimas **tik išskirtinėmis aplinkybėmis**.

Atskiros nacionalinės nuostatos galioja ir dėl asmenų, kurie negali būti išsiųsti ir/ar kuriems suteikiamas leidimas likti. Daugelio valstybių narių nuostatos numato, kad trečiosios šalies pilietis turi būti paleistas, jeigu nėra perspektyvos išsiųsti, jeigu sulaikymo tikslas nebeegzistuoja, jeigu sulaikymo laikas baigėsi, taip pat galiojančio teismo sprendimo pagrindu ir tuo atveju, jeigu atsakingoms institucijoms trūksta kruopštumo identifikuoti asmenis ir gauti kelionės dokumentus.

ES ir tarptautinių teisės aktų nuostatos numato, kad imigrantų sulaikymas turėtų būti grindžiamas tinkamu individualių aplinkybių, susijusių su konkrečiu asmeniu, įvertinimu. Kai kurios **vertinimo formos siekiant nustatyti sulaikymo pagrįstumą numatytos visose valstybėse narėse**. Individualaus vertinimo procedūras gali sudaryti keletas elementų, tarp jų: (i) galimybė taikyti alternatyvias sulaikymui priemones, (ii) teisinių sulaikymo pagrindų vertinimas, (iii) proporcingumo vertinimas, atsižvelgiant į asmens pažeidžiamumą ir pagrindines žmogaus teises.

Vertinant reikia atsižvelgti į tris plačias veiksmų grupes: (i) ar pakaks alternatyvių sulaikymui priemonių ir ar asmuo su jomis sutiks, (ii) asmenų pažeidžiamumas ir (iii) praktinis pritaikymas, kai, pavyzdžiui, reikia įvertinti tam tikros alternatyvios sulaikymui priemonės pritaikymo lankstumą ir kainą.

Daugumoje valstybių narių **tos pačios nacionalinės institucijos, kurios atsako už sprendimą dėl sulaikyto trečiosios šalies piliečio apgyvendinimo, kartu vertina ir tai, ar taikytini sulaikymo pagrindai**. Teisminių institucijų vaidmuo kalbant apie sulaikymą valstybėse narėse labai skiriasi. 9 valstybėse narėse teisminės institucijos įtraukiamos priimant pradinį sprendimą dėl asmens sulaikymo. Automatinė, *ex officio* teisminė administracinių sulaikymo priemonių kontrolė atliekama 9 valstybėse narėse.

Trečiosios šalies piliečių apgyvendinimas specializuotuose sulaikymo centruose yra bendra Europos Sąjungos praktika, ji laikoma **kraštutine priemone**. Nors tarp valstybių narių nemaža skirtumų, vis dėlto taikomi ir bendri modeliai, daugiausia susiję su specifinių trečiųjų šalių asmenų grupių sulaikymu (t. y. šeimos, vaikų, nelydimų nepilnamečių, neįgaliųjų, nėsčiųjų, kt.) ar su svarbiausių paslaugų teikimu, tokių kaip sveikatos priežiūra, kalbų kursai, teisė į ryšį su išoriniu pasauliu.

¹⁸⁶ Informaciją suteikė Lukas Rehberger iš NVO Verein Menschen Leben (<http://www.menschen-leben.at/>)

Dauguma valstybių narių (iš viso 24 iš 26, dalyvaujančių šiame tyrime) **alternatyvias sulaikymui priemones** taiko vis dažniau. Sprendimas dėl šių priemonių taikymo visuomet priimamas tik įvertinus individualias aplinkybes. Prievolė registruotis ir reikalavimas dėl gyvenamosios vietos, dažnai papildantis vienas kitą, yra alternatyvios sulaikymui priemonės, kurias taiko didžioji dauguma valstybių narių. Tačiau ne visų kategorijų trečiųjų šalių piliečiams, aptartiems šiame tyrime, ši galimybė siūloma, be to, gali gerokai skirtis jos praktinis įgyvendinimas. Kai kuriose valstybėse narėse, pavyzdžiui, **Graikijoje**, tam tikros alternatyvios priemonės numatytos teisės aktuose, tačiau dar nebuvo įgyvendintos praktiškai.

Sunkumų kyla, norint įvertinti trečiųjų šalių piliečių sulaikymo ar alternatyvių sulaikymui priemonių taikymo poveikį valstybės narės grąžinimo politikos ir prieglobsčio procedūrų efektyvumui. Pateikta labai mažai duomenų, kad būtų galima vertinti šį poveikį, ypač kalbant apie alternatyvias sulaikymui priemones. Esami duomenys dažnai nepatikimi, paremti labai mažu skaičiumi pavyzdžių ir surinkti iš šaltinių, kuriuos sunku palyginti.

Apskritai duomenys, surinkti šiam tyrimui, rodo, kad:

- ★ sulaikymo ir jam alternatyvių priemonių poveikis valstybių narių gebėjimui priimti greitus ir sąžiningus sprendimus dėl sulaikymo yra gana nereikšmingas (tačiau kiti veiksniai, pavyzdžiui, ar grąžinamas asmuo turi reikalingus kelionės dokumentus, atlieka kur kas svarbesnį vaidmenį);
- ★ alternatyvios sulaikymui priemonės taikymas asmeniui kainuoja mažiau negu jo apgyvendinimas sulaikymo centre, nors tiesioginių įrodymų trūksta ir jie prieinami ne visose valstybėse narėse;
- ★ pagrindinių žmogaus teisių pažeidimo pavojus yra didesnis sulaikant asmenis negu jiems taikant alternatyvias sulaikymui priemones;
- ★ pasislėpimo pavojus gali būti didesnis, jeigu taikomos alternatyvios sulaikymui priemonės, o sulaikymo atveju jis labai mažas arba iš viso neegzistuoja.

1 priedas. Terminų žodynas

Šiame tyrime vartoti terminai apibūdinami taip:

Alternatyvios sulaikymui priemonės (angl. alternatives to detention) – tai nebaudžiamosios administracinės priemonės, kurias nurodo administracinės ar teisminės institucijos (-a), siekdamos apriboti asmens laisvę, kad būtų galima taikyti kitą procedūrą.

Paspartinta prieglobsčio procedūra (angl. accelerated international protection procedure) – tai paspartinta procedūra nagrinėti prieglobsčio prašymą, kuris yra arba akivaizdžiai nepagrįstas ir kyla rimta grėsmė nacionaliniam saugumui ar viešajai tvarkai, arba pateikta pakartotinė paraiška" (šaltinis: EMN žodynas 3.0).

Perdavimas pagal Dublino reglamentą (angl. Dublin transfer) – tai prašytojo perdavimas valstybei narei, atsakingai už nagrinėjimą pagal Dublino reglamentą (šaltinis: Reglamento 604/2013 26 (1) straipsnis).

Prieglobstis (angl. international protection) – pasauliniu mastu tai tarptautiniais įstatymais grindžiami tarptautinės bendruomenės veiksmai, kuriais siekiama apginti pagrindines tam tikros kategorijos asmenų, negaunančių prieglobsčio savo šalyse, teises už jų šalies ribų. Europos kontekste tai apibūdinama kaip apsauga, kuri apima pabėgėlio statusą ir vėlesnį prieglobsčio prašytojo statusą" (šaltinis: EMN žodynas 3.0).

Priėmimo centras (angl. reception centre) – tai vieta, kur patenkinami būtini pabėgėlių ar prieglobsčio prašytojų poreikiai, jiems atvykus į prieglobsčio šalį (šaltinis: adaptuota pagal „priėmimo centro“ apibrėžimą EMN žodyne 3.0).

Priverstinis gražinimas (angl. forced return) – tai priverstinis asmens išsiuntimas į kilmės, tranzito ar trečiąją šalį (t. y. gražinamą šalį), remiantis administraciniu ar teismo dokumentu. Sinonimas – išsiuntimas (JK) (šaltinis: EMN žodynas 3.0)

Procedūra pagal Dublino reglamentą (angl. Dublin procedure) – tai procesas nustatyti valstybei narei, atsakingai už trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės vienoje iš valstybių narių pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą (šaltinis: Reglamento 604/2013 1 straipsnis).

Sulaikymas (angl. detention) apibūdinamas kaip „nebaudžiamoji administracinė priemonė, nurodyta administracinių ar teisminių institucijų (-os), siekiant apriboti asmens laisvę per suvaržymą, kad būtų galima taikyti kitą procedūrą" (šaltinis: EMN žodynas 3.0).

Sulaikymo centras (angl. detention facility) – tai „specialus centras, kuriame pagal nacionalinius

įstatymus sulaikomi trečiųjų šalių piliečiai" (šaltinis: EMN žodynas 3.0).

Teisė likti (angl. tolerated stay) – tai suteikta teisė šalyje būti asmenims, kurių neįmanoma išsiųsti arba dėl praktinių priežasčių (tokių kaip dokumentų nebuvimas ar kilmės šalies atsisakymas priimti asmenį), arba jeigu jų negalima išsiųsti dėl non-refoulement principo. Toleruojamo buvimo statusas, suteikiamas daugelyje valstybių narių, yra nevienodai apibūdinamas ir reguliuojamas skirtingų teisinių priemonių (šaltinis: adaptuota pagal žurnalą „Priverstinės migracijos apžvalga" ir nacionalinių nuostatų dėl toleruojamo buvimo apžvalgą).

Be to, tyrime naudojamos ir šios alternatyvių sulaikymui priemonių, nesusijusių su laisvės atėmimu, sąvokos. Jos paimitos iš JTVPK „Gairių dėl taikytinų kriterijų ir standartų, susijusių su prieglobsčio prašytojų sulaikymu ir alternatyviomis sulaikymui priemonėmis":

Prievolė registruotis (angl. reporting obligations). Asmuo gali būti paleistas su sąlyga, kad jis/ji reguliariai pranešinės apie save kontroliuojančiai institucijai. Prievolė registruotis gali apimti periodines ataskaitas ar pranešimą apie planuojamus susitikimus, pavyzdžiui, dėl prieglobsčio prašymo išklauso. Kontroliuojanti institucija gali būti policija, imigracijos institucija, vietos valdžios institucija, NVO ar privačios įmonės pagal sutartį su bendruomene (UNHCR 2012 peržiūrėtos gairės dėl sulaikymo) (UNHCR 2012 Revised Guidelines on Detention).

Prievolė atiduoti pasą ar kelionės dokumentą (angl. obligation to surrender a passport or a travel document). Ši priemonė apima asmens įsipareigojimą atiduoti ar atsisakyti asmens ir/ar kelionės dokumentų (pavyzdžiui, paso). Tokiais atvejais asmenims turi būti išduoti pakaitiniai dokumentai, leidžiantys jiems būti teritorijoje ir/ ar apsigyventi bendruomenėje (UNHCR 2012 peržiūrėtos gairės dėl sulaikymo) (UNHCR 2012 Revised Guidelines on Detention).

Reikalavimas dėl gyvenamosios vietos (nurodyta gyvenamoji vieta) (angl. residence requirements (directed residence)). Asmuo gali būti paleistas su sąlyga, kad jis/ji apsigyvens nurodytu adresu ar tam tikroje administracinėje teritorijoje. Taip pat gali būti reikalaujama, kad asmuo, norėdamas išvykti iš paskirtos administracinės teritorijos, gautų leidimą ar informuotų atsakingus asmenis, jeigu pasikeis jo adresas toje pačioje teritorijoje (UNHCR 2012 peržiūrėtos gairės dėl sulaikymo).

Apgyvendinimas atvirose ar pusiau atvirose centruose (angl. residence at open or semi-open reception centres). Šiuo atveju asmuo paleidžiamas ir apgyvendinamas atviraime ar pusiau atviraime centre su sąlyga gyventi šiuo adresu. Dar apibūdinama kaip „nurodyta gyvenamoji vieta“. Pusiau atvirose centruose gali būti tam tikrų judėjimo apribojimų, pavyzdžiui, nustatytos valandos ar įpareigojimas registruotis išeinant iš centro ir į jį grįžtant (UNHCR 2012 peržiūrėtos gairės dėl sulaikymo).

Paleidimas už užstatą/įkeičiamąjį raštą (angl. release on bail/bond). Asmuo paleidžiamas, jei gali sumokėti nurodytą užstato sumą. Gali būti reikalaujama ir nurodyti garantuotoją/laiduotoją (UNHCR 2012 peržiūrėtos gairės dėl sulaikymo).

Stebėseną elektroninėmis priemonėmis (angl. electronic monitoring). Asmuo gali būti stebimas elektroninėmis priemonėmis (pavyzdžiui,

žymėjimas), norint fiksuoti jo/jos judėjimą (UNHCR 2012 peržiūrėtos gairės dėl sulaikymo).

Reikalavimas turėti garantuotoją/laiduotoją (angl. guarantor/surety requirements). Šiuo atveju reikalaujama, kad asmuo nurodytą laiduotoją, kuris garantuos, kad jis atvyks į apklausas, oficialius susitikimus ir susirinkimus. To nepadarius, laiduotojui gali būti skirta bauda. Laiduotoju gali būti, pavyzdžiui, šeimos narys, NVO ar bendruomenės grupė (UNHCR 2012 peržiūrėtos gairės dėl sulaikymo).

Bendruomenės kontroliuojama programa (angl. community management programme). Bendruomenės priežiūros priemonės gali apimti plačią praktiką, kai asmenys savarankiškai gyvena bendruomenėje ir jiems paskirtas prižiūrintis asmuo, kuris domisi konkrečiu žmogumi, seka svarstymo eigą ir kartu ieško sprendimo (UNHCR 2012 peržiūrėtos gairės dėl sulaikymo).

2 priedas. Nacionalinės valdžios institucijos

A2 lentelė. Nacionalinės valdžios institucijos, atsakingos už individualaus vertinimo procedūras ir sprendimus dėl sulaikymo

	Nacionalinės valdžios institucijos, atsakingos už individualaus vertinimo procedūrų atlikimą	Nacionalinės valdžios institucijos, sprendžiančios dėl trečiosios šalies piliečio sulaikymo
AT	Federalinė migracijos ir prieglobsčio reikalų tarnyba (pavaldi Federalinei vidaus reikalų ministerijai)	Federalinė migracijos ir prieglobsčio reikalų tarnyba (pavaldi Federalinei vidaus reikalų ministerijai)
BE	Belgijos imigracijos tarnyba (Vidaus reikalų)	Belgijos imigracijos tarnyba (Vidaus reikalų)
BG	Vidaus reikalų ministerija	Vidaus reikalų ministerija
CY	Civilinio registro ir migracijos departamentas, policijos užsieniečių reikalų ir imigracijos poskyris, Socialinės gerovės tarnyba, Psichikos sveikatos tarnyba	Civilinio registro ir migracijos departamentas
CZ	- Čekijos Respublikos policija iš dalies bendradarbiauja su Vidaus reikalų ministerija dėl piliečių, kuriems galioja Įstatymas dėl užsienio piliečių gyvenamosios vietos - Vidaus reikalų ministerija prieglobsčio prašytojų atveju	- Čekijos Respublikos policija iš dalies bendradarbiauja su Vidaus reikalų ministerija dėl piliečių, kuriems galioja Įstatymas dėl užsienio piliečių gyvenamosios vietos - Vidaus reikalų ministerija prieglobsčio prašytojų atveju
DE	Sulaikyti galima tik nurodžius kompetentingam apylinkės teismui ir tik po to, kai kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos – užsieniečių reikalų institucijos, federalinės žemės policijos pajėgos ir institucijos, susijusios su judėjimo per sieną priežiūra, pateikia prašymą	Sulaikyti galima tik nurodžius kompetentingam apylinkės teismui ir tik po to, kai kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos – užsieniečių reikalų institucijos, federalinės žemės policijos pajėgos ir institucijos, susijusios su judėjimo per sieną priežiūra, pateikia prašymą
EE	Policijos ir sienos apsaugos tarnyba	Administracinis teismas Policijos ir sienos apsaugos tarnybos reikalavimu po atitinkamos kontroliuojančios institucijos vadovo rekomendacijos (Prieglobsčio reikalų tarnyba)
EL	Generalinis policijos direktoratas Prieglobsčio prašytojų sulaikymas: Generalinis policijos direktoratas po atitinkamos kontroliuojančios institucijos vadovo rekomendacijos (Prieglobsčio reikalų tarnyba)	Generalinis policijos direktoratas Prieglobsčio prašytojų sulaikymas: Generalinis policijos direktoratas po atitinkamos kontroliuojančios institucijos vadovo rekomendacijos (Prieglobsčio reikalų tarnyba)
ES	Nacionalinė policija	Teisminės institucijos
FI	Policija ir Sienos apsaugos tarnyba	- Policija: vadovaujantis vietinio policijos skyriaus pareigūnas, Nacionalinis tyrimų biuras ar Suomijos intelektinės apsaugos tarnyba; - Sienos apsaugos tarnyba: Sienos apsaugos tarnybos pareigūnas, vadovaujantis žmonių sulaikymui, ar Sienos apsaugos tarnybos pareigūnas, turintis ne mažesnę negu leitenanto laipsnį
FR	Prefektas (vietinis valstybės administracijos atstovas)	Prefektas (vietinis valstybės administracijos atstovas)
HR	Užsieniečių ir prieglobsčio reikalų tarnyba, Vidaus reikalų ministerijos Administravimo ir kontrolės direktorato padalinys	Užsieniečių ir prieglobsčio reikalų tarnyba, Vidaus reikalų ministerijos Administravimo ir kontrolės direktorato padalinys
HU	Imigracijos ir pilietybės reikalų tarnybos Pabėgėlių ir užsieniečių reikalų policijos departamento regioninis direktoratas	Imigracijos ir pilietybės reikalų tarnybos Pabėgėlių ir užsieniečių reikalų policijos departamento regioninis direktoratas ir Policija (jei sulaikyti nurodė Policija)
IE	Imigracijos tarnybos pareigūnas ar <i>Garda</i> (Airijos nacionalinė policija) narys	Imigracijos tarnybos pareigūnas ar <i>Garda</i> (Airijos nacionalinė policija) narys Apygardos teismas dalyvauja nustatant alternatyvias sulaikymui priemones pabėgėlio statuso prašytojams
LV	Valstybės sienos apsaugos tarnyba	Valstybės sienos apsaugos tarnyba
LU	Policijos Užsieniečių reikalų tarnyba ir Imigracijos direktorato darbuotojai	Imigracijos ir prieglobsčio suteikimo reikalų ministras
LT	- Policija ar kita įstatymų priežiūros institucija, jei sulaikymo trukmė neviršija 48 valandų - Teismas, jeigu viršija 48 valandas	- Policija ar kita įstatymų priežiūros institucija, jei sulaikymo trukmė neviršija 48 valandų - Teismas, jeigu viršija 48 valandas
MT	Įgaliotasis migracijos pareigūnas ir Imigrantų prašymų nagrinėjimo tarnyba	Įgaliotasis imigracijos pareigūnas
NL	Policija, KMar (Nyderlandų karališkoji karinė policija), konsultuodamasi su DT&V (Repatriacijos ir išvykimo tarnyba) bei IND (Imigracijos ir natūralizacijos tarnyba)	Policija, KMar (Nyderlandų karališkoji karinė policija) DT&V (Repatriacijos ir išvykimo tarnyba) bei IND (Imigracijos ir natūralizacijos tarnyba) atlieka patariamąjį vaidmenį, susijusį su sprendimu sulaikyti užsieniečių
PL	Sienos apsaugos tarnyba	Sienos apsaugos tarnyba, teismas

PT	Žemesnieji baudžiamųjų bylų teismai ar apygardos teismai	Žemesnieji baudžiamųjų bylų teismai ar apygardos teismai
SI	Prieglobsčio procedūros: apgyvendinimo, priežiūros ir integracijos skyrius, Vidaus reikalų ministerijos Vidaus administracinių reikalų, migracijos ir natūralizacijos direktorato padalinys Gražinimo procedūros: policijos punktai ir policijos direktoratai dėl nelydimų nepilnamečių priežiūros	Prieglobsčio procedūros: apgyvendinimo, priežiūros ir integracijos skyrius, Vidaus reikalų ministerijos Vidaus administracinių reikalų, migracijos ir natūralizacijos direktorato padalinys Gražinimo procedūros: policijos punktai ir policijos direktoratai dėl nelydimų nepilnamečių priežiūros
SK	Užsieniečių reikalų policijos departamentai, pasienio policijos departamentai ar prieglobsčio reikalų departamentas, prižiūrint ir vadovaujant Policijos pajėgų prezidiumo Sienos apsaugos ir užsieniečių reikalų policijos tarnybai	Užsieniečių reikalų policijos departamentai, pasienio policijos departamentai ar prieglobsčio reikalų departamentas, prižiūrint ir vadovaujant Policijos pajėgų prezidiumo Sienos apsaugos ir užsieniečių reikalų policijos tarnybai
SE	Švedijos migracijos reikalų taryba, Švedijos policija ir migracijos teismai	Švedijos migracijos reikalų taryba, Švedijos policija ir migracijos teismai
UK	Migracijos pareigūnai ir Vidaus reikalų ministerijos pareigūnai, vadovaujant valstybės sekretoriui, atsakingam už vidaus reikalus	Migracijos pareigūnai ir Vidaus reikalų ministerijos pareigūnai, vadovaujant valstybės sekretoriui, atsakingam už vidaus reikalus
NO	Vietos policijos vadas ar asmuo, paskirtas vietos policijos vado	Vietos policijos vadas ar asmuo, paskirtas vietos policijos vado

3 priedas. Sulaikymo sąlygos ir kiti kokybės rodikliai

A3.A lentelė. Apgyvendinimas sulaikymo įstaigose

Rodiklis	Sulaikymo centrų skaičius	Vidutinis plotas (m ²), tenkantis sulaikytajam	Sulaikytųjų skaičius patalpoje	Ar šeimos apgyvendinamos atskirai	Ar vaikai apgyvendinami atskirai nuo tėvų	Ar nelydimi nepilnamečiai atskiriami nuo pilnamečių	Ar vienišos moterys atskiriamos nuo vienišų vyrų
Valstybė narė							
Austrija	15	-	-	Taip	Ne	Taip	Taip
Belgija	5	-	-	Ne. Šeimos nėra nesulaikomos	Taip	Ne. NN nėra sulaikomi	Taip
Bulgarija	2	3	25	Taip	n/a	Ne. NN nėra sulaikomi	Taip
Čekijos Respublika	1	5,67	2	Taip	Ne	Taip	Taip
Estija	1	7,7	2	Taip	Ne	Taip	Taip
Graikija	5			Ne. Šeimos nėra sulaikomos	Ne	Taip	Taip
Ispanija	8	-	-	Taip	Ne	Ne. NN nėra sulaikomi	Taip
Jungtinė Karalystė	10	n/a	Tarp 1 ir 12	Taip, tam tikruose centruose	Ne	Taip	Taip
Kipras	1					Taip	
Kroatija	1		6–7	Taip	Ne	Taip	Taip
Latvija	1	Min. 3 (laikinojoje apgyvendinimo vietoje), min. 4 (sulaikytų užsieniečių apgyvendinimo centre)	Maks. 4 (dažniausiai apgyvendinama po 2)	Taip	Ne/taip (nepilnamečiai su tėvais apgyvendinami su savo tėvais atskirose patalpose apgyvendinimo centre. Jeigu tai susiję su vaiko interesais arba prašant pilnamečiam šeimos nariui, nepilnametis gali būti atskirtas nuo jo/jos ir apgyvendintas Vaiko priežiūros centre ar ten, kur apsistoję užsieniečio giminaičiai, gyvenantys Latvijoje)	Taip	Taip
Lenkija	6	Min. 3 vyrams, min. 4 moterims ir nepilnamečiams	2–8	Taip	Taip	Taip	Taip
Lietuva	1	Min. 5		Taip	Ne	Taip	Taip
Liuksemburgas	1	- 7,5 vienviečiuose kambariuose - 9,6 dviečiuose kambariuose - 10 izoliuotuose kambariuose	Maks. 2 (vienviečiame kambaryje)	Ne (atskirose patalpose)	Ne	Taip (atskirai nuo vienišų pilnamečių. Jeigu jie sulaikyti, turi būti apgyvendinti šeimai skirtose patalpose)	Taip
Malta	-	2,7		Taip	Ne	Taip	Taip
Nyderlandai	3	10	2	Taip, Roterdamo centre	Ne	Taip	Taip
Portugalija	6			Tik 4 centruose	Ne	n/a	Taip
Prancūzija	23	10	6	Taip, bet tik kai kuriuose centruose	Ne	Ne. NN nėra sulaikomi	Taip
Slovakijos Respublika	2	Tarp 3,25 ir 3,58	Maks. 4 Medvedovo PDCA Maks. 8 Sečovčės PDCA	Taip, daugiausia Sečovčės PDCA	Ne (taip, tik išskirtiniais atvejais)	Ne. NN nėra sulaikomi	Taip

Slovėnija	1	2,8	Maks. 6 (paprastai nebūna užpildyta)	Taip	Ne	Taip	Taip
Suomija	2		<i>Metsälä</i> sulaikymo skyrius: 2 asmenys kambaryje Joutseno: 1 asmuo kambaryje, išskirtiniais atvejais 2	Taip	Taip	Taip	Taip
Švedija	5	63	1	Taip. Iki 4 šeimos narių kambaryje. Esant 5 nariams, jeigu įmanoma, jie apgyvendinami tame pačiame kambaryje	Ne	Taip	Taip
Vengrija	7	Min. 5	Tarp 2 ir 9 (neiškirta, kuriame iš centrų)	Taip. Joms garantuojama teisė į atskirą gyvenamąjį plotą	Ne	Ne. NN nėra sulaikomi	Taip
Vokietija	6 specializuoti sulaikymo centrai (2014 m. liepos 31 d.) Mažiausiai 12 sulaikymo patalpų valstybiniuose kalėjimuose (2013 m. gruodžio 31 d.)	-	1–6 (priklauso nuo įstaigos ir federalinės žemės, bet dažniausiai 1–2 žmonės kambaryje)	Paprastai šeimos nėra kartu sulaikomos, sulaikomas tik vienas iš tėvų (dažniausiai vyras) Įstaigose Biurene (Šiaurės Reinas-Vestfalija) ir Berlyne įrengti „šeimos kambariai“	Ne	Apskritai NN nėra sulaikomi, tačiau jiems skiriama Jaunimo gerovės tarnybos priežiūra; jeigu išskirtiniais atvejais NN sulaikomi, daugelyje įstaigų jie atskiriami nuo pilnamečių, tačiau kai kuriose gali būti apgyvendinti kartu su jais. Kai kuriuose sulaikymo iki išsiunčiant centruose nepilnamečiams skiriamos atskiros patalpos (pvz., Heseno ir Šlėzvingo-Holšteino)	Taip
Norvegija	1	9	1	Taip. Iki 5 šeimos narių kambaryje (4 pilnamečiai ir 1 nepilnametis)	Ne	Taip	Taip

A3.B lentelė. Sulaikymo centrų kokybė

Rodiklis	Judėjimas	Ryšiai	Parama	Laisvalaikio veikla	Sveikatos priežiūra	Specialios nuostatos
Valstybė narė	- Galimybė išeiti į lauką - Teisė palikti įstaigą - Galimybė judėti įstaigos ribose	- Teisė priimti lankytojus - Kontaktai su išoriniu pasauliu	- Edukacinės programos (tarp jų ir privalomasis mokymas vaikams ir kalbos kursai) - Vertimas raštu ir žodžiu - Teisinės konsultacijos			- dėl pažeidžiamų asmenų - dėl asmenų, galinčių kelti grėsmę saugumui
Airija ¹⁸⁷	- Nėra informacijos - Nėra informacijos - Nėra informacijos	- Taip, bent jau savo šeimos narius - Nėra informacijos	- Nėra informacijos - Taip - Taip	- Nėra informacijos	- Ypatingomis aplinkybėmis gali būti apgyvendinami ligoninėje	- Taip, ypač senyvo amžiaus ir neįgaliems asmenims - Taip, jie atskiriami nuo kitų sulaikytųjų
Austrija	- Min. 1 val. per dieną - Neturi teisės palikti įstaigą - Taip, jeigu nėra užkrečiamųjų ligų pavojaus	- Taip. Apskritai 30 min. per savaitę Neribotai, pavyzdžiui, teisininkams, ambasados atstovams, kontrolieriams, UNHCR	- Mezgimo ir siuvimo kursai - Vertimo raštu ir žodžiu paslaugos - Nemokama teisinė konsultacija	- Sportas, šokių pamokos, galimybė naudotis biblioteka, kūno rengybos grupės, vidaus žaidimai, stalo	- Gydytojo paslaugos ir gydytojo konsultacijos 24 val. 7 dienas per savaitę	- Ne - Galimas apgyvendinimas atskirose vienetėse

¹⁸⁷ Tai negalioja bendrai kalėjimo situacijai ar sąlygoms.

Rodiklis	Judėjimas	Ryšiai	Parama	Laisvalaikio veikla	Sveikatos priežiūra	Specialios nuostatos
Valstybė narė	- Galimybė išeiti į lauką - Teisė palikti įstaigą - Galimybė judėti įstaigos ribose	- Teisė priimti lankytojus - Kontaktai su išoriniu pasauliu	- Edukacinės programos (tarp jų ir privalomasis mokymas vaikams ir kalbos kursai) - Vertimas raštu ir žodžiu - Teisinės konsultacijos			- dėl pažeidžiamų asmenų - dėl asmenų, galinčių kelti grėsmę saugumui
		- Telefono skambučiai (neįrašinėjami) ir pašto paslaugos		futbolas		
Belgija	- Min. 2 val. per dieną - Tik dėl medicininių priežasčių - Taip, priklausomai nuo įstaigos	- Taip, (1) Šeimos nariai (pirmenybė sutuoktiniui ar partneriui, broliui ir seseriai, dėdei ir tetai): kasdien, min. 1val.; (2) Teismo atstovai: kasdien, nuo 8 iki 22 val. (3) Atsakingų organizacijų nariai (pvz., UNHCR, Federalinio migracijos centro) ir parlamento nariai. (4) Akredituotos organizacijos: 25 NVO suteikta teisė reguliariai lankyti sulaikytuosius sulaikymo centruose. (5) Kiti asmenys: leidus įstaigos direktoriui - Taip (netikrinama), (1) Pašto paslaugos: nelimituotos. (2) Telefonas: vienas nemokamas skambutis atvykus, nemokamai galima skambinti savo advokatui ir galima naudotis savo mobiliuoju telefonu (be fotoaparato) dienos metu. (3) Internetas ir el. paštas: galimas tik vienoje įstaigoje (<i>Caricole</i>).	- Pagrindinis kalbos kursas - Tik vertimas žodžiu (telefonu) išskirtiniais atvejais - Nemokamos paslaugos tik tų teisininkų, kuriuos skyrė valstybė	- Galimybė naudotis biblioteka, kai kurios sporto šakos, televizija, maldos kambarys. Mokytojų rengiamos laisvalaikio pramogos	- Medicininės paslaugos, prieinamos dienos metu (naktį gali būti iškviestas gydytojas), ir psichologo paslaugos	- Asmenys, turintys specialių medicininių, psichologinių ar psichiatrinų poreikių, gali gauti atitinkamus priedus sulaikymo įstaigoje ar už jos ribų - Adaptuotas režimas ar izoliacija
Bulgarija	- Kasdien - Ne - Taip, išskyrus draudžiamą teritoriją	- Šeimos nariai, giminės, advokatai, atitinkamų konsulinių ir diplomatinų atstovybių pareigūnai, NVO atstovai - Asmeninė siunčiama korespondencija ir telefono skambučiai. Pašto siuntiniams taikomi saugumo reikalavimai	- Ne - Nemokamos vertimo paslaugos, remiant Europos grąžinimo fondui - Nemokama teisinė konsultacija, teikiama Bulgarijos Helsinkio komiteto	- Kasdienis pasivaikščiojimas, religinė veikla, socialinė veikla, TV laidos, sporto veikla	- Pirminė ambulatorinė sveikatos priežiūra, taip pat prevencinė, reabilitacinė sanitarinė epidemiologinė veikla palaikyti ir stiprinti fizinę bei psichinę užsieniečių sveikatą. Jei būtina, pacientai vežami į ligoninę	- Atsižvelgiant į atvejį, pažeidžiami asmenys apgyvendinami specialiose patalpose. Asmenys, kuriems informaciją teikia ar nustato diagnozę gydytojas ar psichologas, apgyvendinami specialiai ligoniams skirtose patalpose - Apgyvendinimas atskirose patalpose su numatytomis saugumo priemonėmis
Čekijos Respublika	- 7–20 val. (žiema), 7–22 val. (birželį, liepą, rugpjūtį), 7–21 val. (likusiu metų laiku) - Tik dėl administracinių (teismo) ir medicininių priežasčių - Nėra informacijos	- Taip 1) Šeima ir draugai 1 val. dukart per savaitę 2) Teismo atstovai (bet kuriuo metu) - Viešasis telefonas ir paštas (netikrinami), policija tikrina tik gaunamus siuntinius, ar juose nėra pavojingų ir draudžiamų daiktų	- Privalomojo mokyklinio amžiaus vaikams - Nemokamai - Nemokamai	- Sporto, treniruoklių, kino patalpos, taip pat muzikos, vaizduojamojo meno, siuvimo skyriai, vaikų centras	- Taip. Centre dirba specialistas, specializuota pagalba teikiama greta esančioje ligoninėje	- Ne - Ne
Estija	- Min. 1 val. per dieną, dažniausiai iki 10 val. - Tik leidus centro vadovui	- Taip (daugiausia du asmenys vienu kartu) 1) konsulato pareigūnai,	- Garantuojamas privalomasis mokyklinis ugdymas. Nemokami estų kalbos kursai	- Sporto veikla, biblioteka, TV, vidaus žaidimai.	- Gydytojo konsultacijos teikiamos ne rečiau kaip kartą per mėnesį. Jų metu tikrinama	- Taip - Taip, informacija suteikiama kaip galima greičiau ir

Rodiklis	Judėjimas - Galimybė išeiti į lauką - Teisė palikti įstaigą - Galimybė judėti įstaigos ribose	Ryšiai - Teisė priimti lankytojus - Kontaktai su išoriniu pasauliu	Parama - Edukacinės programos (tarp jų ir privalomasis mokymas vaikams ir kalbos kursai) - Vertimas raštu ir žodžiu - Teisinės konsultacijos	Laisvalaikio veikla	Sveikatos priežiūra	Specialios nuostatos - dėl pažeidžiamų asmenų - dėl asmenų, galinčių kelti grėsmę saugumui
Valstybė narė						
	(t. y. dėl medicininių priežasčių) - Sulaikytieji gali laisvai judėti (centro koridoriais, valgio ir laisvalaikio kambariuose, poilsio patalpose ir vaikščioti kieme centro teritorijoje) 8.30–22.00 val., tačiau turi laikytis dienotvarkės	2) advokatai, 3) dvasininkas (leidus centro vadovui); 4) valstybinių institucijų, tarptautinių ar nevyriausybinių organizacijų atstovai. Leidus ir prižiūrint centro vadovui, galimi trumpi asmeniniai susitikimai (su neminėtais prieš tai žmonėmis, tarp jų ir nepilnamečiais), jeigu jie netrukdo vykdyti išsiuntimo proceso - Telefonas, faksas (centro vadovui leidus). Laiškus atplėšia prižiūrintis pareigūnas sulaikytojo akivaizdoje. Internetas neleidžiamas. Patikra tik teismui leidus ar jei galimi centro taisyklių pažeidimai	- Vertimo paslaugos - Taip, apskundžiant sprendimą grąžinti	Nepilnamečiams – atitinkami žaidimai/veikla	išsiunčiamų asmenų sveikata (fizinė ir psichinė), taip pat atliekamos elementarios medicininės procedūros. Sulaikytasis gali būti paguldytas į centrinę kalėjimo ligoninę ar į kitą medicinos įstaigą. Būtinoji pagalba yra nemokama, kitas paslaugas iš dalies turi apmokėti pats asmuo. Dukart per mėnesį centre lankosi gydytojas psichologas (paslauga teikiama tik anglakalbiams ir rusakalbiams)	susijusiam asmeniui suprantama kalba
Graikija	- Iki dviejų kartų per dieną - Ne - Taip, priklauso nuo dienos meto ir centro pobūdžio	- Taip 1) šeima ir draugai kartą per dieną 2) teismo atstovai (bet kuriuo metu) - Telefonai su kortelėmis (visuose centruose), internetas ir mobilusis telefonas, priklauso nuo centro pobūdžio	- Nėra informacijos - Nemokami vertimai žodžiu ir raštu - Teoriškai nemokamai rengia NVO, tačiau praktiškai tai neįmanoma, nes NVO ištekliai riboti	- Sportas (futbolas, krepšinis, stalo tenisas), kompiuteriai	- Sąlygos, kaip pranešama, prastos (užkrečiamųjų ligų atvejai). Sunkiais atvejais sulaikytieji perkeliama į valstybines ligonines	- Nėra informacijos - Ne
Ispanija	- Taip, bent 4 val. per dieną - Taip, prireikus medicinos pagalbos ar gydymo, kuris nėra prieinamas sulaikymo centre - Judėjimas ribojamas pagal paros laiką	- Taip. Neribojama lankymosi valandomis - Taip, leidžiami viešieji telefonai	- Teikiama socialinė pagalba - Taip - Taip	- Taip	- Taip	- Taip - Taip. Jie gali būti izoliuoti pagrįstu direktoriaus sprendimu, pranešus sulaikytajam ir teismui, kuris ir sprendžia, ar taikyti šią priemonę
Jungtinė Karalystė	- Min. 1 val. per dieną - Su leidimu ir prižiūrint tik vaikams ir šeimoms neilgam laikui - Taip, atskirai nuo tų, kurie atskirti nuo bendruomenės ar laikinai izoliuoti	- Nėra apribojimų dėl lankytojų tipo (galimi tik kalėjime uždarytiems sulaikytiesiems) - Galima naudotis telefonu, paštu, el. paštu ir faksu (apribojimai sulaikytiesiems kalėjimuose). Bendravimas paprastai nėra stebimas. Interneto naršymas gali būti ribojamas	- Pilnamečių ugdymo programos, tarp jų ir kalbos kursai. Ikimokyklinio amžiaus vaikai gali būti lavinami per žaidimus - Nemokamai - Nemokamai	- Galimybė kasdien naudotis biblioteka ir sulaikytųjų informacijos kambariu, kardiorenirukliai, interneto įranga, biliardas, lauke – rekreacinė teritorija sportui, meno ir amatų dirbtuvės, ugdymo programos	- 24 val. 7 dienas per savaitę pirminės sveikatos priežiūros paslaugos vietoje, atitinkančios bendruomenės bendrosios praktikos gydytojų veiklą. Kai kuriuose centruose yra stacionarios palatos, kuriose būdi sveikatos priežiūros darbuotojai	- Pažeidžiami asmenys paprastai nėra sulaikomi - Taip
Kipras	- Kasdienė galimybė išeiti į lauką, keletą valandų ryte ir vakare - Palikti centrą neturi teisės - Teisė judėti centro ribose	- Lankytojai: šeimos nariai, draugai, kuriems leidžiama lankyti, advokatai, NVO atstovai (reikia policijos leidimo), Kontrolieriaus tarnybos atstovai, konsulato atstovai, UNHCR atstovai	- Ne - Taip, oficialiems kontaktams, susijusiems su apeliacijos procesu - Taip	- Lauke – sporto įrenginiai - Bendros patalpos su TV, videožaidimais ir kompiuteriais su interneto prieiga	Būtinoji sveikatos priežiūra/medicinos pagalba nemokamai	-Jeigu asmens būklė tokia, kad problemiška jį/ją laikyti sulaikytą, taikomos alternatyvios sulaikymui priemonės - Jeigu kyla pavojus pačiam migrantui, Visuomenės

Rodiklis	Judėjimas	Ryšiai	Parama	Laisvalaikio veikla	Sveikatos priežiūra	Specialios nuostatos
Valstybė narė	- Galimybė išeiti į lauką - Teisė palikti įstaigą - Galimybė judėti įstaigos ribose	- Teisė priimti lankytojus - Kontaktai su išoriniu pasauliu	- Edukacinės programos (tarp jų ir privalomasis mokymas vaikams ir kalbos kursai) - Vertimas raštu ir žodžiu - Teisinės konsultacijos			- dėl pažeidžiamų asmenų - dėl asmenų, galinčių kelti grėsmę saugumui
						psichikos sveikatos centras pareikalauja psichiatro diagnozės ir gydymo Jeigu yra pavojus kitiems, laikomasi tarptautinių reguliavimo procedūrų, norint užkirsti kelią tokiems veiksams ir jų pasikartojimui
Kroatija	- Min. 2 val. per dieną - Tik su specialiu leidimu - Taip	- Šeimos nariai, teismo atstovai, diplomatinės atstovybių pareigūnai, draugai, NVO atstovai gali lankyti min. dukart per savaitę - Telefonas ir paštas. Siuntiniai atidaromi dalyvaujant apsaugos tarnybai	- Ne - Nemokamai - Nemokamai	- (Kasdien) futbolas, stalo tenisas, įvairūs socialiniai žaidimai ir poilsis lauke	- Teikiama skubi medicinos pagalba ir būtinas gydymas susirgus	- Žmonės su negalia, vaikams, kt. gali būti skirtas atskiras kambarys, speciali medicinos pagalba, jeigu reikia, speciali dieta - Galima griežtesnė priežiūra policijos areštines (draudžiami vizitai ir areštuojamos lėšos)
Latvija	- Kasdien, min. 2 val. - Tik dėl administracinių (teismo) ir medicininių priežasčių - Taip	- Taip (kasdien, ne ilgiau kaip 2 val.): 1) (bendrauti su) konsulato pareigūnu, 2) (informuoti ir) susitikti su šeimos nariais ar giminaičiais, 3) tarptautinių ir nevyriausybinių žmogaus teisių organizacijų atstovai - Nuosava techninė įranga (telefonas, kompiuteris) gavus leidimą	- Teikiamas privalomasis mokyklinis ugdymas - Nemokamas sprendimų išaiškinimas sulaukijamam suprantama kalba - Nemokamai – jeigu teisinę pagalbą teikia NVO ar tarptautinė organizacija ar jeigu sulaukijamasis apeliuoja dėl sprendimo grąžinti	- Kasdienis naudojimas kūno rengybos patalpa, poilsio kambariu su TV, biblioteka, patalpa religinėms apeigoms ir pasivaikščiavimams teritorija su vaikų žaidimų aikštele ir sportui skirta vieta	- Taip, 1) skubi medicinos pagalba, 2) pirminio lygio sveikatos priežiūros paslaugos (stomatologo pagalba ūmaus danties skausmo atveju) 3) antrinio lygio sveikatos priežiūros paslaugos Nėščiosioms gimdymo pagalba teikiama nemokamai	- Neįgaliesiems skirti vežimėliai ir keltuvai - Galimas apgyvendinimas specialiai įrengtose patalpose iki 10 dienų su raštišku sulaukymo centro vadovo leidimu
Lenkija	- Taip (tarp 9 ir 21 val.) - Ne - Taip (tarp 9 ir 21 val.)	- Giminės (specialiai tam skirtose kambariuose), leidus už centrą atsakingai pasienio tarnybai. Taip pat galimybė bendrauti su NVO, teikiančia pagalbą užsieniečiams, kartu ir teisinę. Galima kiekvieną dieną ribotu laiku - Privatūs mobilieji telefonai be vaizdo įrašymo funkcijos, fotoaparatai be vaizdo įrašymo funkcijos, internetas. Interneto naršymas gali būti ribojamas	- Teikiamas privalomasis mokyklinis ugdymas. Lenkų kalbos kursai nepilnamečiams - Pagalba vertimams žodžiu ir raštu - Nemokamai	- Kasdienė rekreacinė ir sportinė veikla	- Bendroji medicinos pagalba, kartu ir skubiais atvejais	- Taip nelydimiems nepilnamečiams, neįgaliesiems, prekybos žmonėms aukoms, asmenims, turintiems specialiųjų poreikių - Taip, ilgiausiai 48 val.
Lietuva	- Dukart per dieną - Ne - Apribojimai tam tikrai centro teritorijai	- Šeimos nariai, advokatai, vertėjai, nevyriausybinių ir tarptautinių organizacijų atstovai, įvairių religinių konfesijų atstovai - Laidiniai telefonai ir paštas, mobilieji telefonai ir elektroniniai laiškai neleidžiami	- Teikiamas privalomasis mokyklinis ugdymas. Centre dirba muzikos, dailės ir fizinio lavinimo mokytojai - Nemokamai - Nemokamai	- Šventiniai, teminiai vakarėliai, viktorinos, stalo žaidimai, kultūriniai renginiai etninėms grupėms ir kasdinių socialinių įgūdžių ugdymas.	- Bendrosios pagalbos gydytojo kabinete teikiamos pirminės sveikatos priežiūros paslaugos (du kart per savaitę), bendrosios praktikos priežiūra teikiama kasdien darbo dienomis. Gydančiam	- Psichologas įvertina psichinę ir emocinę sulaukijamųjų būklę, teikia individualias psichologines konsultacijas, rengia grupinius psichologijos ir meno terapijos seansus, taip pat gydomuosius žaidimo

Rodiklis	Judėjimas - Galimybė išeiti į lauką - Teisė palikti įstaigą - Galimybė judėti įstaigos ribose	Ryšiai - Teisė priimti lankytojus - Kontaktai su išoriniu pasauliu	Parama - Edukacinės programos (tarp jų ir privalomasis mokymas vaikams ir kalbos kursai) - Vertimas raštu ir žodžiu - Teisinės konsultacijos	Laisvalaikio veikla	Sveikatos priežiūra	Specialios nuostatos - dėl pažeidžiamų asmenų - dėl asmenų, galinčių kelti grėsmę saugumui
Valstybė narė				TV, spauda ir knygos. Sporto veikla	gydytojui rekomendavus, užsienietis, lydimas slaugytojos, gali būti perduotas kito gydytojo priežiūrai	seansus vaikams - Asmenys, keliantys grėsmę saugumui, atskiriami nuo kitų sulaikytųjų
Liuksemburgas	- Bet kada dieną, išskyrus valgio metą - Tik dėl sveikatos priežasčių ir prižiūrint policijai - Taip, išskyrus nustatytus apribojimus	- Nėra apribojimų dėl lankytojų tipų (gydytojams ir advokatams neatliekama jokia privaloma saugumo patikra). Vizitai leidžiami kasdien, min. dukart per savaitę (8–12 val. ir 13–18 val.) - Paštas, viešasis telefonas, faksas, el. paštas. Skambučiai advokatams nemokami, be to, sulaikytieji gauna 10 eurų per savaitę asmeniniams skambučiams. Prieiga prie interneto apribota iki 1,5 val. per dieną. Parašyti laiška tikrinami saugumo sumetimais	- Ne, nepilnamečiai gali būti sulaikomi tik ne ilgiau kaip 72 val. Pilnamečiams rengiami atitinkamai anglų ar prancūzų kalbos kursai. Galima gauti medžiagos DE ir LU kursams. Dailės pamokos, valgio ruošimo veikla (kas 6–8 savaites) - Nemokamas vertimas žodžiu ir raštu - Nemokamai tiems, kas neturi pakankamai lėšų	- Kasdienė prieiga prie stalo futbolo, smiginio, sporto salės su specialia įranga, treniruoklių, biliardo, stalo teniso, bibliotekos, stalo žaidimų, laikraščių, kiekviename kambaryje yra televizorius	- Stomatologo paslaugos teikiamos tik skubiais ir būtiniais atvejais, - Medicininė priežiūra nemokama, sulaikytieji gali gauti nemokamą medicinos pagalbą ir gydymą ligos atveju - Slaugytoja dirba nuo pirmadienio iki penktadienio po 4 val. per dieną - Dukart per savaitę po 4 val. centre dirba bendrosios praktikos gydytojai - Sulaikytieji gali registruotis gydytojo ar psichiatro priėmimui	- Specialus dėmesys skiriamas pažeidžiamiems asmenims, tokiems kaip nepilnamečiai, nelydimi nepilnamečiai, neįgalūs, senyvo amžiaus asmenys, nėsčiosios, vieniši tėvai su nepilnamečiais vaikais ir kankinimų, prievartavimų ar kitų sunkių psichologinio, fizinio ar seksualinio smurto formų aukos - Taip, bet praktiškai netaikoma
Malta	- Kasdien - Ne - Taip	- NVO ir nacionalinės organizacijos - Telefonai, mobilieji telefonai ir paštas (netikrinami)	- Kalbos kursai - Nemokamai - Nemokamai apeliacijos etape	- Futbolas, stalo futbolas, stalo žaidimai, kabelinė televizija	- Visų rūšių medicinos pagalba, ne tik skubi	- Jie nėra sulaikomi - Apgyvendinami izoliuotose patalpose
Nyderlandai	- Min. 1 val. per dieną - Dėl medicininių ar humanitarinių priežasčių - Taip	- Šeimos vizitai, privilegijuotų asmenų vizitai (pvz., advokatų, konsulų) leidžiami ir ne lankymo valandomis. Bent 1 val. per savaitę - Telefonai ir telefonai su kortelėmis. Galima naudotis mobiliaisiais telefonais. Internetas – tik leidžiamų tinklalapių naršymas. El. paštas negalimas	- Nuotolinis mokymasis kompiuteriu ar saviugda bibliotekoje - Nemokamai - Nelydimiems nepilnamečiams, apgyvendintiems jaunimo centre, teikiamos ugdymo paslaugos	- Sporto veikla (dukart per savaitę), biblioteka (kartą per savaitę), malda (kartą per savaitę) ir rekreacinė veikla (kartą per savaitę). Galima ir veikla pagal pomėgius (pvz., valgio gaminimas, futbolas, šokiai, dainavimas)	- Jeigu reikia, teikiama būtinoji (taip pat) antrinė medicinos pagalba. Sulaikytieji peršviečiami dėl tuberkuliozės ir informuojami apie sveikatos būklę	- Gali būti teikiama individuali priežiūra. Nėsčiosioms ir šeimoms teikiamos papildomos priemonės - Galimas apgyvendinimas izoliuotose vienetuose/specialiose patalpose
Portugalija	- Taip - Ne - Taip	- Teismo atstovai, šeimos nariai ir atsakingi konsulatų pareigūnai. Yra galimybė ir žmogaus teisių organizacijų/asociacijų atstovams - Leidžiami tik viešieji telefonai	- Nelydimiems nepilnamečiams pritaikytos programos - Taip. Vidaus taisyklės išverčiamos į anglų ir prancūzų kalbas - Gali būti nemokamai	- TV, DVD knygos ir kai kurie spaudos leidiniai	- Teisė gauti skubią pagalbą ir būtiną gydymą ligos atveju	- Nėra konkrečių susitarimų, tačiau ypatingas dėmesys skiriamas nepilnamečiams, neįgaliesiems, senyvo amžiaus žmonėms, nėsčiosioms ir kankinimų, prievartavimų ar kitų formų psichologinio, fizinio ar seksualinio smurto aukoms - Gali būti taikomos prevencinės priemonės
Prancūzija	- Galima išeiti į lauką (trukmė priklauso nuo vidaus taisyklių)	- Leidžiami šeimos narių, advokatų ir konsulatų pareigūnų vizitai. Vizito trukmė priklauso nuo kiekvieno centro vidaus taisyklių. Ministro	- Valstybė numato nemokamas vertimo žodžiu paslaugas, išskirtinai susijusias su grąžinimo sprendimu, jas	- Krepšinis, stalo tenisas, TV, videožaidimai (tik viename centre)	- Visuose sulaikymo centruose įrengtos medicininės patalpos	- Kilus pavojui viešajai tvarkai ar paties sulaikytojo ar kitų saugumui, jis/ji gali būti izoliuotas specialiai tam

Rodiklis	Judėjimas	Ryšiai	Parama	Laisvalaikio veikla	Sveikatos priežiūra	Specialios nuostatos
Valstybė narė	- Galimybė išeiti į lauką - Teisė palikti įstaigą - Galimybė judėti įstaigos ribose	- Teisė priimti lankytojus - Kontaktai su išoriniu pasauliu	- Edukacinės programos (tarp jų ir privalomasis mokymas vaikams ir kalbos kursai) - Vertimas raštu ir žodžiu - Teisinės konsultacijos			- dėl pažeidžiamų asmenų - dėl asmenų, galinčių kelti grėsmę saugumui
		direktyvoje nurodyta, kad vizitas gali trukti 30 minučių - Penki NVO atstovai, akredituoti teikti teisinę pagalbą sulaikytiesiems. Centre tam įkurta nuolatinė atskira patalpa	gali teikti akredituoti NVO atstovai <i>ad-hoc</i> pagrindu			skirtame kambaryje pagal kiekvieno centro vidaus taisykles
Slovakijos Respublika	- Min. 1 val. dukart per dieną - Tik dėl, pvz., administracinių (teismas) ir medicininių priežasčių - Taip	- Nėra apribojimų lankytojų tipui. Ne dažniau kaip 2 vizitai kas tris savaites (maks. vizito trukmė – 30 min.) - Tarptautinės migracijos organizacijos, kitų NVO ar vyriausybinių organizacijų atstovai ir asmenys, teikiantys trečiosios šalies piliečiams teisinę pagalbą, gali lankyti neribojant laiko ir dažnumo - Paštas, telefonas (mobiliusis telefonas, duotas NVO, naudojamas maždaug 10 min.), internetas (el. paštas neleidžiamas). Telefono skambučiai netikrinami, interneto naršymas stebimas	- Privalomasis mokyklinis ugdymas teikiamas tiems sulaikytiesiems (nepilnamečiams iki 15 metų), kurie būna ilgiau negu 3 mėnesius. Kalbos kursai nepilnamečiams, prie jų gali prisidėti ir pilnamečiai - Nemokamas vertimas raštu ir žodžiu, susijęs su sulaikymo procesu - Nemokamai	- Kasdienė kultūrinė, sportinė ir rekreacinė veikla	- Taip. Garantuojamas skubus būtiniosios ir specialiosios medicinos pagalbos suteikimas	- Pažeidžiamiesiems asmenims galioja atskiri susitarimai dėl pasivaikščiojimo, laisvalaikio veiklos ir apgyvendinimo - Apgyvendinimas patalpose su atskiru sulaikymo režimu (galima ir izoliacija)
Slovėnija	- Min. 1 val. per dieną - Tik gavus leidimą - Taip	- Jokių apribojimų dėl lankytojų tipo. Teismo atstovai gali atvykti ir ne lankymosi valandomis - Telefonai, el. paštas. Ribota prieiga prie interneto (3 kartus per savaitę, maks. po 20 min. vienu kartu)	- Teikiamas privalomasis mokyklinis ugdymas - Taip, bet ne į visas kalbas - Nemokamai	- Taip	- Taip	- Atskiros patalpos skiriamos moterims, šeimoms, vaikams, nelydimiems nepilnamečiams, senyvo amžiaus žmonėms, taip pat sunkiai segantiems ir kitiems pažeidžiamiesiems asmenims - Galimas sulaikymas su griežta policijos priežiūra
Suomija	- 1 val. per dieną (ilgiau vasaros laiku) - Tik dėl medicininių priežasčių - Taip (vyrai negali vaikščioti moterims skirtose teritorijose, o moterys gali)	- Nacionalinės ir tarptautinės organizacijos - Asmeniniai telefonai (be fotoaparato), internetas	- Ne - Nemokami vertimai žodžiu ir raštu - Nemokamai	- Treniruokliai, TV, vaizdo grotuvai, biliardas, krepšinis. Leidžiama turėti asmeninį nešiojamąjį kompiuterį	- Taip, įrengtos dienos palatos. Sunkesniais atvejais pacientai gali būti lydimi už teritorijos ribų	- Neščiosios gali lankytis vaiko sveikatos klinikoje. Neįgaliesiems gali būti teikiama mobili pagalba. - Galima izoliacija, jeigu: 1) asmuo kelia rimtą riziką savo ar kitų saugumui ar centro tvarkai, 2) reikia nustatyti užsieniečio tapatybę ar įgyvendinti reikalavimą dėl atvykimo į šalį. - Pakartotiniai vertinimai min. kas 3 dienas. Jeigu minėtos priemonės nepasiteisina, galimas sulaikymas policijos areštinėse
Švedija	- Min. 3 val. per dieną - Tik dėl medicininių priežasčių ir gavus leidimą	- Apribojimas dėl lankytojų tipo galimas tik saugumo sumetimais - Telefonas, paštas ir el. paštas.	- Taip. - Taikoma praktiškai, nemokama	- TV patalpa, stalo žaidimai, biliardas, sporto salė, stalo	- Galimybė gauti tokio pat lygio sveikatos priežiūros ir medicinos pagalbą, kaip	- Šeimoms duodami atskiri kambariai, nelydimi nepilnamečiai apgyvendinami

Rodiklis	Judėjimas	Ryšiai	Parama	Laisvalaikio veikla	Sveikatos priežiūra	Specialios nuostatos
Valstybė narė	- Galimybė išeiti į lauką - Teisė palikti įstaigą - Galimybė judėti įstaigos ribose	- Teisė priimti lankytojus - Kontaktai su išoriniu pasauliu	- Edukacinės programos (tarp jų ir privalomasis mokymas vaikams ir kalbos kursai) - Vertimas raštu ir žodžiu - Teisinės konsultacijos			- dėl pažeidžiamų asmenų - dėl asmenų, galinčių kelti grėsmę saugumui
	- Vyras neleidžiama lankytis moterų teritorijoje	- Neleidžiami telefonai su fotoaparatu. Interneto prieiga 24 val. 7 dienas per savaitę. Paštas tikrinamas tik saugumo sumetimais.	- Nemokamai	- tenisas. Maldos kambariai su religine literatūra	- asmenims, prašantiems prieglobsčio, net jeigu asmuo ir nepateikė tokio prašymo	- atskirose sulaikymo centro patalpose ir pan. Nelydimais nepilnamečiais sulaikymo centre rūpinasi personalas, teikiantis atitinkamą pagalbą. Jie turi savo kambarius, tačiau bendromis patalpomis, tokiomis kaip poilsio kambarys, dalijasi su kitais - Gali būti naudojami atskiri kambariai (rakinami)
Vengrija	- Min. 1 val. saugomuose prieglobsčio prašytojų priėmimo centruose, kituose centruose – pagal vidines taisykle - Tik dėl administracinių (teismo) ir medicininių priežasčių - Taip, pagal vidines centro taisykles	- Taip (kasdieniai vizitai) (a) teismo atstovų, (b) teisinę pagalbą teikiančių asmenų, (c) nevyriausybinių organizacijų ir fondų atstovų, (d) Europos Komiteto dėl kankinimų ir kitokio žiauraus ar žeminančio elgesio ar bausmių prevencijos, JT ar Europos Tarybos institucijų atstovas, (e) narys organizacijos, pagal Vengrijos įstatymus įgaliotos ginti žmogaus teises, ir įgaliotas asmuo, kuriam Vengrijos įstatymais suteikta teisė tikrinti sulaikymo vykdymą (ar nagrinėti laisvės suvaržymus), (f) diplomatinis atstovas ar konsulato pareigūnas, (g) Bažnyčios atstovas - Telefonas (apmoka sulaikytieji ir galimi naudoti dažnumo apribojimai), paštas (neribojama), siuntiniai (du kart per savaitę). Telefono skambučiai gali būti sekami saugumo sumetimais. - Prieiga prie mobiliojo telefono, pašto, interneto	- Edukacinės programos tik nepilnamečiams. Kalbos kursai (vengrų ir kitų kalbų) - Nemokamas vertimas žodžiu, susijęs tik su išsiuntimo vykdymu - Nemokama NVO/tarptautinių organizacijų pagalba, už teisinę pagalbą sulaikytieji susimoka	- Sporto ir kultūrinė veikla, biblioteka, radijas ir TV	- Taip, medicinos pagalba sulaikytiesiems centruose prieinama. Konsultacijos su vietiniu mediku leidžiamos prižiūrint policijai	- Taip, dėl specifinių su sveikata susijusių priežasčių - Taip, esant policijos pranešimui Imigracijos tarnybai
Vokietija	- 1–1,5 val. per dieną daugumoje sulaikymo centrų - Taip, tačiau ne dėl asmeninių, o dėl medicininių ar administracinių priežasčių, pastaroju atveju tik prižiūrint policijai ar pasienio tarnybai - Apribojimai paprastai galioja tam tikroms centro	- Įvairuoja nuo keturių valandų per mėnesį iki kelių vizitų per savaitę, kasdienių vizitų ir teisės į neribotus vizitus - Visuose centruose sulaikytiems asmenims leidžiama bendrauti su advokatais, šeimos nariais, NVO ir konsulatų atstovais - Telefonais naudotis leidžiama, tačiau dažniausiai sulaikytieji turi susimokėti už skambučius. Mobilieji telefonai leidžiami penkiose	- Instituciniai švietimo kursai nėra prieinami, kai kuriuose centruose kursai rengia socialiniai darbuotojai ar nemokamai – NVO atstovai, beveik visuose centruose yra bibliotekos, viename jų rengiami vokiečių kalbos kursai - Visi teismo nutarimai dėl sulaikymo pratęsimo ar asmens paleidimo turi būti	- Beveik visuose centruose yra TV, stalo tenisas, stalo žaidimai, futbolas ir krepšinis lauke, kai kuriuose galima naudotis sporto sale, stalo futbolo ar pan., net išsinuomoti videožaidimus	- Daugumoje centrų (ypač įkurtų kalėjimuose) yra budintys gydytojai ir/ar slaugytojai, kai kuriuose yra medicinos padalinys, kituose medicinos personalas budi keletą valandų per dieną, taip pat gali pakonsultuoti kviestiniai gydytojai, tačiau medicininių tyrimų dažniausiai negalima pradėti savo iniciatyva – juos skiria	- <i>Nelydimi nepilnamečiai:</i> Kai kuriose federalinėse žemėse (pvz., Brandenburgo) gali būti suteiktas atskiras kambarys, kai kurie šių kambarių įrengti jaunimo sulaikymo centruose (pvz., Heseno) - <i>Šeimos:</i> kai kuriuose centruose įrengti vadinamieji šeimos kambariai, aprūpinti amžiu pritaikytais žaislais ir

Rodiklis	Judėjimas	Ryšiai	Parama	Laisvalaikio veikla	Sveikatos priežiūra	Specialios nuostatos
Valstybė narė	- Galimybė išeiti į lauką - Teisė palikti įstaigą - Galimybė judėti įstaigos ribose	- Teisė priimti lankytojus - Kontaktai su išoriniu pasauliu	- Edukacinės programos (tarp jų ir privalomasis mokymas vaikams ir kalbos kursai) - Vertimas raštu ir žodžiu - Teisinės konsultacijos			- dėl pažeidžiamų asmenų - dėl asmenų, galinčių kelti grėsmę saugumui
	dalims ir priklauso nuo dienos meto ir konkrečios federalinės žemės centro	federalinėse žemėse (be fotografavimo ir vaizdo įrašymo funkcijų). Internetas/videotelefonai leidžiami tik trijose federalinėse žemėse	išversti. Kitais atvejais sulaikytasis turi teisę pasisamdyti tinkamą vertėją savo lėšomis - Taip, tačiau nemokamai tik kai kuriose federalinėse žemėse. NVO dažnai siūlo nemokamas teises konsultacijas		sulaikymo centro personalas	miegamosiomis patalpomis <i>Nėščiosios</i> : apgyvendinamos atskiruose kambariuose su medicinos priežiūra (Brandenburge) ar perkeliama į moterų kalėjimą, siūlant ginekologinę pagalbą nuo 7 nėštumo mėnesio (Bavarija) <i>Neigalieji</i> : kai kurie centrai turi jiems reikalingos įrangos (pvz., Heseno ir Saksonijos) - Nėra informacijos
Norvegija	- Min. 3 kartus per dieną - Tik pagal paleidimo orderį - Atribota toje dalyje, kur yra sulaikytieji	- Draugai ir šeima (du kart per savaitę), teismo atstovai (kasdien) - Mobilieji telefonai neleidžiami. Žinutės/skambučiai tikrinami, leidus kompetentingoms institucijoms	- Ne - Nemokamai - Nemokamai	- Treniruokliai, sporto salė, TV, internetas, tinklinis, futbolas, badmintonas	- Viskas, kas vadinama „būtinąja medicinos pagalba“	- Apygyvendinimas specialioje dalyje - Apygyvendinimas konkrečiai skirtoje dalyje

A3.C lentelė. Alternatyvių sulaikymui priemonių rūšys pagal trečiųjų šalių piliečių kategorijas valstybėse narėse

Alternatyvios sulaikymui priemonės rūšis	Prievolė registruotis	Reikalavimas dėl gyvenamosios vietos	Prievolė atiduoti pasą ar kelionės dokumentą	Paleidimas už užstatą	Stebėsena elektroninėmis priemonėmis	Reikalavimas dėl laiduotojo ¹⁸⁸	Paleidimas skiriant priežiūrą ¹⁸⁹	Kita
Trečiųjų šalių piliečių kategorijos								
Prieglobsčio prašytojai įprastine tvarka	AT, DE, EE, FI, HR, HU, IE ¹⁹⁰ , LV, LT, NL, PL, SE, SK, UK, NO		CY, DE, FI, IE, LV, NL, PL, SE, UK, NO	AT, DE, FI, HR, HU, NL, SK, UK	UK	DE, HR, LT, UK	DE, UK	DE, HU, LT, NL, SE, SI
Prieglobsčio prašytojai skubos (paspartinta) tvarka	AT, EE, FI, HR, HU, IE ¹⁹¹ , LV, LT, NL, PL, SE, SK, UK, NO		CY, FI, IE, LV, NL, PL, SE, UK, NO	AT, FI, HR, HU, NL, SK, UK	UK	HR, LT, UK	UK	BE, HU, LT, NL, SE, SI
Prieglobsčio prašytojai pagal Dublino	AT, CZ, DE, EE, FI, HR, HU,		CY, DE, FI, HR, IE,	AT, CZ ¹⁹² ,	UK	DE, HR, LT, UK	DE, UK	DE, HU, LT,

¹⁸⁸ Vokietijoje reikalavimas dėl laiduotojo galioja tik dviejose iš 16 federalinių žemių (Brėmeno ir Brandenburgo).

¹⁸⁹ Vokietijoje perdavimas socialinių darbuotojų priežiūrai yra bendra praktika nelydimų nepilnamečių atveju. Be to, vienoje iš federalinių žemių, Šiaurės Reino-Vestfalijos, ši teisė galioja ir pilnamečiams: jeigu trečiosios šalies pilietis buvo sulaikytas trims mėnesiams ir termino pratęsimui reikia gauti apylinkės teismo patvirtinimą, ar bus galima deportuoti per kitus tris mėnesius dėl priežasčių, nesusijusių su imigrantų kontrole, imigrantas gali būti paleistas, jeigu: trečiasis asmuo, kuriuo sulaikytas trečiosios šalies pilietis pasitiki ir kuris yra įgijęs jo/jos pasitikėjimą (kapelionas, socialinis darbuotojas, teikiantis psichologinę-socialinę priežiūrą, ar asmuo, siūlantis savo paslaugas be užmokesčio sulaikymo iki išsiuntimo centre), deklaruoja savo ketinimą prižiūrėti imigrantą po to, kai šis bus paleistas iš sulaikymo vietos ir kitomis paminėtomis sąlygomis.

¹⁹⁰ Tik pabėgėlių statusui, netaikoma sulaikant papildomos apsaugos prašytojus.

¹⁹¹ Tik pabėgėlių statusui, netaikoma sulaikant papildomos apsaugos prašytojus.

reglamentą	IE, LV, LT, NL, PL, SE, UK, NO		LV, NL, PL, SE, UK, NO	DE, FI, HR, HU, NL, UK				NL, SE, SI
Prieglobsčio prašytojai, kuriems prieglobstis nebuvo suteiktas	AT, CY, CZ, DE, EE, ES, FI, FR, HR, HU, LV, LT, NL, PL, PT, SE, SK, UK, NO		CY, DE, ES, FI, FR, LV, NL, PL, SE, UK, NO	AT, CY, CZ, DE, FI, HR, NL, PT, SK, UK	FR, PT, UK	DE, HR, LT, UK	DE, UK	DE, HU, LT, NL, PT, SE
Prašytojai dėl šeimos susijungimo, gavę neigiamą atsakymą	AT, CY, CZ, DE, EE, ES, FI, FR, HR, HU, LT, NL, PL, PT, SK, UK, NO		CY, DE, ES, FI, FR, NL, PL, UK, NO	AT, CY, CZ, FI, DE, HR, NL, PT, SK, UK	FR, PT, UK	DE, HR, LT, UK	DE, UK	DE, HU, NL, PT
Kiti leidimo gyventi prašytojai (dėl kitų priežasčių negu šeimos susijungimas), gavę neigiamą atsakymą	AT, CY, CZ, DE, EE, FI, FR, HR, LT, NL, PL, PT, SE, SK, UK, NO		CY, DE, FI, FR, NL, PL, SE, UK, NO	AT, CY, CZ, DE, DE, FI, HR, NL, PT, SK, UK	FR, PT, UK	DE, HR, LT, UK	DE, UK	DE, NL, PT, SE
Asmenys, sulaikyti pasienyje, kad negalėtų neteisėtai patekti (pvz., oro uosto tranzito zonoje)	CY, DE, EE, FI, NL, PT, SE, SK, UK, NO		CY, DE, FI, NL, SE, UK, NO	CY, FI, NL, PT, SK, UK	PT, UK	DE, UK	DE, UK	DE, NL, PT, SE
Asmenys, aptikti neteisėtai esantys valstybės narės teritorijoje, kurie nesikreipė dėl prieglobsčio ir kuriuos (dar) nenuspręsta grąžinti	AT, CY, CZ, DE, EE, ES, FI, HR, LV, LT, NL, PT, SE, SK, UK, NO		CY, DE, ES, FI, LV, NL, SE, UK, NO	AT, CY, CZ, DE, FI, HR, NL, PT, SK, UK	PT, UK	DE, HR, LT, UK	DE, UK	DE, NL, PT, SE
Asmenys, kuriuos nuspręsta grąžinti	AT, BE, BG, CY, CZ, DE, ES, FI, FR, HR, HU, IE, LV, LT, NL, PL, PT, SE, SK, UK, NO		CY, DE, ES, FI, FR, IE, LV, NL, PL, SE, UK, NO	AT, CY, CZ, DE, FI, HR, NL, PL, PT, SK, UK	FR, PT, UK	DE, HR, LT, UK	DE, UK	BE, DE, HU, NL, PT, SE

¹⁹² Apskritai paleidimas už užstatą CZ taikomas retai.

4 priedas. Statistiniai duomenys

A4.A lentelė. Statistiniai duomenys apie bendrą sulaikytų trečiųjų šalių piliečių skaičių (2009–2013 m.)

		AT ¹⁹³	BE	BG	CZ	DE	EE	ES	HR	HU ¹⁹⁴	IE	FI	FR ¹⁹⁵	LT	LV	LU	MT	NL	PL	PT	SI	SK	SE	UK	NO
Bendras sulaikytų trečiųjų šalių piliečių skaičius	2009	5996	6439	832	1,177	8366	55	17203	460	1989	1374	509	55538 ¹⁹⁶	212	248	177	793	7870	1943	NI	439	582	1742	2457	NI
	2010	6153	6553	973	822	7495	40	11915	559	3509	1279	534	58267 ¹⁹⁷	132	187	200	61	7810	2311	248	340	319	1810	2372	NI
	2011	5155	7034	1048	370	6466	62	13241	649	5715	973	460	48553 ¹⁹⁸	241	NI	207	652	6100	1823	235	289	286 ¹⁹⁹	1941	2274	NI
	2012	4566	6797	2047	320	5064 ²⁰⁰	93	11325	784	5434	914	410	39989 ²⁰¹	375	251	305	497	5420	1416	196	402	180	2564	2520	NI
	2013	4171	6285	6303	352	4309 ²⁰²	94	9020	533	6496	836	444	38266 ²⁰³	363	221	243	482	3670	1754	NI	426	204	2893	2571	2939

Pastaba: viso laikotarpio statistiniai duomenys negauti iš Kipro ir Graikijos. Italija ir Rumunija šiame tyrime nedalyvavo.

Suskirstymas pagal trečiųjų šalių piliečių kategorijas galimas kai kurių kategorijų atveju nacionalinėse AT, BG, HU, FI, LV, LU, MT, NL, SE ir UK ataskaitose, pateiktose EMN tinklalapyje (paspaudus [šią nuorodą](#)).

A4.B lentelė. Statistiniai duomenys apie bendrą trečiųjų šalių piliečių, kuriems buvo taikytos alternatyvios sulaikymui priemonės, skaičių (2009–2013 m.)

		AT	BE	EE ²⁰⁴	HR	HU	FI	FR ²⁰⁵	LT	LV ²⁰⁶	LU ²⁰⁷	SI	SK	SE
Bendras trečiųjų šalių piliečių, kuriems buvo taikytos	2009	1877	206	153	13	709	374	N/A	21	NA	NA	NI	NI	288
	2010	1404	221	96	10	753	404	N/A	35	NA	NA	NI	NI	270
	2011	1012	463	223	4	327	352	N/A	15	10	1	NI	NI	289

¹⁹³ Austrija pateikė duomenis apie bendrą trečiųjų šalių piliečių, gavusių sprendimą dėl sulaikymo, skaičių. Skaičius reiškia ne sulaikytus piliečius, o dėl sulaikymo priimtus sprendimus.

¹⁹⁴ Dėl HU 2009–2013 duomenų: pasitaiko atveju, kai tas pats sulaikomas trečiosios šalies pilietis, įtraukiamas į Policijos, Imigracijos ir pilietybės reikalų tarnybos Užsieniečių reikalų departamento ir Imigracijos ir pilietybės reikalų tarnybos Pabėgėlių departamento statistinius duomenis (dėl skirtingų teisinių sulaikymo priežasčių). Tokie atvejai gali gerokai padidinti sulaikytų trečiųjų šalių piliečių skaičių.

¹⁹⁵ Pateikti duomenys susiję su žemynine Prancūzija ir Prancūzijos užjūrio teritorijomis.

¹⁹⁶ 2009 m. 31 608 trečiųjų šalių piliečiai buvo sulaikyti žemyninėje Prancūzijoje ir 23 930 – Prancūzijos užjūrio teritorijose.

¹⁹⁷ 2010 m. 27 450 trečiųjų šalių piliečių buvo sulaikyti žemyninėje Prancūzijoje ir 30 817 – Prancūzijos užjūrio teritorijose.

¹⁹⁸ 2011 m. 24 544 trečiųjų šalių piliečiai buvo sulaikyti žemyninėje Prancūzijoje ir 24 009 – Prancūzijos užjūrio teritorijose.

¹⁹⁹ 2011–2013 m. statistiniai duomenys taip pat apima skaičių trečiųjų šalių piliečių, kurie buvo apgyvendinti PDCA tam tikru laikotarpiu (nepriklausomai nuo metų, kada jų atžvilgiu buvo priimtas sprendimas grąžinti (AE/JE)), ir trečiųjų šalių piliečių, kurie buvo laikinai apgyvendinti Policijos departamente ir paleisti per septynias dienas nuo sulaikymo pagal Įstatymo dėl užsieniečių gyvenamosios vietos nr. 404/2011 88 str. 6 dalį, konkrečiai pagal metus: 2011 m. = 44 asmenys, 2012 m. = 5 asmenys, 2013 m. = 9 asmenys.

²⁰⁰ Neįtraukiant Heseno (2011 – 752).

²⁰¹ 2012 m. 23 394 trečiųjų šalių piliečiai buvo sulaikyti žemyninėje Prancūzijoje ir 16 595 – Prancūzijos užjūrio teritorijose.

²⁰² Neįtraukiant Heseno (2011 – 752) ir Hamburgo atveju iki ir įtraukiant 2013 m. gruodžio 9 d.

²⁰³ 2013 m. 24 176 trečiųjų šalių piliečiai buvo sulaikyti žemyninėje Prancūzijoje ir 14 090 – Prancūzijos užjūrio teritorijose

²⁰⁴ Statistiniai duomenys, susiję su Estija, atspindi, kiek kartų buvo taikytos alternatyvios sulaikymui priemonės, o ne skaičių žmonių, kuriems šios priemonės taikytos. Tai reiškia, kad kai kuriems asmenims gali būti pritaikyta daugiau negu viena alternatyvi priemonė, o tai būna itin dažnai.

²⁰⁵ Prancūzijoje alternatyvios sulaikymui priemonės buvo įtvirtintos Imigracijos, integracijos ir pilietybės įstatymu 2011 m. birželio 16 d.

²⁰⁶ Alternatyvios sulaikymui priemonės taikomos nuo 2011 m. birželio 16 d.

²⁰⁷ Liuksemburge 2009 ir 2010 m. alternatyvių sulaikymui priemonių taikyta nebuvo.

		AT	BE	EE ²⁰⁴	HR	HU	FI	FR ²⁰⁵	LT	LV ²⁰⁶	LU ²⁰⁷	SI	SK	SE
alternatyvios sulaikymui priemonės, skaičius	2012	925	485	257	6	308	258	668	94	34	0	NI	0	396
	2013	771	590	193	9	284	291 ²⁰⁸	1,258	24	52	2	18	2	405

Pastaba: viso laikotarpio statistiniai duomenys negauti iš CY, CZ, DE, EL, ES, IE, MT, NL, PL, PT, UK ir NO. Italija ir Rumunija šiame tyrime nedalyvavo. Suskirstymas pagal trečiųjų šalių piliečių kategorijas galimas kai kurių kategorijų atveju nacionalinėse BG, FI, LT, LV, SI, SE ataskaitose, pateiktose EMN tinklalapyje (paspaudus [šią nuorodą](#)).

A4.C lentelė. Vidutinė sulaikymo trukmė (dienomis)

		AT	BE ²⁰⁹	BG	CZ	DE	EE	FI	FR ²¹⁰	LT	LV	LU	MT	NL	SI	SK	SE	UK ²¹¹
Vidutinė visų kategorijų sulaikytų trečiųjų šalių piliečių sulaikymo trukmė	2009	24	Uždaruosiuose centruose: 12.7–37.3 „Inad“ ²¹² : 2,1	NI	60	NI	156	NI	10.2	66	38	NI	180	97.1	NI	NI	13	29–60
	2010	20.82	Uždaruosiuose centruose: 19.1–34.5 „Inad“: 2,6	NI	79	NI	84	11.3	10.03	61	21	NI	180	102.7	NI	NI	11	29–60
	2011	17.44	Uždaruosiuose centruose: 21.7–32.4 „Inad“: 2,4	Sulaikymo centre Sofijoje 77 Sulaikymo centre Liubimece 59	83	NI	92	12.6	8.7	51	20	21 ²¹³	180	99.3	NI	NI	10	29–60
	2012	16.63	Uždaruosiuose centruose: 18.6–33.9 „Inad“: 2.5	Sulaikymo centre Sofijoje 61 Sulaikymo centre Liubimece	77	Badene-Viurtemberge: 32,5 Brandenburge: 25 Brėmene: 10,5 Šiaurės Reine-Vestfalijoje: 35 Reino žemėje-Pfalce: 29 Saro krašte: 29 Šlėzvige-Holšteine: 28	80	11.2	11	40	18	33.5	180	110.5	NI	NI	7	29–60

²⁰⁸ Suomija šioje lentelėje pateikia Sienos apsaugos tarnybos ir policijos duomenis. 2013 m. duomenų iš policijos nebuvo gauta.

²⁰⁹ Vidurkis priklauso nuo uždarojo centro pobūdžio. Pateikti uždarytų centrų, kuriuose vidutinis laikotarpis trumpiausias, ir uždarytų centrų, kuriuose vidutinis laikotarpis ilgiausias, duomenys.

²¹⁰ Pateikti tik žemyninės Prancūzijos duomenys. Žemyninė Prancūzija yra Europoje esanti Prancūzijos dalis. Į ją neįeina Prancūzijos užjūrio teritorijos.

²¹¹ JK pateikė duomenis dėl sulaikymo trukmės pagal grupes, ne pagal vidurkius. Kadangi dauguma sulaikytųjų laikomi trumpą laikotarpį, nedidelis skaičius žmonių, sulaikytų ilgesniam periodui, gali vidurkį iškreipti. Be to, sulaikytieji gali būti skaičiuojami daugiau negu vieną ketvirtį, atsižvelgiant į jų sulaikymo trukmę. Čia apimtas laikotarpis yra nuo paskutinio kiekvienų metų ketvirčio. Duomenys paimti iš Imigracijos statistikos nuo 2013 m. spalio iki gruodžio, sulaikymo lentelės dt_11 (Sulaikyti žmonės pagal lytį ir sulaikymo trukmę) (Immigration Statistics October to December 2013, Detention tables dt_11 (People in detention by sex and length of detention))

²¹² „Inad“ atstovauja pagrindinėms užsieniečių teisėms Het INAD-centra en de grondrechten voor vreemdelingen

²¹³ Nuo 2011 08 22

		AT	BE ²⁰⁹	BG	CZ	DE	EE	FI	FR ²¹⁰	LT	LV	LU	MT	NL	SI	SK	SE	UK ²¹¹
	2013	14.62	Uždaruosiuose centruose: 13.5–37.6	31 Sulaikymo centre Sofijoje 58 Sulaikymo centre Liubimece 30	51	Tiuringijoje: 49 Badene-Viurtemberge: 35,5 Berlyne: 17,5 Brandenburge: 24 Brėmene: 21,5 Meklenburge-Vakarų Pomeranijoje: 37 Šiaurės Reine-Vestfalijoje: 31 Reino žemėje-Pfalce: 22 Saro krašte: 22 Šlėzvige-Holšteine: 25 Tiuringijoje: 28	58	11.8	11.9	38	20	36.5	180	NI	17.8	2 ²¹⁴ 10–15 ²¹⁵ 19 ²¹⁶	5	NI

Pastaba: viso laikotarpio statistiniai duomenys negauti iš CY, EL, ES, HR, HU, IE, PL, PT, NO. Italija ir Rumunija šiame tyrime nedalyvavo. Suskirstymas pagal trečiųjų šalių piliečių kategorijas galimas kai kurių kategorijų atveju nacionalinėse FI, MT, LU, LV, SI, SK, SE, NO ataskaitose.

²¹⁴ Administracinis išsiuntimas – teisinis laikotarpis priimti sprendimą dėl administracinio išsiuntimo. Policijos pajėgų departamentas dėl šio sprendimo sulaikytą asmenį apgyvendina policijos departamente trumpiausią laikotarpį, negalintį viršyti 48 valandų.

²¹⁵ Teisminis išsiuntimas – vidutinis laikotarpis nuo neteisėto migranto, sulaikyto pagal Įstatymą dėl užsieniečių gyvenamosios vietos arba Policijos pajėgų įstatymą ar sulaikyto pagal Baudžiamąjį kodeksą, sulaikymo iki teismo paskirtos išsiuntimo nuobaudos.

²¹⁶ Vidutinis laikotarpis nuo sprendimo priėmimo 2013 a AE/JE asmeniui, kuris sulaikytas ir apgyvendintas PDCA ar Policijos departamente pagal Įstatymą dėl užsieniečių gyvenamosios vietos nr. 404/2011 88 str. 6 punktą, neatsižvelgiant į laiką, kai asmuo buvo sulaikytas, iki išsiuntimo iš SR teritorijos vykdymo 2013 m.